Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 48 (1041) | Łódź, Piątek 25 Lutego 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כ״ג אדר א תרפ״ז. | Nr. 48 (1041)

24-71 ראדז, פעטריקאווער 21, טעל. | Adres redakcji i administracji Łódź, Piotrkowska 21. Tel 24-71

געגרינדעט אין יאהר 1870. | געגרינדעט אין יאהר 1870.

ZARZĄD
TOWARZYSTWA AKC. FABRYKI MEBLI GIĘTYCH
„WOJCIECHÓW"
tel. 501-41 WARSZAWA, ul. Mazowiecka № 7. tel. 501-64

האט דעם כבוד מיטצוטיילען איהרע געעהרטע אבנעמער, אז נאך א גרינדליכע רעארגאניזאציע איז ווידער געלאזט געווארען אין גאנג אונזער פאבריק אין סאמינסק.

דעם דעטייל-פערקויף פון אונזערע אויסארבייטונגען אין לאדז פיהרען די פירמעס:

א. י. אייבושיץ, פאלודניאווא 20.

ב. פרידבערג, פיעטריקאווער 214.

א. וו. שיעראקאוויאק, נאפיורקאווסקי 9.

1108

געגרינדעט אין יאהר 1870. | געגרינדעט אין יאהר 1870.

מארגען
דער גרויסער
מאס-קען-באל
פון דער
יודישער פרעסע
אין
„אימפעריאל"

ערשטקלאסיגע
אטראקציעס!!!

צווישען אנדערען אין פראגראם:

זשורנאליסטען-טשארלסטאן
טעקסט משה בראדערזאהן, מוזיק העניך קאהן.

פלאסטישע טענץ,
אויסגעפיהרט דורך קארל נעסטעל-בערגער און מרים בראדערזאהן.

ראדיא!
רעדעס פון אלע בעריהמטהייטען.

גלית-שפיל,
אויסגעפיהרט דורך דער לאדזער סטודיע. רעזשי, דעקאראציעס און קאסטיומען דורך דעם קינסטלער ראמאן ראזענטאל.

שים-בודע
ארגאנוזירט דורך ד״ר אקערבערג.

קארוזעל
מיט קאטארינקע-ארקעסטער.

פאטאגראפישע אנשטאלט
אויפנאהמען פון די אנוועזענדע אויפ׳ן ארט.

די פראגראמען
זענען נומערירט. 3 א זייגער ביינאכט וועלען די פראגראם-בעזיצער אנטייל-נעהמען אין גורל פון:
1) אלע ווערק פון שלום עליכם;
2) א צייכענונג פון מאלער מאנע קאץ
3) א פראכטפולע בראנז-פיגור.

קיאסקען
אנפיהרונג — פרוי ד״ר קראוש.

3 ארקעסטערס,
אונטער דער ליטונג פון לידויער.

רייכער בופעט.
עלעקטרישע עפעקטען לויט׳ן פלאן פון אינוש. לעבענהאפט.

דעקאראציע און קאריקאטורען, געמאלט דורך די קינסטלער מאנע קאץ, אברהם וויינבוים און אינוש. מאהלער.

אנהויב 11 אין אווענד.

כשר | כשר

קאפע-רעסטאראן
„בריסטאל" פעטריקאווער 30,
טעלעפאן 25-91,
וועלכע איז בעקאנט מיט איהר גוטע קיך, גיט ארויס טעגליך מיטאגען:
פון 3 געננ 2,75 זל.
„ 4 „ 3,50 „
„ 5 „ 4,00 „
940
ויז אויך אחענדברויטען אלא קארט. שנעלע און סאלידע בעדינונג!
מילדינע פריהשטיקען און אווענדברויט פו 5 גענג — 1.50 זל.
בעדינונג פריי! מיט אכטונג ה. בערנהיים.

כשר | כשר

אונזער פריינד ה׳ עקיבא גאלדבערג
צו זיין חתונה מיט פרל. באלטשא מאיערטשיק
וועלכע איז פארגעקומען דעם 15 פעברואר 1927 ווינשען מיר פיל גליק און עווינעם צופרידענהייט.
פישל בענדער, מנחם האנעלדע, נאדזשא פעלדמאן, שלמה ערליך, בעריש כריסטא-ווסקי, פנחס מייזנער, טאבטשא ווענווי-זער, יהודית קראמארסקא. 1059

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער לאנג-יעהריגען מיטגליד
ה׳ לייזער זארזעווסקי
צו זיין פערלאבונג מיט פרל.
עדזיא שאפראן
מיר ווינשען זיי א גליקליכע צוקונפט.
אין נאמען פון די מתפללים אין בית-תפלה „תהלת-ישראל" פעטריקאווער 19,
ליבל לייזעראוויטש, חיים לעווקאוויטש.

צו דער זילבערנע חתונה פון אונזערע ליבע עלטערן
אברהם יואל און
ביילע אייזנער
1096
ווינשען מיר זיי פיל גליק און זאלען דערלעבען אין גרויס נחת צו פייערן זייער גאלדענע חתונה די קינדער.

Z intencji zaręczyn
p. EDZI SZAFRANÓWNY
z p. LEONEM ZARZEWSKIM
życzy wiecznego szczęścia
1064 Ignacostwo Pomeranc.

אכטונג! האנדווערקער-פעראיינען!
שבת, דעם 5. מערץ ד. י. 7 אין אווענד קומט פאר אין ענגלישען-זאל, אלעע 1. מאי 2, די פייערונג פון
10-יעריגען-יובילעאום
פון שוסטער-מייסטער-פעראיין אין לאדז, פערבינדען מיט די איינווייהונג פון א פעראיינס פאהן.
אלע פעראיינען אין לאדז און אויף דער פראווינץ ווערען געבעטען צוצושיקען דעלעגאטען. 104
פערוואלטונג פון שוסטער-מייסטער-פעראיין לאדז, זאכאדניא 66.

Z intencji zaręczyn
p. EDZI SZAFRANÓWNY
z p. LEONEM ZARZEWSKIM
życzy wiele szczęścia na nowej drodze życia
1106 J. Kac z Żoną.

טיף געבויגען מיט א פרישען וואונד אין מיין הארץ פון דעם צער בעסטער פריינד מיינער געציל זילבערבערג צוליב׳ן טויט פון דיין הייס-געליבטע מוטער
נ. ע. זעלדא רבקה
שטעה איך ביי איהר פרישען קבר צוזאמען מיט אייך מיט טרערען אין די אויגען, און זאל דיר מיין מיטלייד פון טרויער אויף דיין אבידה זיין א טרייסט. 1072
מענדעל האפערמינץ.

קינאָ בײַ'ם קאָאָפּעראַטיוו
פון מלוכה-, קאָמונאַלע און גע-
זעלשאַפטליכע באַאַמטע
40 שיענקעוויטשאַ 40.

אָנהויב אין געװעהנליכע טעג 5 אַ זייגער נ.מ.
און 9.30 אַ זייגער אָוונד.
שבת און זונטאָג פון 3 אַ זייגער נאָכמ.

פון דינסטאָג דעם 22 פעברואַר ביז מאָנטאָג דעם 28 פעברואַר אײַנשליסליך.
גרויסער פּאָפּולערער פּראָגראַם!
איבער'ן שעהנעם בלויען דונאַי
אין 12 גרויסע אַקטען.
אין די הויפּט-ראָלען
LYA MARA i HARRY LIEDTKE
דער נעכסטער פּראָגראַם: „אַטראַקציע" מיט עמיל יאַנינגס אין דער הויפּט־ראָלע.

פאַבריק פון
גומי־מאַנטלען
„EMBOLO"
עמפּפעהלט צום אָנקומענדען סעזאָן אַ רייכען אויסוואַהל פון מאָדערנסטע
גומי־מאַנטלען
אייגענער אויסאַרבייטונג
M. Bornstein,
ŁÓDŹ, TELEFON 25-21
Piotrkowska 48.
867

„Embolo"-מאַנטלען — ביטע צו באַאַכטען אויף די מאַרקע „Embolo"

קראַפּט-שטשען אײַנרײַבונג און צוטרייבונג, מיט און אָהן מולדעס, אײַנצעלנע אונטערטרײַבער אז"וו., אַלעס אין בעסטער אויספיהרונג, אויסערדעם זעהר ביליג, זאָפּאָרט אויף לאַגער ליפערבאַר.

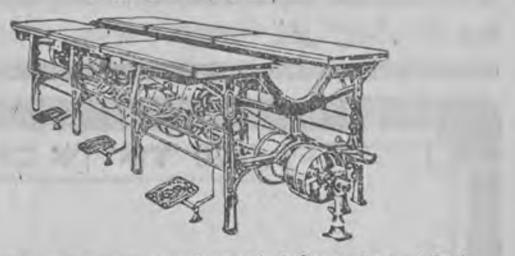

נײַ־מאַשינען ספּעציעלע מאַשינען פאַר אַלע צווײַגען פון אינדוסטרי און האַנדעל, מאַשינען צו גאַרן שפּולמאַשינען, טײַלען, רעפּעראַטורען
PERŁA i POMORSKI
Piotrkowska 69, tel. 8-24

KLINIKA
Położniczo-Ginekologiczna
D-ra med.
S. Druebina
6-go Siepnia 5-17, tel. 53-10
I i II klasa. 974

פערקויפט נישט אײַערע דיוואַנעס
44 מעבעל 44
פעלצען, נײַ-מאַשינען סאַמאָוואַרען א. אַ. וו. בעפאָר איהר איבערצייגט איך נישט בײַ די פירמע
44 Ch. ŁAZNIK 44
נאַוראָצקע (דלוגאַ)
בעמערקונג: בײַ מיר איז שטענדיג אויף לאַגער פערשידען
מעבעל, שיין! גוט! און ביליג!

ATELIER PRZEMYSŁU ARTYSTYCZNEGO
PIOTRKOWSKA 79 I p. front
Malowanie wszelkich materji najnowszą techniką, roboty ręczne, filetowe, hafty: biały, kolorowy, koralikami i cekinami.
Zapisy na kursy malowania
wszystkiemi technikami i innych robót ręcznych rozpoczęły się. 1053

קומט און איבערצייגט איך!
אַלער אַרט ביטעס, פאַראַניעס, רעהורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס- פינאַנץ- אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנ-ציעס ווערען אַמבעסטען, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען
...... ערלעדיגט אין ביוראָ ......
האָכבערג פאַנסקאַ 1, טעל. 36-77.
באַמ.: טעגליך פון 3—5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' האָכבערג זעלבסט.
פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען. 1548
זעזאָניטס דאָכאָראָוו: פאַר'ן יאָהר 1926 ערלעדיגט דאָס ביוראָ פאַנסקאַ 1. דער לעצטער טערמין איז ביז 1-טען קוויטשען.

ערשטקלאַסיגער הערען - און דאַמען -
פריזיער־אַנשטאַלט
4. פּאָלודניאָוואַ 4.
אײַנגעאָרדנעט לויט די נײַעסטע היגיענישע פאָדערונגען. — עלעגאַנטעס שערען און אָנדולירען לויט די לעצטע פאַריזער זשורנאַלען ווי אויך פּראַקטפולע מאַניקיר. — אַלעס ווערט אויסגעפיהרט פון ספּעציאַליסטען און ספּעציאַליסטקעס. פרייזען זעהר מעסיגע.
פאַ שילערינס ראַבאַט.

מעכאַנישע גלאָז־שלייפערײַ
און שפּיגעל־פאַבריק א.ס.
„SZLIF" KILINSKIEGO 77
telefon 58-35.
Filja: Nowomiejska Nr. 17
עמפּפעהלט אין אַ גרויסען אויסוואַהל: טרעמאָ'ס, טואַלעטען, וואַנד- און טיש-שפּיגלען אין ניקעל און האָלץ-ראַהמען. שײַבען צו אויטאָס און דראָזשקעס. ס'ווערט אָנגענומען צו גראַווירען אלער-ליי טיש-קרישטאָלען, שײַבלעך פאַר זייגערמאַכערס.
קאָנקורענץ-פרייזען! 168 ערשטקלאַסיגע אויספיהרונג!
אינהאַבער: ה. בוים.

אכטונג, שעהנע דאַמען!
זייט דעם 15-טען פעברואַר ד. י. אַרבייט אין אונזער ערשטקלאַסיגען פריזיער-אַנשטאַלט די באַוואוסטע ספּעציאַליסטין געוועזענע אַרבייטע-רין פון דער פירמע אדאָם
פרל. רעגינאַ,
אויך דער הערען-סאַלאָן איז יעצט פערזעהען מיט פרישע ערשטקלאַסיגע פאַכמענישע קרעפטען.
1098
L. KRAKAUER, ZIELONA 5, telefon 45-28.

די מאָדערנסטע
לאָמפּען
פאַר שפּייזע-צימערן און קאַבינעטען
קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פרייזען נור בײַ
א.י. אײַזען, פּאָלודניאָוואַ 25

וויכטיג נײַעס
פאַר דער לאָדזער באַפעלקערונג!!!
נאָר פאַר 2 זל. 50
ווערען אָנגענומען צו פאַסאָנירען און צו איבעראַרבייטען מע. ער און דאַמען-היטען לויט די נײַעסטע מאָדעלען. פון די עלטסטע היטען ווערען איבערגעאַרבייט אויף נעגנליך נײַ. געדענקט די אַדרעס לוטאָמירסקאַ 2 אָדער זגיערסקאַ 20 בײַ פערדער און וואַרצעל.
659
באַמ. פון 8 גילדען אָן בעקומט איהר אַלע אַרט נײַע היטען קומט און איבערצייגט אייך!

צאָהן־אַרצט מ.
שוואַרץ
פריהער: נאָוואָמיי סקאַ 21
וואוינט יעצט:
וואָלבאָרסקאַ 33

כוואַליפיצירטע
פריזירקעס
ווערען פון זאָפאָרט געזוכט בײַ מיליך, לאָדז, אַלעק סאַנדריסקאַ 24.
1089

קלישען

פאַר דרוקערייען, פערלאַגען און רעקלאַמען
פערטיגט אויס
WYTWÓRNIA KLISZ „GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 TEL. 57-68.

ס'איז נישטאָ קיין
טואַלעט־זייף
איבער
„LAVENDER"-זייף
מילד און אָנגענעהם אין געברויך
אַליין פערקויף אין פאָלגענדע סקלאַדעס:
1033
Arno Dietel, Piotrkowska 157
Ludwik Dziwiński, Piotrk. 35
Henryk Goldhirsz, Piotrk. 156
W. Grünwald, Narutowicza 35
Gustav Heine, Targowa 10
M. Jasinowski, Al. I Maja 36.
Perfumerja „Kosmos", Piotrkowska 60
Ernest Krause, Główna 67
J. Kahan, Konstantynowska 31.
D. Perlmutter, Narutowicza 24
St. Przysucher, Kilińskiego 40.
Henryk Perlmutter, Cegieln. 2
Henryk Rechtman, Piotrk. 207
Miecz. Rżewski, Andrzeja 2
W. Rzepkowicz, Nawrot 17.
Jan Sitkiewicz, Andrzeja 35
B. Tyman, Zgierska 20
Marjan Włodarek, Rzgowska 7
H. Winawer, Zgierska 1
Perfumerja „Verä", Piotrk. 142.
זייף „LAVENDER"
איז די דעליקאַטעסטע טואַלעט - זייף

לעטשניצע „VITA"
פאַר קומענדע קראַנקע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אויף פעטריקאָווער 45, טעל. 47-44.
בײַ דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאַבינעט פון פיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאָמפּ, בערגזון, לאָמפּ „אולטראַ זון", סאָלוקס, בערגאָניע'ס ענטפּעטונגס-אַפּאַראַט. עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער. דענ-טיסטיש - ערצטליכער קאַבינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בעראַטונגס-שטעלע פאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַווידאָוויטש
ד"ר י. איטעלסאָן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר אַ. אוריסאָן
קינדער-קראַנקהייטען:
ד"ר י. קאַפּראַנסקי
ד"ר יוזעף כהן
ד"ר סאַמעט-מאַנדעלס
הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר וו. כאַגונאָווסקי
נערווען-קראַנקהייטען:
ד"ר מ. אורבאַך
אויגען-קראַנקהייטען:
ד"ר איגנ. מאַרגאָליס

כירורגישע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַבולעוויטש
ד"ר מ. קאַנטאָר
ד"ר ע. קוניג
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע:
ד"ר מ. מאַטשעווסקי
ד"ר א. פּאַגאַזשעלסקי
ד"ר ר. רייטלער-קוריאַנסקאַ
ד"ר י. שווייצער
האַלז-, נאָז-, אויערען, שטימע, שפּראַך-שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר אַ. מאַזור
האַלז-, נאָז- און אויערען-קראַנקהייטען:
ד"ר א. זשעבראָווסקי

מויל-און ציינען-קראַנקהייטען.—ערצטען-דענטיסטען:
כ. געצאָוו — פּ. ראָזען
ה. האַלפּערין — פּערסטער-לייזעראָוויטש
באַקטעריאָלאָגיש-כעם. לאַבאָראַטאָריום ד"ר זשורקאָווסקי.
רענטגען. היילונג פון שפּראַך-שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אַ. וו. דיאַטערמיע. הייל-מאַסאַזש. אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין. אָפּעראַציעס און אָפּאַטרונקעס. וויזיטען אין שטאָדט, בריקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציינער.—די לעטשניצע איז אָפען פון 9 פריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

דאס בלוט-באד אין כינע.

לאנדאן, 24. (אטע) פון שאנגהאי טיילט מען מיט, אז די זעלנער פון גען. סון טשאן פאנג בעפאלען די מאגאזינען און בערויבען די שטאט. צוליב דער דעמאראליזאציע אין די מיליטער-אפטיילונגען, פיהרען אויס איינצעלנע מיליטער-גרופען די עקזעקוציעס איבער די סאלדאטען, וועלכע פערנעהמען זיך מיט רויב-אנפאלען.

לויט די לעצטע ידיעות זאלען האבען פארגעקומען צוזאמענשטויסען אין דער געגענד פון מזרח-וואקזאל פון שאנגהאי נישט ווייט פון דער פראנצויזישער קאנצעסיע. די פרטים פון דעם אנפאל זענען נאך נישט בעוואוסט

לאנדאן, 24 (אטע) ס'איז דערהאלטען געווארען א נישט-בעשטעטיגטע ידיעה פון שאנגהאי, אז דער גענעראל סון טשאן פאנג איז דערמארדעט געווארען דורך 3 כינעזער.

וועגען ענדערען די וואהל-ארדי-נאציע צום סיים און סענאט.

נעכטיגע זיצונג פון דער נאציאנאליטעטן-קאמיסיע.

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קאנסטיטוציע-קאמיסיע ביים סיים. ס'זענען בעטראכט געווארען די פראגען צי דער סיים זאל האבען דאס רעכט צו משפט'ן זיינע מיטגלידער און אננעהמען געגען זיי סאנקציעס. ס'האט זיך ענטוויקעלט א לענגערע דיסקוסיע און צום סוף איז אנגענומען געווארען דער פארשלאג פון דעפוטאט שייבער (יודישע קאלא) איבערצוגעבען די פראגע א סוב-קאמיסיע.

בעהאנדעלט איז אויך געווארען דער פראיעקט פון ענדערען די וואהל-ארדינאציע צום סיים און סענאט. עס האבען גערעדט די דעפוטאטען סטאפינסקי, שרייבער, כרוצקי, וועלכע האבען פארגעשלאגען אפצולעגען די זיצונג. דער פארשלאג איז אפגעווארפען געווארען און דאן איז אויסגעהערט געווארען דער רעפעראט פון דעפ. גלאמבינסקי.

דער רעפערענט האט אנגעוויזען, אז די פארשלאגען פון "ז. ל. נ.", "כ. ד.", "פ. ס. ל." און "כ. נ.", האבען דעם געמיינזאמען ציל צו פערקלענערן די צאהל מאנדאטען אין סיים און סענאט. א חוץ דעם לעגען די "ז. ל. נ." און "כ. ד." פאר צו צוטיילען די צאהל מאנדאטען אויף בעזונדערע וואהל-קרייזען, דערביי נעהמען בעזונדערס אין אכט די מערב- און מיטעל-טיילען פון לאנד. "פיאסט", און "כ. נ." זענען ווידער אויסען מיט'ן רעדוצירען די מאנדאטען, אויך צו ענדערען די וואהל-ארדינאציע.

ווייטער זאגט דער רעפערענט, אז צוליב דעם, וואס עס דערנעהנטערט זיך דער טערמין פון פונאנדערלאזען דעם סיים, איז ער מסכים דערויף, אז די קאמיסיע זאל אין פרינציפ בעשליסען צו רעדוצירען די צאהל דעפוטאטען און סענאטארען, אויב ס'איז מעגליך אויף א העלפט און אויך בעשליסען די דירעקטיוועו בנוגע פערטיילען די צאהל מאנדאטען צווישען די בעזונדערע קרייזען און אויך אנדערע פרינציפיעלע ענדערונגען.

או פ'ן יסוד פון די אנגענומענע פרינציפען זאל די רעגירונג ארויסגעבען פערארדנונגען.

די קאמיסיע וועט בלויז פעסטשטעלען די פרינציפען פון ענדערען די וואהל-ארדינאציע און דאס ענדערען גופא איבערצוגעבען דער רעגירונג עס זענען נאך אבער נישט בעוואוסט די מאטיוועו.

מ'האט אין די קולוארען אויפמערקזאם געמאכט, אז אויך צו דער היינטיגער זיצונג פון דער קאמיסיע איז געקומען א פארטרעטער פון דער רעגירונג צוליב אבסערוואציע. די דאזיגע שטעלונג פון דער רעגירונג זעהט אויס מאדנע געהיימניספול.

דער מאן רעדט איין שפאס וועגן גט

און די פרוי בעגעהט צוליב דעם זעלבסטמארד.

ווארשא, 24. (טעלעפאניש). אין דאיאן פון ניזקא גאס איז די יודישע בעפעלקערונג אויפגעציטערט געווארען צוליב א זעלבסטמארד פון פרוי חמה זילבערבערג, 40 י. א. נוקא 52, וועלכע האט זיך גענומען דאס לעבען דורך אויפהענגען זיך אויף דער טיר פון איהר וואוינונג.

דער זעלבסטמארד איז פאר אלע, סיי קרובים, סיי פרעמדע, א פולשטענדיג רעטעניש. די פערשטארבענע האט נאך גוט געלעבט מיט איהר מאן שמואל, וועלכער ארבייט אלס טאקאר ביי זיין פאטער אין ווארשטאט און פערדינט אויף פרנסה.

דער מאן רעכענט, אז די פרוי זיינע האט זיך גענומט שטארק גענומען צום הארצען, וואס ער האט זיך נעכטען אין דער פריה אבגערופען צו איהר אויף א שפאס, אז ער וועט געהן מיט איהר צו א רב און פערלאנגען גט, ווייל דאס צווייטע מאל האט ער נעכטען געפונען א האר אין דער קאווע ביים פריהשטיק.

צי איז טאקי די זעלבסטמערדערין בעגאנגען איהר גרויזאמען טהאט צוליב דעם דאזיגען אונשולדיגען שפאס פון איהר מאן, איז, פערשטעהט זיך, שווער צו זאגען אויף געוויס. יעדענפאלס קאן קיינער נישט אנווייזען אויף א קאנקרעטער סבה פון זעלבסטמארד.

די סכנה מצד דייטשלאנד.

מיליטערישע סיים-קאמיסיע געגען דער אויסערן-פאליטיק פון דער רעגירונג.

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א ווייטערדיגע זיצונג פון דער מיליטערישער קאמיסיע ביים סיים. די זיצונג איז אדורכגעגאנגען אונטער'ן צייכען פון "כ'האב מורא". עס זענען בעטראכט געווארען די פארשלאגען פון די "נ. ד." וועגען זיכערען די גרעניצען פון דער רעפובליק

דער רעפערענט האט אנגעוויזען, אז דייטשלאנד בויט פעסטונגען אויף די פוילישע גרעניצען, אז דייטשלאנד גרייט זיך מיליטעריש, וויל אבריסען פאמערן און צוטיילען פוילען. ער האט אויך בעדויערט, וואס אויף דער זיצונג איז נישט אנוועזענד קיין רעגירונגס פארשטעהער.

דעפ. פאטאקעוויטש (פויערים פארטיי), האט אנגעוויזען אויף א דראהענדער סכנה און אויסגעדריקט זיין מיינונג, אז די דאזיגע פראגען דארפען בעהאנדעלט ווערען צוזאמען מיט דער אויסערן-קאמיסיע פון סיים.

די דיסקוסיע איז אפגעלעגט געווארען און ס'איז בעשלאסען געווארען אויסצוהערען די מיינונג פון דער רעגירונג.

די גאנצע היינטיגע דיסקוסיע האט געטראגען, לויט דער מיינונג פון אנגעזעהענע פאליטיקער, א געפעהרליכען כאראקטער, בפרט צוליב דעם, וואס זי איז אדורכגעפיהרט געווארען אהן א פערשטענדיגונג מיט דער רעגירונג און איז געווען געווענדעט געגען דער אויסערן פאליטיק.

מערקווירדיגע בעגעגעניש צווישען שטייגער'ן און א געוויסען מיקיטין אין לעמבערגער אוניווערזיטעט.

לעמבערג, 24 (טעלעפאניש) סטאניסלאוו שטייגער האט אפגעלעגט אנ'עקזאמען פון יוריספרודענץ אין לעמבערגער אוניווערזיטעט. אויסער איהם האבען זיך געשטעלט צום עקזאמען א רייהע אנדערע סטודענטען.

נאך דער עקזאמען פון שטייגער'ן איז פארגעקומען א מערקווירדיגער צופאל. אלס צווייטען האט דער פארזיצער ויסגערופען א געוויסען פיאטר מיקיטין.

דערהערט דעם נאמען "מיקיטין" האט זיך שטייגער דערשראקען, בלאס געווארען און אנגעהויבען עפעס צו שטאמלען...

די פראפעסארען האבען דאס בעמערקט און האבען שטייגער'ן אויפמערקזאם געמאכט, אז דאס איז אן אנדער מיקיטין און נישט דערזעלבער, וואס האט זיך אזוי בעריהמט געמאכט אין דער שטייגער-אפערע.

רומענישע רעגירונג רעווידירט אויפסניי בײדע יודישע פראצעסען.

בוקארעשט, 24 (טעלעגראפיש יט"א) די בעפרייאונג פון מערדער פון סטודענט דוד פאלעק און דער שווערער פסק-דין אין פראצעס פון די 18 יודען, וועלכע זענען בעשולדיגט אין שלאגען רומענישע סטודענטען, האט געמאכט א שטארקען רושם אין די רומענישע רעגירונגס-קרייזען, בעזונדערס צוליב די שלעכטע בעמערקונגען אין דער אויסלענדישער פרעסע.

עס האלט איצט דאביי, אז בײדע פראצעסען זאלען אויפסניי רעווידירט ווערען

א אויסערגעוועהנליכע טעלעגראמע!

צו אלע בירגער פון דער פוילישער רעפובליק!

אויך היינט אין 14 טען ציהונגס-טאג פון דער V קלאס פון דער 14-טער מלוכה-לאטעריע איז אין אונזער גליקליכסטע און גרעסטע קאלעקטור טאג ביי טאג נעשא פון דער גרויסער געווינס פון

50.000 זל. אויף נומער 61,282

אין דער יעצטיגער 5 קל. זענען געפאלען אין אונזער קאלעקטור אימפאנירענדע געווינסען צום ביישפיל: **200,000** זל., **50 000** זל., **50,000** זל., **10.000** זל., **5000** זל. 3 מאל צו **3000** זל., און פערש. אנד. געווינסען

די אויבינע געווינסען בעווייזען, אז דאס גליק געהער צו אונזערע שפילער. אין גליק ראד געפינען זיך נאך קאלאסאלע געווינסען אין גליקליכען פאל קען מען געווינען **400 000** זל. מיר רופען אלע צום ווייטערען קויפען פון לאסען צו דער איצטיגער V קל. זאל יעדער געניסען!

די גרעסטע, עלטסטע און גליקליכסטע קאלעקטור

ע. ליכטענשטיין און קאמפ.

ווארשא: מארשאלקאווסקא **146**, ביעלאנסקא **3**, קרולעווסקא **43**, קראקאווער פארשטאט **37**, נאלעווקא **42**.

אבטיילונג אין לאדזש פעטריקויער 72

אין דער געביידע פון "גראנד-האטעל" 110

פון פ. כ. א.

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער הויפט-ראט פון פ.ק.א. האט בעשלאסען צו פערקלענערן דעם צינז-פוס פון 10 אויף 9 און א האלבע. אויף דער זעלבער זיצונג איז בעשלאסען געווארען איינצוקויפען נאך מלוכה-פאפירען ביז צו דער סומע פון 60 מיליאן זלאטעס.

פינאנץ-מיניסטער האט גערעדט אין בודזשעט-קאמיסיע פון סענאט.

ווארשא, 24. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע פון סענאט איז אויסגעהערט געווארען דער רעפערענט. נאכ'דעם איז פארגעקומען א וכוח און דאס ווארט האט בעקומען דער פינאנץ מיניסטער טשעכאוויטש.

דער אורטייל אין פאליטישען פראצעס אין ביאליסטאק.

ביאליסטאק, 24 (טעלעפאניש) מיטוואך ביינאכט האט זיך געענדיגט דער פראצעס פון די 16 פערזאן פון סעמיאטיטש, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען לויט די פאראגראפען 100 און 102 פון שטראף-קאדעקס אלס בעשולדיגטע אין געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי און אין פיהרען אנ'אנטי-מלוכה אגיטאציע. לויט'ן אורטייל זענען צוויי פעראורטיילט געווארען צו 6 יאהר שווערע תפיסה, צווישען זיי איין יוד; 5 פערזאן זענען פעראורטיילט געווארען צו 4 יאהר שווערע תפיסה יעדערער. צווישען זיי איז אויך דא איין יוד; 4 פערזאן זענען פעראורטיילט געווארען צו צוויי יאהר אויס-בעסערונגס-הויז, צווישען זיי געפינען זיך דריי יודען; 5 פון די אנגעקלאגטע האט דאס געריכט בעפרייט.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

5-טע קל. 14-טער טאג.

50,000 זל. נומער 61282.

15,000 — 60426.

10,000 — 16612.

3,000 — 11928 28436.

2,000 — 37704 58119.

1 000 — 14382 50684 77126.

600 — 582 16809 17522 27196 28420 31073 31296 33928 56275 63597 65541 66303 72446 75510.

500 — 1826 4084 5571 11731 24063 24644 28344 29362 30225 31666 38951 41724 43706 43903 46939 46950 48456 49071 56284 56801 61772 65505 66847 77300 79081.

מעבעל-פאבריק "וואיטשעכאוו"

די בעוואוסטע פירמע "וואיטשעכאוו" האט נאך א גרינדליכע רעארגאניזאציע ווידער געעפענט אין בעטריב איהר פאבריק אין קאמינסק.

ביי דער געלעגענהייט איז כדאי צו דערמאנען, אז מעבעל-אויסארבייטונגען פון דער אויבינער פירמע זענען גוט בעקאנט אין יעדען הויז צוליב זייער גוטסקייט, דויערהאפטיגקייט און שעהנקייט.

מאגאזין = שניידער = מייסטער = פעראיין

(כאלופניקעס), לאדז אל. 1. מאי 2.

מיר פאדערען אויף אלע מאגאזין-שניידער-מייסטער ווי: מענער, דאמען, קינדער, גארד., פארלעך און קאלדרעס צו קומען צו דער

פערזאמלונג

וואס קומט פאר זונטאג, ד. 27. פעברואר 7 אין אווענד. אויף דער טאג-ארדנונג זעהר וויכטיגע פראגען.

די פערוואלטונג.

פ. ס. מיטגלידער ווערען געבעטען מיטצוברענגען די קוויטען פון פערלעגענע שטייער;

1107

אכטונג, מאלער-מייסטער!

צוליב נישט פאראויסגעזעהענע סבות ווערט די

15-יעהריגע יובילעאום-פייערונג

פון פעראיין, וועלכע האט געזאלט פארקומען דעם 26-טען פעברואר ד. י.

אפגעלעגט אויף אנ'אונבעשטימטע צייט.

וועגען דער פייערונג וועט בעזונדערס בעקאנט געמאכט ווערען. די פערוואלטונג.

1062

בעקאנטמאכונג.

דער פעראיין "מחזיקי חולים" קילינסקי 120, טעלעפאן 52-65 טיילט מיט דאס פרייטאג און שבת פקודי פרשת שקלים ב' דר"ח אדר ב' דעם 5-טען מערץ ה. י. וועט דאווענען דער בעוואוסטער

חזן ה' בסטר

מיט א כאר אנגעפיהרט דורך ה' רובין. ווער עס וויל האבען א עונג שבת און גלייכצייטיג אונטערשטיצען "מחזיקי חולים" זאל זיך פערזעהען מיט בילעטען. פרייז 1 זל

בעמערקונג: בילעטען קען מען בעקומען אין פעראיינס-קאנצעלאריע ווי אויך ביי די ה"ה אייזענבערג, גלובנא 60; לעווקאוויטש, גלובנא 54; מ. שלאסבערג, גלובנא 31 קינצלער, פעטריק. 175.

די פערוואלטונג.

9015

פעראיין פון יודישע הויזירער-הענדלער אין לאדז

פי: טריכאווער 10.

מיר רופען אונזערע מיטגלידער צו קומען אויף דער גרויסער

פערזאמלונג

וואס קומט פאר שבת דעם 26 פעברואר ד. י. 6 א זייגער אוונד אין פעראיינס-לאקאל, אויף וועלכע ס'וועט בעשלאסען ווערען דער ווייטערדיגער גורל פון פעראיין און ארומגערעדט ווערען אלע וויכטיגע פראגען פון אונזער בראנזשע

קומט באשטימט! קיינער מאר נישט פעהלען!

די פערוואלטונג.

1901

די אויסזיכטען אויפ'ן האַנדעל מיט סאָוויעט-רוסלאַנד.

פון רעפ. דר. י. ראָזענבלאַט.

מ'וואונדערט זיך, אַז די ברייטע וועלט קען גישט די רוסישע פּראָבלעמען. מיר וואָס מיר לעבען אין דער נאָהענטסטער שכנה'שאַפט, וואָס האָבען לאַנגע צייטען געלעבט אין די רוסישע פּראָווינצען, וועלכע קענען די שפּראַך און קענען די דאָרטיגע זיטען, אפילו מיר ווייסען נישט, וואָס דאָרט קומט פאָר. ס'פאָהרען מענשען אַהין, ס'קומען מענשען פון דאָרט, יעדער דערצעהלט, וואָס ער האָט דאָרט געזעהען, אָבער יעדער האָט געזעהען אַ כזית, אָדער געזעהען נאָר דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט זעהען און וואָס מ'האָט איהם געוואָלט באַווייזען און דערפאַר לעבען מיר אין אַ פולשטענדיגער אונקלאָרקייט בנוגע דעם, וואָס קומט פאָר זייט כמעט 10 יאָהר אינם זעקסטען טייל פון דער וועלט, וואָס ס'פערנעהמט די גרויסע רוסישע מלוכה.

מ'דאַרף נישט אָנצווייזען, ווי וויכטיג ס'איז פאַר אונז זיך אָפּצוגעבען אַ דין וחשבון פונם רוסישען לעבען. אונזער ווירטשאַפטליכע לאַגע פאָדערט דריגענד, אַז מיר זאָלען קענען אָנקניפּען ענגערע האַנדעלס בעציהונגען מיט'ן שכן, אַ גרויסער טייל פון אונזער אינדוסטרי איז איינגעשטעלט אויף דעם עקספּאָרט און דוקא אויפ'ן עקספּאָרט קיין רוסלאַנד. גלייכצייטיג טאָר מען נישט פערגעסען, אַז רוסלאַנד גרעניצט אין אַזיען מיט אַ גאַנצע רייה זעלבסטשטענדיגע מלוכות.

אויף אַזאַ אופן בילדעט פאַר אונז רוסלאַנד אַ וויכטיגען טראַנזיט-וועג צו יענע לענדער, מיט וועלכע מיר האָבען נאָך פאַר'ן קריג געהאַנדעלט און מיט וועלכע מיר וואָלטען איצט געוואָלט אויך בעקענט אָריינטרעטען אין נעהנטערע האַנדעלס-בעציהונגען. און דערפאַר איז דאָס רוסישע פּראָבלעם פאַר אונז זעהר וויכטיג, מ'טאָר עס נישט בעטראַכטען דורך די גלעזער פון געפיהל און סענטימענט. ניכטערע בעטראַכטונגען אין אַ קיהלע אָפּשאַצונג פון אַלע מאָמענטען זענען נויטיג, כדי צו שטעלען פּראָגנאָזען אויף דער צוקונפט. פון דעם שטאַנדפּונקט אויס בעטראַכטעט, טאָר מען זיך נישט איבערגעבען צום אָפּטימיזם.

דאָס גרויסע לאַנד לעבט נישט אין קיין שום דויערענדע אָנהאַלטענדע בעדינגונגען. דאָרט קומט פאָר אַ פּראָצעס פון שטענדיגען ברויזען און מיט וואָס דער פּראָצעס וועט זיך ענדיגען, קען קיינער נישט פאָראויסזעהען. די שאַבלאָנהאַפטיגע מיינונגען, וואָס ווערען אַרויסגעזאָגט האָבען קיין שום פונדאַמענט נישט, זיי בּאַזירען גאָר אויף סענטימענטען און בלייבען שאַבלאָנען, אין דער ווירקליכקייט שטעלט רוסלאַנד מיט זיך פאָר אַן'אונגעהויערע טעריטאָריע, אויף וועלכע ס'לעבען ביז 150 מיליאָנען מענשען, וואָס געהערען צו פערשידענע ראַסען. נאַציאָנאַליטעטען מיט גאַנץ פערשידענע לעבענס אַרטען, זיטען און געוואוינהייטען, דאָס לאַנד ווערט רעגירט דורך אַ קליינעם הייפעל מענשען, וואָס ווילען אַריינטראָגען אין לעבען זייערע טעאָריעס.

די רוסישע רעגירונג בעמיהט זיך, זעלבסטפערשטענדליך צו פערשפּרייטען דעם גלויבען, אַז דאָס רוסישע פאָלק האָט אָנגענומען די נייע אָרדנונג. און אַז דאָס לעבען איז געוואָרען נאָרמאַל. די ווירקליכקייט איז אָבער אַ גאַנץ אַנדערע און ווייל דאָס פּאָליטישע לעבען איבט אויס אַן'אונגעהייערען איינפלוס אויף די ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען, איז טאַקי דורכאויס נויטיג צו בעריקזיכטיגען דעם פּאָליטישען מאָמענט. צוליב פּראָפּאַגאַנדע-צוועקען האָבען זיך די סאָוויעטען אַריינגעלאָזט אין אַ גוואַלדיגער אוואַנטורע אין כינע. גאַנץ ערנסטע פּאָליטיקער בעהויפּטען, אַז דאָס נישט געלונגענע פון דער אונטערנעהמונג קען ברענגען צו אַ צעפאַלונג פון דעם הייננטיגען רעזשים.

אין אַלגעמיין לאָזען זיך אין רוסלאַנד בעמערקען די זעלבע שטרעמונגען, וואָס בעהערשען דאָס עקאָנאָמישע לעבען אין אַנדערע לענדער דאָרט האָט מען אויך שווערע זאָרגען ווי אַזוי צו דערהאַלטען דעם קורס פון דער רוסישער וואַלוטע, מ'ווענדעט אָן די זעלבע מיטלען, כדי צו פערקלענערען דעם אימפּאָרט פון אויסלענדישע אַרטיקלען און צו פערגרעסערען דעם אייגענעם עקספּאָרט. דאָרט הערשט אויך אַן'אונגעהייערער געלד-מאַנגעל און מ'זוכט אין דער גאַנצער וועלט קאַפּיטאַלען, כדי צו מאָביליזירען די אייגענע אינדוסטריע און צו עקספּלואַטירען די נאַטירליכע רייכטימער פון לאַנד און צו בעלעבען די אייגענע ווירטשאַפט. דאָרט האָט די רעגירונג אויך פיל געלד, כדי צו דעקען איהרע אויסגאַבען און דערפאַר האָט מען איינגעפיהרט אַלע מעגליכע שטייערן, כדי אַרויסצופּרעסען פונ'ם איינוואוינער די לעצטע פאַר גראָשען. ס'הערשט אַ גרויסע אַרבייטסלאָזיגקייט, אונגעהויערע שיכטען פון דער בעפעלקערונג זענען פולשטענדיג פּויפּערימט, קורץ מיר בעמערקען דאָרט גאַנץ גוט בעקאַנטע ערשיינונגען. ווען מ'גיט נאָך דערצו צו דעם פּאָליטישען כאַאָס, דאַן בעקומען מען אַ בילד פון דער דאָרטיגער לאַגע.

און מיט די דאָזיגע אַלע בעדינגונגען מוזען מיר זיך רעכענען, ווען מיר רעדען וועגען דעם עקספּאָרט קיין רוסלאַנד. מיר מוזען זיך רעכענען דערמיט, אַז די קרעדיט-פּראָפּאָזיציעס דאָרט זענען זעהר אונזיכער, אַז מ'האָט דאָרט צוטון נישט מיט קיין פּריוואַטע אונטערנעהמער און סוחרים, נאָר מיט אַ רעגירונג, וועלכע קאָנצענטרירט דעם גאַנצען האַנדעל אין איהר האַנד. ס'איז אַן'אַלטע אַקסיאָמע, אַז אַ פּריוואַטער וועקסעל איז בעסער, ווי אַ וועקסעל פון אַ רעגירונג, דערצו נאָך פון אַ רעגירונג, וועלכע שטעלט מיט זיך פאָר אַן'אונבעקאַנטען איקס. אין בעסטען פאַל גוויסגט זיך דער רוסישער האַנדעל אין אַ לאַנג טערמיניגען קרעדיט, וועלכער פאָדערט גרויסע קאַפּיטאַלען.

ווען מ'בעטראַכט דאָס אַלץ, זעהט מען, אַז מיר ליידען אויף פיל עהנליכע עקאָנאָמישע קראַנקהייטען און ס'איז אונגעהויער אָפּטימיסטיש צו טראַכטען, אַז אין דער נאָהנטסטער צייט וועלען מיר געווינען רוסלאַנד אַלס אָפּזאַץ-מאַרק פאַר אונזערע אַרטיקלען. פלענער צו פערפלייצען דעם כינעזישען מאַרק מיט פּוילישע סחורות, כדי אַרויסצושטויסען פון דאָרט דעם ענגלישען האַנדעל זענען אַזוי פאַנטאַסטיש, אַז זיי טאָרען פונ'ם קאַלטען געשעפטסמאַן נישט גענומען ווערען ערנסט אין זיין קאַלקולאַציע.

די דאָזיגע רעפלעקסיעס האָבען אַ ספּעציעל וויכטיגקייט פאַר'ן לאָדזער לעבען, ווייל עקאָנאָמישע ענטוישונגען קענען אונז זעהר טייער קאָסטען.

יודישע נייעס.

אין לאַנד פון גערעכטיגקייט...

בוקאַרעשט, (י. ט. א.) אין דער שטאָט פּיאַטראָ-ניאַמץ האָט זיך פערענדיגט דער פּראָצעס פון 18 יודען, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין שלאָגען דעם רומענישען שילער הודיסטעהו.

עס איז אינטערעסאַנט, דאָס בעת אין פּראָצעס פון סטודענט מאָטזו, וועלכער האָט דערהרג'עט דעם יודישען שילער פאַליק איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַ בעפרייאונגס-אורטייל פאַר דעם מערדער, האָט דאָס מאָל ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען יודישע אָנגעקלאָגטע, וועלכע האָבען בלויז געשלאָגען אַ רומענישען שילער, דאָס געריכט אַרויסגעגעבען אַ שווערען אורטייל. עס זענען פער'משפט געוואָרען: י. שילער און ג. וואָלף צו 6 חדשים אַרעסט. יודל שאַר, אַ. פּאָליאַק, שלמה מינץ — צו 1 יאָהר. ס. ליבמאַן, מענדעל לייבאָוויטש, י. יאַקאָבי, שמחה דאַניעל, כיימאָוויטש, ד. קאַץ, ביגעלמאַן, א. לייבאָוויטש, ל. לייבאָוויטש, ר. זעהענפער און ב. יאַקאָבי — צו 2 יאָהר תפיסה. חוץ דעם איז צוגע'פּסקנט געוואָרען פון די בעשולדיגטע 2 מיליאָן לעי ענטשעדיגונג.

אַנ'אָוענד פון יודישער קולטור אין בערלין.

בערלין. (י.ט.א.) אין שלום-עליכם קלוב איז פאָרגעקומען אַנ'אָוענד פון יודישער קולטור מיט'ן אָנטייל פון פּראָפ. דובנאָוו דער פאָרשטעהער פון דער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע אין פּוילען ה' מענדעלזאָן האָט רעפערירט וועגען „צעהן יאָהר לענגגדע", ד"ר לעשצינסקי האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען די „סאָציאַלע ענדערונגען אין אונזערע קולטור-אויפגאַבען". דער בעקאַנטער רעפאָרמאַטאָר פון דער ערציהונג פּראָפ. קאָוועראַי האָט רעפערירט וועגען „דעם קאַמף פאַר דער בעפרייאונג פון קינד". עס האָבען נאָך גערעדט ד"ר י. רובין א. א.

געשטאָרבען אַ קריסטליכער פערטיידיגער פון תלמוד.

בודאַפּעשט. (יט"אַ) דאָ איז געשטאָרבען דער געוועזענער יוריסקאָנסול פון בודאַפּעשטער מאַגיסטראַט דר. באַלטאַזאַר קענך, וואָס האָט זיך בעקאַנט געמאַכט דורך זיין שאַרפער פּאָלעמיק געגען דער געפעלשטער תלמוד-איבערזעצונג פון אונגאַרישען אַנטיסעמיט ליסצעמסקי.

דר. קענך איז געוועזען אַנ'אויסגעצייכענטער קענער פון תל.-וד און מדרש, אין יאָהר 1920 איז ער דורך דער אַנטיסעמיטישער מעהרהייט פון מאַגיסטראַט בעזייטיגט געוואָרען פון זיין פּאָסטען.

אַ סך יודישע פּויערים האָבען היי-יאָהר פערלוירען וואַהל-רעכט.

מאָסקווע, (יט"אַ) אַלס אַ רעזולטאַט פון דעם נייעם וואַהל-געזעץ און דער עיקר, אַלס רעזולטאַט דערפון. ווי דער געזעץ ווערט אויסגעטייטשט פון די אָרטיגע בעאַמטע, האָבען אַ סך יודישע אַלטע פּויערים, ווי אויך נייע קאָלאָניסטען פערלוירען היי-יאָהר זייער וואַהל-רעכט.

איינצעלהייטען וועגען די בערג-יודען פון צפון-קאַווקאַז.

מאָסקווע, (י. ט. א.) אין „עמעס" ווערען געבראַכט ווייטערע ידיעות וועגען די בערג-יודען פון צפון קאַווקאַז. בסך-הכל זענען פערהאַן בערג-יודען 10 טויזענד 300 נפשות. די עקאָנאָמישע לאַגע זייערע איז זעהר אַ שווערע. די גרעסטע טייל פון זיי זענען היימלאָזע, וואָס זענען ענטלאָפען פון צפון-קאַווקאַז פון דאַגעסטאַן אין דער צייט פון בירגער-קריג. זייער אָרימע חיונה ציהען זיי פון גראָשענעם-האַנדעל אין מלאכה די מעהרהיים פאַמיליעס קומען אויס מיט 20-25 קאָפּיקעס אַ טאָג.

אַ היבשע קאָלאָניע פון בערג-יודען וואוינען אין דער שטאָדט גאַלטשיק העכער הונדערט יאָהר. די קאָלאָניע האָט דאָס רעכט פון אַנ'אויטאָנאָמען-קרייז און האָט איהר אייגענעם סאָוויעט. די קאָלאָניע האָט נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג נישט קיין גוט וואַסער און בענוצט צום געברויך דאָס וואַסער וואָס ריינט אַראָב פון די בערג. דאָס וואַסער ברענגט פריהער אין בעוועגונג די אָרטיגע הידראָסטאַציע. דערנאָך ווערט אין איהר געוויאַשען דורך די אָרטיגע נאַרבער די פעל, וואָס זיי בעאַרבייטען און ערשט נאָכדעם דערגעהט דאָס וואַסער צו דער קאָלאָניע, פערשפּרייטענדיג מיט איהר אומריינקייט אַ סך קראַנקהייטען.

די קאָלאָניע פון די בערג-יודען פערמאָגט נישט קיין איין ברוקירטע גאַס. קיין איין באָד, קיין גאַסען-בעלייכטונג, קיין איין הייל-אַנשטאַלט. דער קולטור-מצב איז אַ נידריגער. צעטוויקלען צווישען זיי אַ קולטור-טעטיגקייט, איז שווער מחמת עס איז נישטאָ קיין פּרעסע און ליטעראַטור אויף דער שפּראַך, וואָס די בערג-יודען פערשטעהען. דער פּראָצענט פון אַנ'אַלפאַבעטען איז צווישען זיי זעהר גרויס.

די ערשטע סימנים פון אויפלעבונג צווישען די בערג-יודען איז שוין צו בעמערקען. עס פאָדערט זיך אָבער נאָך אַ סך אַרבייט, כדי אויפצוהויבען זייער קולטורעלע ניוואָ.

צוגרייטונג פון עלילת-דם-קאַמפּאַניע אין עסטרייך און רומעניע.

וויען, (יט"א) דאָס פּאָגראָם וואָכענבלאַט „פאָלקס-קאַמף" האָט גענומען צוגרייטען אַ ריטואַל-מאָרד-קאַמפּאַניע אין עסטרייך צום פאָרשטעהענדען פּסח. דאָס פּאָגראָם בלאַט פערעפענטליכט אין לעצטען נומער פאָלגענדען אַנאָנס: מיר פינאַנצירען די אויסגאַבע פון אַ בראָשור וועגען ריטועלען מאָרד. דרוקקאָסטען לערך 1,000 שילינג. ווענדעט זיך אין דער דרוקעריי פון דער צייטונג".

עסטרייך זאָל אַלזאָ פערפלייצט ווערען פּסח צייט מיט אַ מבול פון ריטואַל-מאָרד-בראָשורען. דערצו דאַרף מען בעמערקען אַז דעמאָלט וועט אין עסטרייך פאָרקומען אַ וואַהל-קאַמפּאַניע אין די בעפעלקערונג געפינט זיך געוועהנליך אין אויפגעהעצטער שטימונג. עס איז דאָך דעריבער לייכט זיך פאָרצושטעלען, צו וואָס פאַר אַ טרויעריגע רעזולטאַטען אַזאַ ווילדע העצע קען דער פיהרען.

בוקאַרעשט, (יט"א) די „לופּטא" גיט איבער, אַז שוין פון דריי וואָכען פערקויפען די קויסטען אין בוקאַרעשט אין אַלע לאָקאַלען אילוסטרירטע קאַרטלעך, וועלכע שילדערען ווי אַזוי יודען הרג'ענען אַ קריסטליך קינד. אויף די קאַרטלעך איז פערהאַן אַ ענטשפּרעכענדער טעקסט.

די אילוסטראַציעס ווערען פערטיילט אין די צענדליגער טויזענדער עקזעמפּלאַרען. די צייטונג פרעגט די רעגירונג פאַרוואָס זי ערלויבט אַזאַ ווילדע אַגיטאַציע.

LEKARZ-DENTYSTA
Gajst-Strauchowa
ul. Narutowicza 11, tel. 19-67

אכטונג, דאַמען און הערען!
כ'מאַך בעקאַנט אַלע דאַמען און הערען, אַז צוליב די קאָנקורענץ האָב איך
רעדוצירט די פּרייזען!
און עמפּפעהל אין אַ גרויסען אויסוואַהל זעמטליכע אין- און אויסלענדישע
פּערפומעריע-אַרטיקלען
פון די בעדייטענדסטע פירמעס, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אַנדערע
די ג. קונדשאַפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען
בעם.: פאַר רעעלע סחורה ווערט גאַראַנטירט!
אַנגראָסיסטען בעקומען ראַבאַט! מיט אַכטונג
Perfumerja: Drukier, Zawadzka 11.

פילהאַרמאָניע-זאַל.
זונטאַג, דעם 27. ד. ח., 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג—אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג
אַ נאָכמיטאָג-קאָנצערט צו פאָפּולערע פּרייזען
Wiktor CHENKIN
דער בעליבטער יודישער קונסטלער וועט זינגען נייע חסיד'ישע ניגונים, ווי אויך מתיקות'דיגע יודישע פאָלקס-מאָטיווען.
מיט אָנטייל פון ZOFJA DOBROWOLSKA-PAWŁOWSKA
ביים פּאָרטעפּיאַן: פּראָפ. לודוויג אורשטיין.
בילעטען פון 1 זל. ביז 6 זל. שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע. 1034

Reduta
אָנהויב אין נעה. טעג 5 אַ זייגער לעצטער סעאַנס 10
אַ זייגער אָוענד שבת און זונטאַג אָנהויב 2 נאָכמיטאַג

היינט און פאָלגענדע טעג!
„געליבסטע פרוי פון מאַהאַראַדזשאַ"
מאָנומענטאַלע גראָסע ליבעס-דראַמע אין 12 אַקטען
איינציגע מיליאָנען דאָלאַר האָט אָפּגעקאָסט די אויפנאַהמען פון פילם אויפ'ן אויטענטישען גרונד פון יאַפּאַן, לאַהאָר, בעדואַר, מאָנטע קאַרלאָ און מענטאָן.
אין די הויפּטראָלען: דאָס העריליכע פּאָר
Gunnar TOLNAES i Karina BELL
היינט און פאָלגענדע טעג!

אַלץ דאָס זעלבע / פון ל. בראַנט

אין פערשידענע לענדער פון אייראָפּע לעבען עטליכע מיליאָנען רוסישע עמיגראַנטען, וועלכע די כוואַליע פון דער רעוואָלוציע האָט אַרויסגעוואָרפען אָדער מיטגעשלעפּט פון זייער היימאַט־לאַנד. הגם אין דער מוטער, דורך וועלכע רוסלאַנד איז אָפּגעטיילט פון דער איבריגער וועלט, זענען געמאַכט געוואָרען שפּאַלטען, בלייבט דאָס לאַנד און אַלץ, וואָס קומט דאָרט פאָר, ביז׳ן היינטיגען אַ סוד און אַ רעטעניש. מיט אַ פערשטענדליכען און לייַדענשאַפטליכען אינטערעס פערפאָלגט די רוסישע עמיגראַציע אַלצדינג, וואָס געשעהט אין רוסלאַנד, אין דער בעהאַלטענער און אָפענער האָפנונג צו דערהערען און צו דערזעהן די סימפּטאָמען פון אונטערגאַנג און קאַפּיטולאַציע פון דער מוזענד מאָך פערהאַסטער און פערשאָלטענער ראַטען־מאַכט. מען כאַפּט זיך אָן אָן יעדען לעבעדיגען גרוס, וואָס קומט פון דעם לאַנד, אין דער מיינונג, אַז אָט אָט וועט מען דערהערען דאָס ריכטיגע און אמת׳ע וואָרט, אויף וועלכען מ׳וואַרט שוין באַלד צעהן יאָהר. אויף דעם געביט האָט די רוסישע עמיגראַציע אין די לעצטע חדשים געהאַט צו פערצייכענען עטליכע מיאוסע ענטוישונגען.

די מעשה באַדיאַן האָט זיך געענדיגט מיט אַ פּשוט׳ן סקאַנדאַל. אין אַ שבהנעם זומער־טאָג האָט דער בערלינער „רול״ געמאָלדען זיינע לעזער, אַז אין קומענדיגען נומער וועט ער ברענגען רעוועלאַציעס וועגען די סאָוויעטען און באַלשעוויקעס פון אַן אַנגעזעהענעם קאָמוניסט, וועלכער האָט פערלאָזט די רייהען פון דער פּאַרטיי און איז געקומען קיין אויסלאַנד, כדי צו דערצעהלען דעם אמת וועגען איצטיגען רוסלאַנד און וועגען די באָלשעוויקעס. דאָס איז געווען באַדיאַן. דער סטיל און לשון פון זיין ערשטען בריף איז אַפילו געווען פערדעכטיג, אָבער מ׳האָט זיך געטרייסט, אַז דאָס איז אַ געוועזענער אַרבייטער, וועלכער האָט דערגרייכט די הויכע פּאָסטענס ביי דער ראַטען מאַכט; זיין שפּראַך איז נישט געשליפען אָבער זיינע אויסזאָגען זענען ווערטפול און ריכטיג. באַדיאַן איז ביי דער עמיגראַציע געוואָרען אַ „פּערסאָנאַ גראַטאַ״. מ׳האָט איהם אַרומגעטראָגען אויף די הענד, איינגעאָרדענט זיינע פאָרלעזונגען. אָבער וואָס מעהר באַדיאַן האָט געערעדט און דערצעהלט, אַלץ מעהר איז געוואַקסען די שטימונג, ביז ס׳איז פאַר אַלעמען קלאָר געוואָרען, אַז מ׳האָט דאָ צו טון מיט אַ גראָבען יונג, אַ נישט ענטוויקעלטען און פון דער נידריגסטער אינטעליגענץ, נאָכמעהר — מיט אַ פּשוט׳ן ליגנער און פּסיכאָפּאַט, וועלכער פ רמאָגט גאָרנישט אַ חוץ גראָבע יונגערישער חוצפּה. די עמיגראַציע איז געבליבען שטעהן אין דער לעכערליכער פּאָזע פון האָראָדניטשי אין „רעוויזאָר״, וועלכער שלאָגט זיך מיט די פויסטען און קאָפּ: „ווי אַזוי האָב איך בעקאָנט אָט דעם שניעק, אָט די שמאַטע אָננעהמען פאַר אַ וויכטיגע פּערזאָן״.

אַן׳עהנליכער דורכפאַל איז געווען מיט אַ געוויסען „ספּעק״, וועלכער האָט אין אַן׳אינטערוויאו אין זעלבען „רול״ זיך מודה געווען נישט מעהר און נישט ווייניגער, אַז אַלע מיסטעראָלגען פון דער סאָוויעטען מאַכט קומען פון דעם, וואָס די סעציאַליסטען, די אינטעליגענץ, וועלכע איז ביי די סאָוויעטען אַנגעשטעלט אויף פערשידענע פּאָסטענס סאַבאָטירט איהר אַרבייט, רוקט אונטער די קאָמיסאַרען פאַלשע ציפערען, פאַלשע סטאַטיסטיקעס און נאַיישע פּלענער, העצט דעם פאָלק געגען דער ראַטען־מאַכט אין שטח בכלל אַלצדינג, כדי פון אַלע באָלשעוויסטישע אונטערנעהמונגען זאָל זיך אויסלאָזען אַ בוידעם. אַזאַ מין ווזוי האָט אַרויסגערופען עמפּערונג ביי אַ גרויסען טייל פון דער עמיגראַנטישער פּרעסע, ווייל, ערשטענס, איז דאָס בכלל אַ ליגען, צווייטענס, ווען דאָס איז אמת, וואָלט עס געווען אַ גרויסע געמיינהייט, דריטענס, שטעקט אַ מין ערקלערונג די פּאָזיציע פון די באָלשעוויקעס גופא (נישט מיר, הייסט עס, זענען שולדיג אין אונזערע אונפערפאָלגען, נאָר די בורזשואַזע אינטעליגענץ, וועלכע פערפיהרט סאַבאָטאַזש אַרבייט), פערטענס, איז דאָס אַ פּראָוואָקאַציע לגבי דער מאַסע אינטעליגענטען, וועלכע געפינען זיך אין רוסלאַנד און אַרבייטען מיט אין דער סאָוויעטען־מאַכט.

גרויסע האָפנונגען בנוגע אינפאָרמאַציע וועגען דער לאַגע און די פערהעלטנישען אין רוסלאַנד האָט די עמיגראַציע געלעגט אויף שולגין׳ען. וו. שולגין. דער באַקאַנטער רעכטער רעפּוטאַט פון דער מלוכה־דומע און געוו. רעדאַקטאָר פון „קיעוולאַנין״, איצט פאַשיסט און מאָנאַרכיסט פון ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש׳ס חדר האָט אונטערגענומען אַ געוואַגטע זאַך. אינקאָגניטאָ, פערשטעלטערהייט האָט ער אריבערגעגנב׳עט די גרעניץ און בעזוכט רוסלאַנד. ער האָט געהאַט דערביי צוויי צילען: אויפזוכען זיין זוהן, אַ געוו. אָפיציר פון דער ווייסער אַרמיי, וועלכער איז פערשוואונדען געוואָרען, מ׳ווייסט נישט וואוהין, און זעהן מיט די אייגענע אויגען דאָס איצטיגע רוסלאַנד און דאָס, וואָס קומט דאָרט פאָר. בעטירליך, האָבען נאָר געצעהלטע מענשען געוואוסט וועגען דער דרייסטער אונטערנעהמונג און זיי האָבען מיט דער גרעסטער שפּאַנונג געוואַרט אויף זיין צוריקקומען און ענטפּלעקונגען.

שולגין האָט זיין זוהן נישט געפונען, אָבער בשלום אהיים איז ער געקומען און איצט האָט ער פערעפענטליכט אַ בוך „דריי הויפּט־שטעדט״. איינדריקען און איבערלעבענישען פון סאָוויעטען־רוסלאַנד. און דאָ איז ווידער געקומען די ענטוישונג און נאָך ערגער, וואָס האָט פאַר אונז יודען אַ ספּעציעלען אינטערעס.

זיינע בעאָבאַכטונגען פון רוסלאַנד, זיינע ערצעהלונגען און שילדערונגען ווייזען זיך אַרויס פאַר גאַנץ מינדערווערטיגע און פלאַכע. זיין בוך קאָן מען בשום אופן נישט בעהאַנדלען אַלס אַן ערנסטע ווערק, דאָס איז אין בעסטען פאַל אַ לעקטור פאַר נידריגע. דערפאַר אָבער איז דאָס בוך אַדורכגעדרונגען מיט אַ טאָן, וועלכער מאַכט די איינענע ליכע מוזיק. דער טאָן בעגייסט די שפּעטסטע טראַדיציעס פון אַמאָליגען „קיעוולאַנין״, „רוסקאָיע זנאַמיאַ״, „ווישעסטשער״ און אַנדערע עהנליכע אויסגאַבען.

דאָס בוך איז פול נישט אַזוי ווייט מיט שילדערונגען פון דעם געזעהענעם און געהערטען, ווי מיט זעלבסטבעטראַכטונגען פון דעם מחבר. און תיכף ווי דאָס בוך איז ערשינען האָט דער רעדאַקטאָר פון „רול״ י. העסען געפונען פאַר נויטיג אַרויסצוטרעטען מיט אַ וואָרנענדיגער רעצענזיע. דער טאָן פון בוך איז ווי צוגעפּאַסט פאַר אַ קולטור־סיסט פון דער דריטער אָדער פערטער מדרגה. שולגין האָט אַפילו אַ בעזונדערע שוואַכקייט צו לידלעך און פערזען און צווישען די לידלעך געפינט מען דאָרט אַזעלכע, וואָס ק. טשאַפּינסקי ציטירענדיג זיי, האָלט נישט פאַר מעגליך און פאַר נויטיג צו איבערזעצען:

„...ראָסיאַ
„פאַר זשאַנקי פושעק אַי טאַרטיר
„ספּוסטילאַ לעבינאַ ח סאַדאַטיר...״

אָדער אַ שטיינער, רעדענדיג וועגען דעם באָלשעוויסטישען סאַט דיעמיאַן ביעדני:

...„טי לזשעש, פּיאַס, פּאַד קלישקאָיו
דיעמיאַנאַ
„דוואָגלאַשוויוואַד ושידאַ אי ששינניסבאַגאַ...

דאָס בוך איז אַדורכגעדרונגען מיט עלעמענטאַרען רויהען אַנטיסעמיטיזם. שולגין האָט נישט בעוויזען אַפילו אויף קיין מילימעטער זיך אויסצוהויבען העכער פאַר יענער סעמפּ־קעפּיגער קליינבירגערליכקייט, וועלכע זעהט דעם שורש און די סיבות פון אַלעמדינג, וואָס איז פאָרגעקומען און קומט פאָר אין רוסלאַנד, אין דעם יודען, וועלכע זעהט אומעטום, אין אַלע אַנשטאַלטען, אין אַלע אינסטיטוציעס נאָר יודען און יודען, וואָס האָבען אַלץ פערכאַפּט, אַלץ פערנומען, פערטריבען דעם קיסר און אַליין געוואָרען קיסרים איבער׳ן פּראַוואָסלאַווענעם לאַנד.

שולגין וויל נישט קיין יודישע פּאָגראָמען, חס וחלילה. וועגען יודען רעדט ער אויף אַ בעזונדערען אופן. ער פיהרט אָהן אויסהער דיאַלאָגען מיט אַן׳אויסגעטראַכטען יודען, איינעם אַ ליפּעראָוויטש, אויף אַ צעבראָכענעם רוסיש, און אָט וואָס ער זאָגט אין איין אָרט צו זיין אויסגעטראַכטען אינטערלאָקוטאָר: נישט פּראַוואָזען די חיה (דאָס פאָלק) פון דער קייט. היינט וועט זי גיהן געגען די יודען, מאָרגען — געגען די פּאָנעס. אָבער איך, ליפּעראָוויטש, וויל איך געבען אַ גוטע עצה: „דענקט וועגען דער נאָהענטער עוואַקואַציע! נאָר שרייט נישט איהר שרייט שוין, אַז איך וויל אַ פּאָגראָם! מיין עהרען־וואָרט, אַז איך וויל נישט! אָדער צי וועט מען מיך פאָלגען! ?״

שולגין האָט שוין אַפילו אָנגעצייכנט דעם מאַרשרוט פון יציאת־רוסלאַנד פאַר די יודען: פון גאַנצען לאַנד דורך קרים קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל און גאַליפּאָלי. די יודען, וועלכע האָבען זיך אַזוי פיל פערזינדיגט פאַר רוסלאַנד, מוזען דורכמאַכען דעם קרייץ־וועג, וועלכען ס׳האָט דורכגעמאַכט די ווראַנגעל׳שע עמיגראַציע.

אויך אין זיין ענטפער אויף העסען׳ס רעצענזיע ערקלערט שולגין, אַז ער איז געגען פּאָגראָמען. נאָר דער ענטפער, פונקט ווי זיין בוך, איז אַדורכגעזאַפּט מיט דעם זעלבען גיפט, וואָס מאַכט די פּאָגראָם־שטימונג, מעג אַפילו דער מחבר טויזענד מאָל ערקלערען, אַז ער וויל קיין פּאָגראָמען נישט. דער ענטפער און דאָס בוך געהערען צו די פיל העצעדאָקומענטען, וועלכע האָבען זיך לעצטענס אַזוי פערמעהרט און פערשפּרייט צווישען דער רוסישער עמיגראַציע, אַ שטיק פון יענער אַרבייט פאַר דער אויסלעזונג פון לאַנד אויפ׳ן חשבון פון יודישע קעפּ און יודיש בלוט, וואָס הויפּט אָן אין דער לעצטער צייט גאַנץ ערנסט צו בעאונרוהיגען די יודישע עפענטליכע מיינונג.

דער אויספיהר, צו וועלכען שולגין קומט אין רעזולטאַט פון זיינע בעאָבאַכטונגען אין רוסלאַנד, איז: „אַלץ דאָס זעלבע. וואָס איז געווען ביי די צאַרען אָבער נאָך ערגער״.

וועגען מאַנכע קרייזען פון דער רוסישע עמיגראַציע, זייערע שטימונגען און מעטיגקייט, קאָנען מיר זאָגען די אייגענע ווערטער פון שולגין׳ען: „אַלץ דאָס זעלבע, וואָס אַמאָל, אָבער נאָך ערגער!״

פון יודישען לעבען אין אמעריקא

רומענישער אַמבאַסאַדאָר בעט זיך איבער. — וואָס וועט זיין דער סוף פון די יודען אין אַמעריקאַ. — ווען יודישע פּראָפעסאָרען קומען זיך צוזאַמען. — אַ שעהנע לעגענדע

קאָרעספּאָנדענץ צום „נייעם פאָלקסבלאַט״

דער רומענישער אַמבאַסאַדאָר אין אַמעריקאַ איז ענדליך געקומען צום שכל, אַז מיט זידלערייען וועט ער נישט פערטונקלען די עקסצעסען, וואָס ווערען געמאַכט אין רומעניען געגען דער יודישער בעפעלקערונג. ער האָט דערפאַר אָנגענומען אַ טאַקטיק פון שלום און איז אריבער צו שלום־פערהאַנדלונגען מיט׳ן אַמעריקאַנער יודענטום.

אין די פּראָטעסטען, וואָס די יודען פון דער גאַנצער וועלט האָבען אַרויסגעטראָגען געגען רומעניען פאַר די אַנטי־יודישע עקסצעסען, האָט די שטימע פון אַמעריקאַנער יודענטום זיך געלאָזט הערען אַמשטאַרקסטען. דער רומענישער אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן, וועלכער האָט פריהער געפּרובט בטל מאַכען די יודישע פּראָטעסטען אין אַמעריקאַ, אַנרופענדיג זיי „באָלשעוויסטישע פּראָפּאַגאַנדע״, האָט זיך גאַנץ ערנסט דערשראָקען, ווען אַ גרויסע יודישע דעלעגאַציע איז ערשינען אין וואַשינגטאָן פאַר סטאַטס־סעקרעטאַר קעלאָג מיט אַ פערלאַנג, אַז די אַמעריקאַנער רעגירונג זאָל זיך אַריינמישען צו בעשיצען די יודען אין רומעניען.

„באָלשעוויסטישע פּראָפּאַגאַנדע״ מעגען זיין ווערטער מיט וועלכע מען וואַרפט אָן אַ כחר אויף יודען אין רומעניען, אָדער אין אַנדערע לענדער, אין אַמעריקאַ קען אַ רומענישער אַמבאַסאַדאָר מיט אַזעלכע ווערטער קיין שרעק אויף די יודישע פיהרער נישט אָנוואַרפען. בלויז דערפאַר ווייל דער אַמבאַסאַדאָר גרעציאַנו איז ערשט אַ פריש אָנגעקומענער פון רומעניען קיין אַמעריקאַ, האָט ער געקענט מאַכען אַזאַ טעות.

אָבער אויך דער „גיינער״ גרעציאַנו איז סוף כל סוף געקומען צום געדאַנק, אַז די דאָזיגע פראַזען וועגען באָלשעוויזם און באָלשעוויסטישע פּראָפּאַגאַנדע זענען אַזעלכע, וואָס מען קען מיט זיי נישט אָפּשטראַשען דאָס אַמעריקאַנער יודענטום.

עס איז זיכער, אַז אין רומעניען גופא האָט מען אָפּגעשאַצט דעם אויסטריט פון אַמבאַסאַדאָר גרעציאַנו גאַנץ ניכטער. מען האָט דאָרט פערשטאַנען, אַז דערמיט, וואָס גרעציאַנו האָט געוואָלט בעשולדיגען די אַמעריקאַנער יודען אין באָלשעוויזם האָט ער זיך געמאַכט לעכערליך און האָט געגאָסען נאָך מעהר אייל אויף דעם פייער. דער איינציגער וועג צו פערבעסערען די בעציהונגען איז געווען, אַז דער זעלבער אַמבאַסאַדאָר זאָל זיך מיט די יודען איבערבעטען; אַז ער זאָל אָפּהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט די אַמעריקאַנער יודישע פיהרער און אויף אַ גאַנץ אָנשטענדיגען אופן קלאָהר מאַכען פאַר זיי, וואָס עס קען געטון ווערען צו פערזיכערען די לאַגע פון די יודען אין רומעניען.

אַזאַ קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אין „אַמבאַסאַדאָר־האָטעל״ אין ניו־יאָרק. אַמבאַסאַדאָר גרעציאַנו איז ספּעציעל געקומען פון וואַשינגטאָן קיין ניו־יאָרק און זיך געטראָפען מיט לואיס מאַרשאַל און מיט פיהרער פון די רומענישע יודען אין אַמעריקאַ. ער האָט אויסגעהערט זייערע טענות און זיי האָבען אויסגעהערט זיינע ערקלערונגען.

די איינצעלהייטען פון דער קאָנפערענץ זענען דערווייל נישט צום פערעפענטליכען. דער אַמבאַסאַדאָר האָט אָבער צוגעגעבען אַז „די דאָזיגע קאָנפערענץ וועט ברענגען גוטע רעזולטאַטען סיי פאַר די יודען און סיי פאַר רומעניען״.

* * *

וואָס וועט זיין דער סוף פון די יודען אין אַמעריקאַ?

די דאָזיגע פראַגע איז גאַנץ בריים דיסקוטירט געוואָרען אויף אַ קאָנפערענץ פון דער „מנורה״ געזעלשאַפט אין ניו־יאָרק אין דער אָנוועזענהייט פון 500 יודישע פּראָפעסאָרען, דאָקטוירים, רבנים און פערשידענע אַנדערע פּעהיגסטע פון אונזער יודישער אינטעליגענץ.

די פראַגע וועגען דער צוקונפט פון די יודען אין אַמעריקאַ איז אַ גאַנץ אָנגעווייטאָגטע. פּאַרהאַן פיל, וואָס גלויבען נישט אין דער דאָזיגער צוקונפט. די דאָזיגע נישט גלויביגע האַלטען, אַז דאָס יודענטום אין אַמעריקאַ וועט מיט דער צייט אַסימילירט ווערען. זיי שטרייכען אונטער, אַז די אַמעריקאַנער יודישע אינטעליגענץ לעבט איצט אין אַ צושטאַנד פון גייסטיגער אומרוהיגקייט און קען זיך נישט געפינען נישט אין רעליגיעזער טעטיגקייט און נישט אין נאַציאָנאַליסטישער.

איז אויף דער קאָנפערענץ דערפאַר די דאָזיגע פראַגע אויפגענומען געוואָרען אין איהר פולער ברייטקייט. מיינונגען זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען אָפּטימיסטישע און פּעסימיסטישע. די אָפּטימיסטישע זענען געווען קלענער אין צאָהל ווי די פּעסימיסטישע, און אָנגעוויזען איז געוואָרען, אַז די גרויסע פילאַנטראָפּישע טעטיגקייט, וואָס דאָס אַמעריקאַנער יודענטום האָט פאַר די לעצטע יאָהרען ענטוויקעלט, איז נישט אַזאַ גוטער סימן. די דאָזיגע פילאַנטראָפּישע אַרבייט איז אויסגעטייטשט געוואָרען אַלס אַ מיטעל צו בערוהיגען דעם נאַציאָנאַלען געוויסען.

צו קיין פּראַקטישע רעזולטאַטען איז אַפילו די קאָנפערענץ נישט געקומען, אָבער אינטערעס האָט זי סיי ווי אַרויסגערופען.

* * *

וועט מען אַמאָל געפינען דעם ארון הברית?

מיט דער דאָזיגער פראַגע אינטערעסירען זיך איצט אַמעריקאַנער וויסענשאַפטלייט מעהר ווי יודען, און אַ וויסענשאַפטליכע עקספּעדיציע איז אָפּגעפאָהרען פון אַמעריקאַ צו מאַכען אויסגראָבונגען אין אַביסיניען, מיט דער האָפנונג, אַז דאָרט ליגט פערגראָבען דער ארון הברית.

פאַרוואָס דוקא אין אַביסיניען?

די וויסענשאַפטלייט פון אַמעריקאַ ענטפערען אויף דער דאָזיגער פראַגע מיט אַ לעגענדע, וואָס ווערט דערצעהלט צווישען די איינוואוינער אין אַביסיניען. די לעגענדע זאָגט, אַז שלמה המלך האָט געהאַט אַ זוהן, וואָס איז איהם געבוירען געוואָרען פון מלכה שבא. ווען דער דאָזיגער זוהן איז געקומען צו גאַסט פון שבא צו זיין פאָטער קיין ארץ ישראל, האָט איהם שלמה המלך זעהר פיין אויפגענומען און איהם געגעבען אַלס מתנה אַ קאָפּיע פון דעם ארון הברית. דער יונגעל איז אָבער נישט געווען צופרידען מיט דער קאָפּיע. ער האָט געוואָלט האָבען דעם אמת׳ן ארון הברית און האָט געוואָלט איהם מיטנעמען מיט זיך צוריק צו זיין מוטער קיין שבא. וואָס׳זשע האָט ער געטון? ער האָט אָפּגעוואַרט ביז אַלע כהנים און לויים האָבען זיך פערזאַמעלט אין בית המקדש, און ווען זיי זענען געווען פערשיכורט פון ווייַן האָט ער פערביטען די קאָפּיע פון ארון הברית, וואָס זיין פאָטער האָט איהם געשענקט, אויף דעם אמת׳ן ארון הברית.

די דאָזיגע לעגענדע איז די אורזאַכע וואָס ערמוטיגט די איצטיגע אַמעריקאַנער פאָרשער צו פאָהרען קיין אַביסיניען זוכען דאָרטען דעם ארון הברית.

(יס״א) ב. סמאָליאַר.

וואס א לאדזשער מלמד'ל קען אפטון

מיט אנ'ערך 40 יאהר צוריק איז אויף א טראגישען אופן, ארבייטענדיג אויף א דאך אין פאזנאנסקי'ס פאבריק, אומגעקומען דער לאדזער בלאכארוש דוד ברוגז.

דוד ברוגז' האט איבערגעלאזט א גייסטיג-קראנקע פרוי און אנ'איין-און-איינציג 4 יעהריג יונגעלע. אין קורצען איז אויך די אלמנה אוועקגעשטארבען און דעם קיילעכדיגען יתומ'ל האט צו זיך גענומען דעם אומגעקומענעמ'ס א ברודער, א שאכער פון מרדכי גבאי'ס גאס. הגם דער דאזיגער פעטער איז אליין געווען אנ'ארימאן און איז געווען בעהאנגען מיט אייגענע קליינע קינדער, פונדעסטוועגען האט ער דעם יתום זעהר גוט בעהאנדעלט און זיך פאר איהם נאך מעהר געזארגט, ווי פאר זיינע אייגענע קינדער.

ווען דאס יונגעל איז אונטערגעוואקסען און האט זיך שוין געהאט אויסגעלערנט אביסעל יורישקייט, לייענען און שרייבען, האט איהם דער פעטער אוועקגעגעבען צום דעמאלט אין לאדז גוט בעקאנטען יובילער-גוטענטאג אויסצולערנען זיך די מלאכה. אין משך פון א גאנץ קירצער צייט איז דאס יתומ'ל געווארען אנ'ערשטקלאסיגער פאכמאן.

לאדז איז איהם שוין געווארען צו ענג און ער האט אנגעהויבען קלערען וועגען לאזען זיך אין דער בריטער וועלט, קומענדיג צו איטליכע רובעל און נישט דערציילענדיג וועגען זיינע פלענער קיינעם קיין ווארט אפילו אויך נישט דעם פעטער דעם איינציגען אפיטראפ זיינעם, איז דאס 16 יעהריגע יונגעל אריבער די גרעניץ.

א לאנגע צייט האט זיך דאס עלענדע יונגעל ארומגעוואלגערט איבער פערשידענע שטעט און לענדער ביז ער איז געקומען קיין לאנדאן. דארט האט ער באלד בעקומען ארבייט אויף גוטע בעדינגונגען און אנגעהויבען צו פעראיביגען געלד. ווען ר'האט געהאט אנגעזאמעלט א געוויסע סומע, האט ער זיך אין דער פרייער צייט זיך גענומען צו האנדלען, עס האט איהם געגליקט, ער האט אין קורצען אוועקגעווארפען די מלאכה און אויף איינע פון די הויפט גאסען אין לאנדאן זיך געעפענט אנ'אייגען יובילער-געשעפט. ווערענדיג וואס אמאל רייכער האט זיך שלום — אזוי האט ער געהייסען — דערמאנט אין זיין ארימען פעטער, וועלכער האט אין איהם אזוי פיל גוטס געטון און ער האט איהם אנגעהויבען שיקען געלד, וויסענדיג אבער, אז דער פעטער איז גאנצע טעג נישט אין דער חיים און ער קאן זיך אויך נישט אינטערשרייבען האט שלום געשיקט דאס געלד אויף דעם אדרעס פון זייער'ס א שכן א מלמד. שלום האט גאנץ אפט צוגעשיקט געלד, אבער דער מלמד האט עס נישט אלע מאל אפגעגעבען דעם פעטער.

דערוויילט איז אויסגעבראכען די מלחמה דורך דער צייט זענען דער פעטער און די מוהמע געשטארבען. באלד דערנאך זענען אויך אוועקגעשטארבען זייערע קינדער און פון דער גאנצער משפחה איז נישט מעהר איבערגעבליבען, ווי א קליין מיידעלע, דער מלמד האט אויפ'ן פערשטארבענעמ שכנ'ס יתומה'לה בעקומען „רחמנות" און עס משלח געווען ערגיץ אין א קליין שטעטעל און עס דארט פערדינגען אויף א שטעל אלס דינסט-מיידעל אין א בעל הבית'ש הויז

דער ליפיגער מלמד האט שוין פערשטאנען, ווי אזוי אנצוקניפען בעציהונגען מיט לאנדאן, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס פוילען איז געווען אקופירט דורך די דייטשען, פערשטייט זיך, אז ער האט נישט מיטגעטיילט שלום'ען וועגען טויט פון זיין פעטער און מומע, נאר פערקעהרט געשריבען, אז זיי לעבען און געפינען זיך אין שרעקליכער נויט.

נאך א קורצער הפסקה האט שלום

יאהרענלאנג האט ער געפיהרט פאר דער נאז א פאמיליע און דערנאך פערשלייערט זיין אייגענע טאכטער אנשטאט אנ'אנדער מיידעל.

א וואונדערבארע מעשה, וואס האט זיך אפגעשפילט צווישען לאדז—לאנדאן

ווייטער אנגעהויבען צושיקען פאר זיין פעטער אויף דעם אדרעס פון מלמד גאנץ בעדייטענדע סומען. פערשטעהט זיך, אז די איבעריגע שכנים פון הויז האבען נישט געוואוסט, אז דאס געלד, וואס דער מלמד דערהאלט פון צייט צו צייט, שטאמט פון שאכערס א פלימעניק פערקערט, דער מלמד האט אליין ארויסגעלאזט א קלאנג, אז זיינער א ברודער פון ענגלאנד שיקט א הם צו דאס געלד. אזוי האט זיך געפיהרט ביז'ן סוף פון דער מלחמה.

אין אנהויב 1919 דערהאלט דער מלמד א בריף פון שלום'ן וועלכער טיילט מיט זיין פעטער, אז ער האלט ביי א שידוך טון און אז מען רעדט איהם טאקי גאנץ לייטישע שדוכים, נאר ער וואלט גערן געוואלט חתונה האבען בעסער מיט א בעל-הביתיש מיידעל פון פוילען.

אין מוח פון מלמד ווערט בליץ-שנעל געבוירען א גאוניאלער פלאן: דער מלמד שרייבט תיכף אוועק צו שלום'ען א בריף פערשטעהט זיך, אין נאמען פון פעטער אז ער זאל זיך נישט פערדרייען קיין קאפ מיט פרעמדע שדוכים און גרויסע נדנ'ס, היות ער איז גענוג רייך, קאן ער זיך פערגינען צו נעמען בעסער דעם פעטערס טאכטער ריינזלע — אגב א גאנץ שיין און געראטען מיידעל. דער מלמד לייגט צו צום בריף א פאטאגראפיע נישט פון פעטערס יתומה'לע, וואס מאטערט זיך נעבעך אין בעל-בתישע קוכען אין קליינעם שטעטעל, נאר פון זיין אייגענער טאכטער.

שלום'ען איז דעם „פעטער'ס" טאכטער זייער געפעלען געווארען. ער האט באלד ארויסגעשיקט א גרויסע סומע געלד און אלע נויטיגע דאקומענטען. אין קורצען איז טאקע דעם מלמד'ס טאכטער אויף רייזעלע'ס דאקומענטען אוועקגעפאהרען קיין לאנדאן חתונה האבען מיט איהר „קוזען".

שלום האט געמאכט פאר זיין „קוזינקע" א הערליכע אויפנאמע. זי האט איבערגעגעבען לעבעדיגע גריסען פון „טאטעשי און מאמעשי" און פון אלע קרובים און בעקאנטע". אין א קורצער צייט ארום האט דאס פארל חתונה געהאט און זיך איינגעארדענט אויף א גאנץ רייכען אופן. אוממער'ן איינפלוס פון דער פרוי האט שלום נאך מעהר געשיקט דעם פעטער און שווער געלד און אלץ איז געגאנגען כשורה ביז דעם לעצטען זומער.

טאקע דעם לעצטען זומער האט אין א לאנדאנער טעאטער גאסט-אלירט א יודישע טרופע פון פוילען, צווישען דער טרופע האט זיך אויך געפונען אנ'ארטיסט פון לאדז.

שלום האט חוץ קינדערוויז אן ליב געהאט יודיש טעאטער און הגם ער איז געווען נעשפעטליך זעהר שטארק פערנומען האט ער פונדעסטוועגען נישט דורכגעלאזט די געלעגענהייט צו בעזוכען א היימישע פארשטעלונג. דערוויסענדיג זיך, אז אין דער טרופע שפילט א לאדזשער אקטיאר, האט שלום איהם א היים פערבעטען צו זיך אויף קאלאציע.

שלום'ס פרוי איז דעמאלט אין דער היים נישט געווען: זי האט פערברענגט ווי געוועהנליך, די זומער-חדשים אין זייער אייגענער רייכער ווילע נישט ווייט פון שטאט.

שלום מיט'ן ארטיסט האבען זיך האר ציג צורעדט, צו ערשט וועגען טעאטער-לעבען, פאלימיק און שפעטער גענומען אויס'ן מיט די אלטע היים — לאדז, מעשה שטן מוזען דעם ארטיסט'ס עלטערען האבען געוואוינט אין שכנות מיט שלמה'ס פעטער און דער ארטיסט גופא מוז קענען ריינזלען דעם פעטער'ס טאכטער, וואס דינט ערגיץ אין א קליין שטעטיל.

אז שלום האט דערצעהלט דעם ארטיסט, אז ער האט חתונה געהאט מיט זיין פעטער'ס א טאכטער פון לאדז און ער האט איהם אויך געוויזען א פאטאגראפיע פון זיין פרוי, איז דער ארטיסט ערשטוינט געווארען. ער האט באלד אין איהר דערקענט דעם מלמד'ס טאכטער, דער ארטיסט האט אגב דערצעהלט, אז זיין פעטער און מומע זענען שוין לאנג אין גן עדן און אז ריינזלע, ווי ער געדענקט, האט דער מלמד אוועקגעפיהרט אלס משרת אין א קליין שטעטיל.

שלום האט גענומען די נעשיכטע אויספארשען און ער האט פעסטגעשטעלט, אז די גאנצע מעשה איז פון אנהייב ביז'ן סוף אמת. שלום האט געהייסען מוחל זיין זיין פלונת'טע פון דער ווילע און ער האט געוואלט דעם גנצען ענין איבערגעבען אין געריכט. א דאנק דעם ארטיסט און דעם מלמד'ס א קרוב פון מאנטשעסטער, צו וועלכען שלום'ס ווייב האט זיך געוואנדען נאך הילף, איז צו קיין עפענטליכען סקאנדאל נישט געקומען, נאר דער גאנצער ענין איז ערלעדיגט געווארען אויף א פרידליכען אופן. שלום האט ת'כף געגט דעם מלמד'ס טאכטער, געגעבען איהר אויף רייזע-הוצאות און נאך איטליכע הונדערט פונט און זי צוריקגעשיקט אהיים קיין פוילען.

איצט האט זיך שלום געוואנדען צו א ווארשעווער סוחר מיט וועלכען ער שטעהט אין האנדעלס-בעציהונגען, אז ער זאל אויסזוכן די אמת'ע רייזעלען, זיין פעטערס טאכטער און איהר מיטהעלפען דורכצופיהרען די נויטיגע רייזע-פארמאליטעטען. ער האט שוין געשיקט געלד און אויספאדערונגס-פאפירען און אין גרייס, ווי באלד זי וועט נאר קומען קיין לאנדאן, מיט איהר חתונה צו האבען.

ארגוס.

די, וועלכע אזעוו האט פערראטען

לויט די זכרונות פון באריס סאווינקאוו.

(19

דעם 12 טען יאנואר בין איך אנגעקומען קיין פעטערבורג און בין גלייך אוועק צו שווייצער'ן. ער האט בעשטעטיגט אלעס, וואס רוטענבערג האט מיר דערצעהלט, אבער דעי ביי האט ער צוגעגעבען, אז זיין מיינונג וועגען דעם איז אנ'אנדערע ער דענקט, אז קיין נייע ווילכטיגע און גרויסע געשעהעניסען קען מען נישט ערווארטען; די ארבייטער-מאסען ווילען קיין אויפשטאנד נישט מאכען, ווייל די פערלוסטען פון פריהער האבען ביי זיי צוגענומען גאנץ כחות.

רעדענדיג וועגען דעם האט מיר שווייצער דערצעהלט זעהר אנ'אינטערעסאנטע געשיכטע וועגען דער פריילין טאטיאנא לעאנטיעווא, די טאכטער פונ'ם יאקוטסקער וויצע-גובערנאטאר.

ווי איהר ווייסט שוין, איז טאטיאנא לעאנטיעווא געווען א מיטגליד אין דער „באיעוואיא ארגאניזאציע". קיינער האט אבער דערפון נישט געוואוסט; און אזוי ווי זי איז געווען זעהר א שעהנע מיידעל, און דערצו נאך אנ'אנגעזעהענע אריסטאקראטקע מיט די פיינסטע מאניערען, איז זי אין די הויכע קרייזען געווארען אזא גרויסע יחסנ'טע, אז מען האט איהר אנגעבאטען דעם כבוד צו פערקויפען בלומען אויף א קייזערליכען באל, וואו דער צאר אליין האט געדארפט זיין צווישען די געסט.

דער באל האט געזאלט זיין אין קייזערליכען פאלאץ דעם עפליכע און וואנצינגסטען דעצעמבער, האט לעאנטיעווא געמאכט א פארשלאג, אז זי זאל דער'הרג'ענען דעם צאר אויפ'ן באל, ווען זי וועט איהם דערלאנגען א בלום.

שווייצער האט דערויף געגעבען זיין צושטימונג.

אבער דער באל איז אפגעלעגט געווארען און לעאנטיעווא האט דערנאך איהר פלאן נישט געקענט דורכפיהרען.

דער צענטראלער קאמיטעט פון דער פארטיי סאציאליסטען רעוואלוציאנערען האט נאך דאן אויפגענומען די פראגע וועגען דער'הרג'ענען דעם קיסר, און די „באיעוואיא ארגאניזאציע" איז פון קיינעם נישט בעאויפטראגט געווארען דאס צו טון. און ווען שווייצער האט געגעבען זיין צושטימונג, אז לעאנטיעווא זאל דער'הרג'ענען דעם קיס. האט ער דערמיט, ס'פארשטעהט זיך, אנגעריהרט די דיסציפלין פון דער פארטיי.

— און וואס וואלט איהר געטון אין אין אזא פאל? — האט שווייצער מיך געפרעגט.

איך האב איהם געענטפערט, אז ביי מיר, ווי אויך ביי קאליאוו'ן, מאיסע-יעגקאו'ן און דארא ברילליאנט איז שוין לאנג בעשלאסען, אז מען דארף דעם קיסר דער'הרג'ענען, און אז אין אלגעמיין איז דאס ביי אונז נישט קיין פראגע פון פאליטיק. נאר פון קאמף-טעכניק, און אז מיר קענען בלויז בעדויערן זיין צושטימונג, וואס ער האט געגעבען דער פריילין לעאנטיעווא.

נאך מעהר. איך האב צוגעגעבען, אז אויב דער צענטראלער קאמיטעט זאל דאס אפילו פארווערען, וואלט מען אויך געדארפט דער'הרג'ענען דעם קיסר.

שווייצער האט מיר אויך דערצעהלט, אז נאכ'ן פערשענדיג טרעפאוו'ן; האט די פעטערבורגער אפטיילונג פון דער „באיעוואיא ארגאניזאציע" צופעליג אויך אויסגעפונען אין וואס פאר א טאג און, אויף וואס פאר א וועג דער יוסטיץ-מיניסטער מוראוויאוו פאהרט צום קיסר.

און מאדנע! אנ'ערלויבניש צו דער'הרג'ענען דעם קיסר האט שווייצער געגעבען אויף זיין אייגענער רעכנונג, און וועגען דעם יוסטיץ-מיניסטער מוראוויאוו האט ער געפונען פאר נויטיג אנצופרעגען ביי דער פארטיי.

א ן פעטערבורג זענען דאן געווען צוויי מיטגלידער פונ'ם צענטראלען קאמיטעט — סיווטשעוו און די מאדאם אזענאווסקאיא. שווייצער האט זיך מיט זיי בעראטען וועגען דעם; ער האט זיי געזאגט, אז דעם 12-טען יאנואר קען מען מאכען דעם אנפאל און דער'הרג'ענען מוראוויאוו'ן; אבער זיי זענען געווען געגען דעם.

אויף זיך אליין נעהמען די פעראנטווארטליכקייט האט שווייצער נישט געוואלט. דעם 12 טען יאנואר איז מוראוויאוו געפאהרען איבער דער גאס, און קיינער האט איהם נישט געטשעפעט; און נאך איצט בין איך זיכער, אז ס'איז געווען א פעהלער, וואס מען האט איהם דאן ארויסגעלאזט א לעבעדיגען.

נאך די געשעהענישען פון 9-טען יאנואר איז דאס גאר געווען נויטיג.

אויסהערענדיג שווייצער'ן, האב איך איהם געגעבען אנ'עצה, אז ער זאל נישט פאלגען סיווטשעוו'ן און דער'הרג'ענען דעם יוסטיץ-מיניסטער מוראוויאוו מיט עטליכע טעג שפעטער, דעם 19-טען יאנואר.

ער האט מיך געפאלגט, און דעם ניינצעהנטען יאנואר איז דער אנפאל געמאכט געווארען אבער ער האט זיך נישט איינגעגעבען.

צוויי באמבען ווארפער האבען געדארפט מאכען דעם אנפאל אויף מוראוויאוו'ן — „סאשא דער ביאליסטאקער" און י. זאגאראדני. דער ערשטער איז אנטלאפען, ווייל עס האט זיך איהם אויסגעוויזען, אז מען שפיאנירט איהם נאך; און דער אנדערער האט נישט געקענט ווארפען די באמבע, ווייל די נסשקעס האבען פערשטעלט מוראוויאוו'ס קארעטע.

און מיט עטליכע טאג שפעטער איז מוראוויאוו געווארען אויס מיניסטער, און דאן האט זיך שוין נישט געלוינט צו מאכען אנ'אנפאל און איהם הרג'ענען.

אין די לעצטע טעג פון יאנואר, האבען מיר זיך אנגעהויבען גרייטען צו מאכען דעם אנפאל אויפ'ן גרויספירשט סערגיי. קאליאיעוו האט פערקויפט דעם שליטען און דאס פערד און איז אוועקגעפאהרען קיין כארקאוו קריגען א נייעם פאספארט. ער האט דאס געדארפט טון אזוי, אז עס זאלען אינגאנצען אבגעווישט ווערען די שפורען פון דעם, אז ער איז געווען פארשטעלט אלס „איזוואשטשיק".

מיר האבען זיך נאך אלץ געקוויקע"ט, נישט געוואוסט וואס פאר א טאג אויסצוקלייבען אויף צו מאכען דעם אנפאל. דאן האב איך אנגעהויבען נאכקוקען אין די ציימונגען און איך האב אויסגעפונען, אז דעם צווייטען פעברואר וועט אין גרויסען טעאטער געגעבען ווערען א פארשטעלונג צו גונסטען פון „רויטען קרייץ", וואס געפינט זיך אונטער'ן אויפזיכט פון דער גרויס פירשטין יעליזאוועטא פיאדאראוונא. איך האב פערשטאנען, אז אויף אזא פארשטעלונג וועט דער גרויס פירשט סערגיי אלעקסאנדראוויטש זיכער אויך זיין איינער פון די געסט, און דער בער האב איך בעשלאסען, אז דער אנפאל אויף איהם זאל געמאכט ווערען דעם צווייטען פעברואר.

מיט א פאר טעג פאר דעם איז דארא (דארפאס) ברילליאנט אוועקגעפאהרען קיין יוריעוו און דארטען האט זי בעהאלטען דעם דינאמיט. איך בין אוועק נאך איהר, און מיט עטליכע טעג שפעטער זענען מיר שוין אלע געווען צוריק אין מאסקווע, אריינ צוגענדיג מאיסעיענקאן, וועלכער איז נאך אלץ געווען פערשטעלט אלס „אנ'איזוואשטשיק".

אפגעשטעלט האט זיך דארא ברילליאנט אינ'ם האטעל „סלאווינסקי באזאר", אויף דער ניקאלסקער גאס, און דעם צווייטען פעברואר, בייטאג, האט זי אין האטעל געמאכט פארטיג צוויי באמבעס. איינע פאר קאליאיעוו'ן און די צווייטע פאר קוליקאווסקי'ן.

(פארזעצונג קומט)

לאָדז, 25 פעברואַר 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 25 פעברואַר 1927

„שנאה"

געדאַנקען און שטימונגען

פון ש. י. סטופּניצקי

„נעוואַלד, וואו טוט מען זיך אַהין פון דער שנאה? וואוהין אַנטלויפט מען, וואוהין ראַטעוועט מען זיך פון די בייזע צינגער, פון די בייזע בליקען, וואָס פערפאָלגען מיך אויף טריט און שריט?" — קלאָגט זיך פאַר מיר אַ יודישער יונגערמאַן מיט אַ ברייטער אייראָפּעאישער בילדונג. — „וואו איך גיי, וואו איך שטיי, טרעף איך איהר, אָט די ווילדע שנאה. נעהם איך אַ צייטונג אין האַנד, שפּריצט פון איהר דער ווילדער גיפט. לייען איך אַ בוך, שריים פון יעדער שורה אַרויס די שנאה. בעגעגען איך אַ מענשען אין גאַס, אַ מענשען, וועלכען איך האָב קיינמאָל ניט געזעהן, האָב מיט איהם קיין מגע ומשא ניט געהאַט, וואַרפט ער מיר צו אַ בייזען בליק. ער נעהמט מיר דורך מיט אַ בייזען בליק, אַז עס ווערט מיר קאַלט אין אַלע גלידער. וואוהין אַנטלויפט מען, וואוהין ראַטעוועט מען זיך?"

און דער יונגערמאַן, וואָס איז בטבע אַ פרעהליכער, אַ גוטמוטיגער אָפּטימיסט, וואָס איז אַ מענש, וואָס גלויבט און האָפט, שטרעבט און קעמפט, — פיהלט זיך ווי פער'סמ'ט פון דער לופט, וואָס ער אָטעמט. ער קוויקט זיך דאַרום מיט „זויער-מילך". געהט אויף פערוויילונגען, בעזוכט מאַסקען-בעלער, שפּילט אין קאָרטען. ער פרובט זיך בערוישען, פער'שיכור'ן, פערגעסען די שנאה.

אויף אַ ווײַלע העלפט עס אפשר. ווייל אַ מענש אין אַ מאַסקע קען זיך אַ ווײַלע טוישען. מען קען דאָך מיינען, אַז הינטער דער מאַסקע שפּילט אַ ליבליכער שמייכעל, לויכטען אַ פּאָר עהרליכע אויגען און עס בעהאַלט זיך אַ מענשליך געזיכט; ביים קאָרטען-טיש האָט מען שטימונג, מען איז פערזונקען אין אַזאַרט און די שנאה ווערט זיך אויס.

ניט שטענדיג איז מאַסקען-באַל. ניט אייביג שפּילט מען אין קאָרטען. און ווען די מענשען בעווייזען זיך אין זייער עכטער געשטאַלט, אָהן אַ מאַסקע, פאַלט אָן אַ פּחד, אַ קעלט נעהמט דורך די ביינער; שנאה און שנאה פון אַלע זייטען.

שנאה! מערקווירדיג. נאָכדעם, ווי די וועלט רעדט טויזענדער יאָהרען פון ליבע, נאָכדעם, ווי עס זענען פאַראַן גאַנצע רעליגיעזע סיסטעמען, וואָס שטאָלצירען מיט זייער ליבע, וואָס זייערע פערטרעטער רעדען טאָג-טעגליך נאָר פון ליבע, פיהלט זיך דער מענש, וואָס האָט אַנ'אָפען אויג, אַ פיהלענדער האַרץ און אַ פיינעם חוש השמיעה, ווי ווען ער וואָלט זיך טרינקען אין ים פון לויטער שנאה, ווי ווען דאָס וואָלט געווען דער „חומר היולי", פון וועלכען די וועלט איז געשאַפען!

ליבע און שנאה — ווער פון אייך איז שטאַרקער?

אַז דער מענש איז פון נאַטור שלעכט, האָט מען געוואוסט פון קדמונים. „כי יצר לב האדם רע מנעוריו" — איז געוואָרען געזאָגט מיט טויזענדער יאָהרען צוריק. די פּעסימיסטען פון אַלע צייטען האָבען דעם כלל פאָרמולירט אין דעם לאַטיינישען שפּריכוואָרט: „האָמאָ האָמיני לופּוס", אַ מענש איז פאַר'ן צווייטען אַ וואָלף, אַ בייזע בעסטיע, אַ ווילדע חיה. און וואָס ווייטער מיר געהען צוריק אין דער געשיכטע, וואָס טיפער מיר בליקען אין דער פערגאַנגענהייט, ווען דער מענש איז נאָך ניט געווען באַלעקט פון דער קולטור, ווען ער האָט נאָך זיין חיה'שען אינסטינקט ניט איינגעוויקעלט אין אַ פייגענבלאַט פון רחמנות, אַלץ גרויזאַמער, אַלץ שלעכטער זעהען מיר איהם.

דער מענש בעווייזט זיך דייטליך,

גאַקעס, אין שפּיל, אין קאַמף, אין די פערגעניגענס, וואָס ער זוכט. דער מענש לאָזט זיך דערקענען בכיסו, בכוסו ובכעסו, ווען מען רירט אָן זיין קעשענע, ווען ער נעהמט אַנ'איבעריג גלעזעל אָדער סתם ווען ער פאַלט אַריין אין כעס, — האָבען די חכמים אַמאָל געזאָגט. — אין דער ליבע דערקענט מען יעדענפאַלס ניט. אין מאָמענט פון כעס, פון שכרות איז ער עכט, איז ער אינערליך און אויסערליך דערצעהלבער. אין דער ליבע איז ער אָפט גאָר ניט ער, ניט עכט און דערפאַר אויך ניט שלעכט. ער ווייזט זיך ניט אין זיין אמת'ער געשטאַלט.

און ווען מיר בעקוקען זיך מיט'ן שפּיל פון די אַלטע, קלאַסישע פעלקער, מיט זייערע פערוויילונגען און פערגעניגענס, בעפאַלט פשוט אַ פּחד אַ בער דער געוואַלדיגער אכזריות, וואָס שטעקט אין זיי. לייענען מיר די שילדערונגען, וואָס שענקעוויטש האָט אונז געגעבען אין זיין מייסטערווערק „קוואָ וואַדיס" פון רוימישען לעבען, אַזוי שטעלען זיך פשוט די האָר קאַפּויער איבער דער אכזריות. די מענשען האָבען איינפאַך ניט געוואוסט פון קיין רחמנות. זיי איז געווען פרעמד דער געפיהל פון מיטלייד. זיי האָבען געהאַט אַ משוגענ'דיגע הנאה צוצוזעהן, ווי זייער קרבן ווערט געפרעסען פון לייבען, צוריסען פון הינט, פערברענט ווי אַ ליכט אָדער ראַנגעלט זיך מיט אַ ווילדער חיה. וואָס גרעסער די יסורים זענען געווען, אַלץ גרעסער איז געווען די שמחה ביים עולם, אַלץ שענער דער יום-טוב, אַלץ העכער האָט געקלונגען דער לויב-געזאַנג פאַר'ן צעזאַר, וואָס פערשאַפט דעם עולם אַזאַ העררליכען פערגעניגען. און ווען „די ליבע" האָט זיך בעוויזען, קיין קאַמף אויף דער אַרענע איז מעהר ניט פאָרגעקומען, האָט מען געזוכט און געפונען אַנדערע פערוויילונגען אין דער געשטאַלט פון אויטאָ-דאַ-פעס און איידעלע דאַמען האָבען זיך געקוויקט מיט'ן ריח פון געבראָטענע אַלטע יודען, דער עולם האָט ווידער געזעהן, ווי מענשען מאַטערן זיך, ווערען געפייניגט, קומען אום אומשולדיג און האָט הנאה געהאַט.

און די הנאה צייגט זיך אין פערשידענע פאָרמען, אין דער געשטאַלט פון לינטש-געריכט אָדער עקסצעסען, ביז'ן היינטיגען טאָג...

„דאָס בייזע איז פּאָזיטיוו, דאָס גוטע איז נעגאַטיוו אין דער וועלט" — זאָגען די פּעסימיסטען. עס איז ניט וויכטיג, צי דאָס בייזע ליגט אין דער נאַטור פון מענשען, אָדער עס איז אַ פּראָדוקט פון געוואוינהייט. עס איז אויך ניט וויכטיג, צי דאָס רחמנות-געפיהל איז נאָר אַ שוואַכקייט אָדער עס איז אַ געזונטער געפיהל. יעדענפאַלס איז דאָס בייזע ביז'ן היינטיגען טאָג געבליבען דער מושל אין דער וועלט. דער שטן האָט זיין מאַכט נאָך אויף אַ רגע ניט פערלוירען. די שנאה איז נאָך דער שטאַרקסטער פאַקטאָר אין פּאָליטיק, ווי אין לעבען.

בשעת דער נחש האָט זיך צוגערוקט צו דער מוטער חוה, האָט ער אין איהר געלאָזען זיין גיפט. יודען זענען ביים באַרג סיני געהיילט געוואָרען פון דעם גיפט, די אומות העולם זענען געבליבען פער'סמ'ט... — זאָגט דער תלמוד, און דער סם ווירקט. אין דער ווילדער הנאה צו פייניגען מענשען, אין דער בלינדער שנאה, אָהן אַ פאַרוואָס, געפינט ער זיין אויסדרוק. צי וועלען די אומות העולם זיך אַמאָל אויסהיילען פון דעם סם? ווער ווייס! ווער קען געבען אויף דעם אַ תשובה!

דערווייל איז דעם יודען, איבערהויפּט דעם איידעלען יודען, וואָס פיהלט זיך פריי פון דעם גיפט, שווער, זעהר שווער דורכצוקומען מיט דער וועלט. עס איז דאָפּעלט שווער, ווייל ער איז ניט משיג, ער איז גאָר ניט פעהיג צו פערשטעהן, וואָס דאָ טוט זיך אַזוינס.

און ווען איך זעה אַ יודען, וואָס האָט אין זיך אַ גרויסער מאָס אָט די מידה פון שנאה, פון שנאת חנם, — ווי מען האָט עס אַמאָל ריכטיג אָנגערופען, — בין איך חושד, אַז זיינע אבות זענען ניט געשטאַנען ביים באַרג סיני, און אין זיינע אָדערן פליסט דאָס בלוט פון אַ בן נח. אַנדערש קען איך עס ניט פערשטעהן.

די וועלט-טראַגעדיע-שפּינאָזאַ

צום 250-טען יאָהרצייט פון גרויסען פילאָזאָף

פון י. העלמאַן

קיין וועלט-פילאָזאָף, קיין גרויסער דענקער האָט ניט אַזוי לחלוטינדיג מיט זיין געדאַנקען-שטח אַרומגענומען אַזוי פיל און גאַנץ די כלל-וועלט אין אַלע איהר נוסחאות און פאָרמען, אין אַלע איהרע געשעענישען און אויסדרוק-אופנים, אין אַלע איהרע ענטפּלעקונגען און אין איהר גאַנצען קיום, ווי שפּינאָזאַ. פאַר קיין פילאָזאָף איז דער איינצעלנער מהות, דער אינדיווידואום אַזוי קליין, אַזוי ניטשטיג פאַר זיך אַליין, ווי פאַר אונזער דענקער. קיינער האָט ניט דעם ווערט פון איינצעלנעם אַזוי בעשטימט און פעסט אָפּגעלייקענט, קיינער האָט ניט אַזוי זיכער צוגעשריבען אַ ממשות נאָר דעם כלל, דעם פולען גרויסען סכום, דער איינציגקייט, ווי שפּינאָזאַ. אַנ'אויסנאַם, אַ יוצא מן הכלל איז פאַר איהם ניטאָ. דער לעבעדיגער מענש איז אַזוי גוט אַ קליינינקער אַטאָם פון דער אומענדליכער גאַנצקייט און פולקומקייט ווי דער שטיין, ווי דער אייזען, ווי דאָס וואַסער און ווי דער הימעל. פאַר זיך אַליין, אין איינער אָפּהענגיגקייט, מיט אַ פולען לעבען און מיט אַנ'אומפערענדליכער בעשטימטקייט עקזיסטירט נאָר דער גרויסער אוניווערסום, וועלכער נעמט אַלץ אין זיך אַריין, מחוץ פון וועלכען מיר קענען גאָרניט זעהן, גאָרניט הערען, גאָרניט טראַכטען און גאָרניט זיך פאָרשטעלען. דער מענש און די זאַך איז אַנ'ענטפּלעקונג פון דער אייביגער סובסטאַנץ, מחוץ פון כלל איז ניטאָ קיין מענש און ניט קיין זאַך.

שפּינאָזאַ האָט זיך אַליין בודאי געפיהלט אַלס אַנ'ענטפּלעקונג פון דעם אומענדליכען פערשפּרייטען און דורך זיין צוזאַמענגעבונדענקייט שאַרף קאָנצענטרירטען כלל. און גראָד דעם שפּינאָזאַ האָט מען פאַריאָגט און געטריבען, האָט מען פערשטויסען און פערטריבען. גראָד ער האָט געמוזט לעבען אָפּגעריסען פון יעדען ציבור, פערוואָגעלט אין אַנ'אָרעמער פינסטערער הויז, פעריתומט פון וועלט און מענשען. אין זיין איינזאַמקייט, און זיין צוריקגעשטויסענקייט, האָט ער געשאַפען מיט 250 יאָהר צוריק זיין גרויסע תורה פון דער איינהייטליכער מעכטיגער נאַטור, פון עם אומענדליכען, לויט אייגענע געזעצען לעבעדיגען גאָט, פון דער טיפער, דורך ניט בעגרענצטער סובסטאַנץ.

זיינע אייגענע ברודער האָבען איהם פערשטויסען. אפשר האָבען זיי עס געמוזט טון. לויט שפּינאָזאַ'ס תורה האָבען זיי עס בודאי געמוזט טון, דען אין זייער טראַכטען און אין זייער פערשטיין זענען זיי געווען בעאיינפלוסט פון אַפעקטען, פון געשעהענישען און איבערלעבענישען, וועלכע האָבען בעשטימט זייער לעבען און זייערע האַנדלונגען. מיט מיה און נויט האָבען זיי געראַטעוועט זייער איינציגעס לעבען, די רעשטלעך פון זייער האָב און גוטס, פון דעם שפּאַנישען גיהנום. מיט זייערע אויגען האָבען זיי נאָך געזעהן די ברויזענדיגע פייער-פלאַמען, אין וועלכע מען האָט אַריינגעוואָרפען זייערע אבות און קינדער נאָר צוליב זייער רעליגיע, נאָר צוליב זייער אמונה, נאָר צוליב זייער יודישקייט. זיי האָבען געקענט זיין גליקליך, לעבען אין וואוילטאָג, אין רוהם און כבוד, אויב זיי וואָלטען אַביסעלע פּחדנותדיג זיך אָפּגעזאָגט פון זייער גאָט. זיי האָבען דערליטען אַלע ענויים און יסורים, דאָס טייערסטע און הייליגסטע האָבען זיי געבראַכט אַלס קרבן, נאָר כדי צו פערבלייבען גלויביגע יודען, גלויביגע מענשען. אין זכרון פון די שרעקליכע שפּאַנישע טעג זענען זיי אַריבערגעקומען קיין האָלאַנד, דאָ האָבען זיי געהאַט די פרייהייט צו זיין יודען, צו בילדען אַ געמיינדע, צו לעבען לויט די פאָרשריפטען און דינים פון זייער תורה און אַפילו זיך אויסצובויען אַ שול פאַר עבודת הבורא.

און מיט אַמאָל האָט זיך דערהויבען אַ יונגער עלוי, דער קומענדיגער יודישער גאון, דער ליבלינגס-תלמיד פון שאול מאָרטעראַ, ר' יצחק אַבוהב און ר' מנשה בן ישראל, און האָט בפרהסיא אַרויסגעזאָגט ספיקות, אַפּיקורסישע געדאַנקען בנוגע דער הייליגקייט פון דער תורה, בנוגע איהר אָפּשטאַמונג און בנוגע איהר מחבר. מען פערשטייט די ביטערקייט, דעם פערניכטענדיגען יאוש, דעם קנאישען פייער, וועלכער עס האָט אַרומגענומען די שפּאַנישע יודישע איינוואַנדערער, מען פערשטייט זייער גרויסען צער, זייער וועלט-ווייטאָג; מען פערשטייט אויך, אַז זיי האָבען אין דער שוואַכקייט פון זייערע געדאַנקען און אין דער ברענענדיגער היץ פון זייערע ליידענשאַפטען זיך ניט געקענט דערהויבען איבער זיך אַליין, זיך ניט געקענט בעפרייען פון דעם שפּאַנישען עקדה אַנבליק, וועלכער האָט ווי אַ נעק, ווי אַ מולך אויפגעגעסען, פערצערט זייערע קינדער און זייערע קרובים. מען פערשטייט זיי, בשעת מען האָט די נויטיגע געשיכטליכע דיסטאַנץ, בשעת מען האָט דעם פרייען אָביעקטיווען בליק, בשעת מען האָט זיך אין אַ פערשטענדניש פאַר דער הויכער קדושה.

מען פערשטייט אָבער אויך שפּינאָזאַ. דער איינציגער שכל, די ריינע פערנונפט האָט איהם בעפוילען צו טראַכטען און צו ריידען. צביעות, פערשטעלטקייט, פערמאַסקירטקייט איז פאַר איהם געווען דער גרעסטער פערברעכען, דער מאוימדיגסטער חטא; ער האָט געפונען דעם אמת, די קלאָהרקייט און די פעסטשטענדיגקייט פאַר דער אַלמעכטיגער וועלט, פאַר דער איינהייט פון גאָט און פאַר דער גרויסקייט און ברייטקייט פון „זיין" און פון „לעבען". זאָל ער פאַרבאַהאַלטען דעם אמת פאַר זיך? צו שטאַרק איז שפּינאָזאַ'ס ליבע געווען צוזאַמען מיט זיינע ברידער, מיט זיינע חברים, מיט זיינע מיטמענשען און... מיט דעם גרויסען ציבור. ער מוז זיי דערציילען, ער מוז פאַר זיי ענטוויקלען זיין תורה, ער מוז זיי זאָגען, ווי ער טראַכט און פיהלט. ער וויל, אַז מען זאָל וועגען איהם קיין טעות ניט האָבען, ער וויל זיך אַרויסגעבען ווי ער איז, ווי ער פערשטייט און ווי ער אַריבערלעבט. אַזוי קומט עס צום שאַרפען מיט אַנ'אייזערנער נויטווענדיגקייט שטראָמענדיגען קאָנפליקט, וועלכער נעמט באַלד אָן די ברייטסטע פאָרמען פון אַ שוידערהאַפטער וועלט-טראַגעדיע. אויף שפּינאָזאַ'ס קאָפּ שיטען זיך קללות. מען איז איהם מחרים פאַר דער גאַנצער אַמסטערדאַמער געמיינדע און דער נייער אַמסטערדאַמער שול, וועלכע האָט בעדאַרפט זיין אַ קוואַל פון ברכות, פון מענשען-ליבע און גאָטעס-דינסט.

שפּינאָזאַ ווערט פערשטויסען, זיינע קרובים קעהרען זיך פון איהם אָפּ. אינגאַנצען איז ער דעמאָלט אַלט געווען 24 יאָהר און נאָך לערך 20 יאָהר איז איהם בעשערט געווען צו לעבען.

ווער עס לייענט שפּינאָזאַ'ס ווערק, אַפילו דעם ספר, וועלכער איז אין עיקר אַ שאַרפע קריטיק פון דער יודישער תורה, דעם „טעאָלאָגיש-פּאָליטישען טראַקטאַט", דער וועט נאָך היינט מיט אַ טיפער פּעוואונדערונג, מיט אַ פייערליכען יראת הכבוד שטיין פאַר דער ערהאַבענער, פון יעדער ליידענשאַפט פרייער פערזענליכקייט. קיין וואָרט פון האַס, קיין וואָרט פון ביטערקייט, קיין וואָרט פון כעס. מיט אַ ליכטיגער הייליגער רוהיגקייט משפּט ער איבער וועלט און מענשען, איבער גאָט און נאַטור, איבער אמת און ליגען, איבער פאַלשקייט און ריכטיגקייט. זיינע בעסטע לעבענס-יאָהרען האָט מען איהם פערביטערט און ער ענטפערט מיט דער פאָרמעל: אין גאָט און אין דער וועלט, אָדער ווי ער אַליין זאָגט, אין דער „גאָט-וועלט". פרעמד איז איהם נקמה, דען דאָס איז געגען שכל, געגען דער אמת-דערקענטניש, געגען דעם אמת. אַלץ איז נויטווענדיג אַפילו זיין פּראַיינזאַמקייט, זיין פערוואָגעלטקייט.

און אין דער פוסטקייט אַרום איהם וואַקסט אַרויס אַ לערך קליינער בוך אונטער דעם נאָמען „עטיק". אין דער „עטיק" שעפּט ער אויס זיינע געדאַנקען איבער גאָט, איבער דעם מהות פון גייסט, איבער די אַפעקטען, איבער די תאוות און איבער דער מאַכט פון פרייהייט ד. ה. פון שכל. אַלץ, וואָס ער זאָגט דאָרטען, איז איין אייזערנע קייט, איז אַ ריי פון פאָרמולען, וועלכע זענען צוזאַמען פערבונדען מיט דער שטאַרקייט פון דער לאָגיק. אַלץ איז קלאָר, ענטוויקעלט לויט די געזעצען און לויט די פאָרמען פון דער מאַטעמאַטיק, פון איינפאַכען חשבון. די עטיק בויט אויס אַ וועלט פון געדאַנק און געשטאַלטען, פון וואונדערבאַרען גאָט, ער שאַפט דעם גרויסען אומענדליכען שטח, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר די איינהייט פון אַנ'אומענדליכען כלל און קומט צוריק צו זיין אויסגאַנגס-פונקט, אַז די וועלט אין איהר גאַנצקייט, אין איהר אומענדליכער אויסגעשפּרייטקייט און אין איהר צוזאַמענגעבונדענער קאָנצענטרירקייט — דאָס איז גאָט, דאָס איז די נאַטור.

שפּינאָזאַ האָט געשאַפען אַ וועלט-ווערק. זיין פילאָזאָפישע סיסטעם האָט היינט, נאָך 250 יאָהר, די זעלביגע גאַנצקייט, און פרישקייט, דעם זעלבען קינסטלערישען הויך און עטישע ריינקייט, ווי אין דעם יאָהר 1677. גרויסע אינדיווידואַליטעטען שטעען זיך קיינמאָל ניט אויס. זיי בעפרוכפּערן אין אַלע דורות און תקופות דעם מענשליכען געדאַנק און דעם אוניווערסאַלען לעבען. אין הערמאַן קאָהען האָט אויפגעלעבט דער אַלטער גריכישער פּלאַטאָן, אין מאַרקס איז ענטהאַלטען מאַנכער סאָציאַלער אימפעראַטיוו פון משה רבינו און אונזער גאַנצע מאָדערנע געדאַנקען-וועלט איז ניט דענקבאַר אָן דעם יודישען דענקער — ברוך שפּינאָזאַ.

קאַמף געגען אונאַנשטענדיגע בילדער-זשורנאַלען אין אַמעריקאַ

(אַ בריף פון ניו-יאָרק)

די פאָליציי און שטאָטישע בעאַמטע פון ניו-יאָרק האָבען זיך איצט גענומען אויפראַמען אַ נייעם סאָרט שמוציגע אונאַנשטענדיגע זשורנאַלען, וואָס ווערען פערקויפט אין גרויסע מאַסען.

די זשורנאַלען זענען בעקאַנט אַלס „געשלעכט"-זשורנאַלען, אָבער זיי ערשיינען אונטער אַ מאַסקע פון „קונסט", עס הייסט כלומרשט, אַז די בילדער פון נאַקעטע פרויען אין אָפשייליכע אויפרייצענדע פאָזעס, זענען געדרוקט אַלס קונסט-בילדער.

עס זענען דאָ איצט אַנ'ערך 20 אַזוינע געשלעכט-זשורנאַלען, און עס זענען דאָ פירמעס וואָס דרוקען עטליכע אַזעלכע זשורנאַלען. אויסער דעם בייטען זיך די נעמען פון די זשורנאַלען זעהר אָפט. די זעלבע מענשען גיבען אַלע עטליכע וואָכען אַרויס דעם זעלבען סאָרט זשורנאַל אונטער אַ נייעם נאָמען.

אָט די זשורנאַלען זענען איצט פערשפרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד. אָבער זיי ווערען געוועהנליך אַרויסגעגעבען אין ניו-יאָרק. דאָ איז דער פלאַץ פון אַזעלכע זאַכען. אין ניו-יאָרק זענען דאָ אַלערליי פאָטאָגראַפישע סטודיאָס און אין ניו-יאָרק קוקט מען זיך ניט אום אויף אַזעלכע זאַכען אַזוי שנעל ווי אין אַנ'אַנדער שטאָט. אויסער דעם זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען אין די ניו-יאָרקער געריכטען אַ פאָר גינסטיגע ענטשיידונגען מיט אַ פאָר יאָהר צוריק פון פראָצעסען וועגען אַזעלכע זאַכען, און די פאָליציי פיהלט זיך ניט מעכטיג געגוג צו פערפאָלגען די יעניגע וואָס גיבען אַרויס און פערקויפען די זשורנאַלען פון געשלעכט-בילדער.

די פאָטאָגראַפיעס, וואָס ווערען געדרוקט אין די זשורנאַלטיקלעך, זענען מייסטענס פרעך און ביליג, אויסער דעם, וואָס זיי זענען אונאַנשטענדיג. און אַזוי ווי דער אויסרייד איז, אַז יעדעס בילד ווערט געדרוקט, ווייל עס איז אַ „קונסט-ווערק", ווערט אונטערגעשריבען אונטער'ן בילד עפעס אַ נאַרישער בילליגער תירוץ.

צום ביישפיל, אָט איז אַ בילד פון אַ נאַקעטער פרוי אין אַ וואַלד, מיט אַ קריגעל אין האַנד. און אונטער'ן בילד איז אונטערגעשריבען: „זעט ווי שעהן דער שפיל פון ליכט און שאָטען איז. דער קונסט-פאָטאָגראַפיסט האָט זיך ניט צוריקגעהאַלטען פון דער שענער נאַטור-סצענע!

אָט איז אַ בילד פון אַ נאַקעט מיידעל, וואָס שטעהט אין אַ פאָזע אַזוי ווי זי רופט עמיצען. לעבען איהר שטעהט אַ הינטעלע. דער אונטערשריפט אויף דעם קונסט-בילד איז אַזוי:

„די שענע צויבערין. שענע בעלייכטונגען און גוטע פאָטאָגראַפישע אַרבייט האָבען געמאַכט מעגליך אַזאַ צויבערהאַפטע פאָזע. דער, וואָס איז ניט קיין מבין אויף פאָטאָגראַפיע, קען זיך פאָרשטעלען, אַז דאָס הינטעלע איז פאָטאָגראַפירט געוואָרען צוזאַמען מיט דעם שעהנעם מאָדעל פון דעם בילד. ניין! דאָס הינטעלע איז קינסטליך אויסגעמאָהלען געוואָרען נאָכדעם אויף דער פאָטאָגראַפיע".

היינט געהט מענה'עם מיט זיי, אַז דער גאַנצער צוועק פון דאָס בילד, זאָגען זיי, איז צו צייגען ווי אינטערעסאַנטע פאָטאָגראַפיעס ווערען געמאַכט..

די מאָדעל פון דער פאָטאָגראַפיע איז אַ כאָריסטקע וואָס שפילט אין אַ בראָדוויי טעאַטער.

נאָך אַ בילד אין דעם זעלבען זשורנאַל שטעלט פאָר אַ נאַקעטע כאָריסטקע מיט אַ פאָר בלומעלעך אויף איהר קערפער, אַזוי אַז די בלומעלעך ציערען נאָך מעהר די פאַנטאַזיע. און די ערקלעהרונג איז אַזוי:

„מען דאַרף וויסען ווי צו פאָזירען פאַר אַ קאַמערע, און מען דאַרף האָבען אַ גוטען פאָטאָגראַפיסט צו נעהמען אַזאַ בילד... שטעלט זיך פאָר, אָט ווען דאָס שעהנע מאָדעל פאָזירט דאַרף מען וואַרטען ביז וואַנען זי האָט פונקט די ריכטיגע מינע אויף איהר פנים, און זי דאַרף אָנהאַלטען די פאָזע ביז וואַנען דאָס בילד ווערט גענומען. צוערשט דאַרף מען איהר אויסקוקען אין דער ריכטיגער פאָזע, און נאָכדעם דאַרף מען אויסלעגען די בלומעלעך ריכטיג, און דאַן ערשט דאַרף זי זיצען אַזוי שטיל ביז וואַנען די קאַמערע נעהמט דאָס בילד".

נאָך אַ בילד שטעלט פאָר אַ נאַקעטע פרוי, מיט בלומען אין די האָר, און דער תירוץ פאַר דעם בילד איז אויך — קאַמערע.

„אַך! נאַרישקייט. די גאַנצע וועלט איז אַ חלום" — זאָגט דער אונטערשריפט. „אָט זעהט ווי דער פאָטאָגראַפיסט האָט דאָ געשאַפען כמעט אַ חלום דורך זיין פאָטאָגראַפישע קונסט. אַזוי ווי אַ חלום פון די געטער זעהט איהר זי. זי, אַזוי ווי אַ געטין. און ער, אַזוי ווי אַ גריכישער גאָט, שטעהט און קוקט אויף איהר. און די עפעקטען האָט אַרויסגעבראַכט דער פאָטאָגראַפיסט דורך דעם, וואָס ער האָט אַזוי פיין און איידעל רעטושירט די פאָטאָגראַפיע. ער האָט געשאַפען אַ בילד, וואָס וועט געפעלען אַלע קונסט-ליבהאָבער".

מיט איין וואָרט, אַלץ צוליב קונסט און מיט'ן צוועק צו צוטווילען איינ'ם לצוער אַ „גוטען געשמאַק" צו דער פאָטאָגראַפישער קונסט.

אויף פיל שטעלען ווערען די בילדער אַרויסגעהאָנגען צוזאַמען מיט די אַנדערע צייטונגען און זשורנאַלען, און שול-קינדער קומען און קויפען די שמוציגע זשורנאַלע.

די פערקויפערס פערענטפערען זיך, אַז זיי זענען ניט קיין צענזאָרען אויף זשורנאַלען. זייערע ביזנעס איז צו פערקויפען צייטונגען און זשורנאַלען, ווי באַלד נאָר, אַז די זשורנאַלען ווערען געדרוקט געזעצליך. די פירמעס וואָס פערשפרייטען די זשורנאַלען זאָגען אויך דאָס זעלבע. עס איז ניט זייער ביזנעס דורכצוקוקען דעם אינהאַלט פון אַ זשורנאַל, וואָס זיי פערקויפען, זאָל די פאָליציי אַכטונג געבען אויף אַזעלכע זאַכען.

די ערשטע געשלעכט-בילדער-זשורנאַלען זענען ערשינען מיט אַ יאָהר צוויי צוריק, ווען דער בערימטער אוירל עראַל, איז אַרעסטירט געוואָרען פאַר אַרויסשטעלען אין זיין טעאַטער בילדער פון נאַקעטע כאָריסטקעס. די פאָליציי האָט איהם אַרעסטירט אויף אַ קלאַגע, אַז די בילדער זענען אונאַנשטענדיג, אָבער ער האָט גע'טענה'ט, אַז די בילדער זענען „קונסט", און דאָס געריכט האָט איהם בעפרייט. דעם זעלבען טאָג וואָס דער אורטייל איז אַרויסגעגעבען געוואָרען, זענען ערשינען מיט אַמאָל צוויי זשורנאַלען מיט „קונסט" פאָטאָגראַפיעס פון נאַקעטע כאָריסטקעס. ביידע זשורנאַלען זענען אַרויס אונטער דעם זעלבען נאָמען און זיי האָבען נאָך געהאַט אַ קאַמף וועלכער פון די צוויי האָט אַ רעכט צו דעם נאָמען.

אין ניו-יאָרק-שטאַאַט איז דאָ אַנ'אַלטער געזעץ, לויט וועלכען עס קומט אַ שווערע שטראָף פאַר פערקויפען אָדער דרוקען אונאַנשטענדיגע ליטעראַטור אָדער בילדער. אָבער די ריכטער אַנערקענען, אַז עס איז שווער אונטערצושיידען ווען אַ בוך אָדער אַ בילד איז קונסט אָדער אונאַנשטענדיגקייט. פיל בעגינאַלע און וויכטיגע קינסטלער זענען פערפאָלגט געוואָרען און זייערע ווערק זענען פערבאָטען געוואָרען דורך דעם געזעץ. אָבער צו דער זעלבער צייט ווערען בעפרייט יעדען יאָהר צעהנדליגע אַנדערע, וואָס האַנדלען מיט שמוציגע אונאַנשטענדיגע זשורנאַלען און בילדער.

פיל פון די זשורנאַלטיקלעך טראָגען אַפילו ניט קיין נאָמען פון אַ פירמע אויפ'ן טאָוועל. און די זעלבע בילדער זעהט מען איצט אין עטליכע זשורנאַלען. אַלע וואָך ערשיינען עטליכע נייע געשלעכט-זשורנאַלען.

די בילדער-זשורנאַלען זענען ניט די איינציגע „געשלעכט"-סחורה איצט. עס ווערען פערקויפט מיליאָנען עקזעמפּלאַרע פון אַלערליי „געשלעכט-מעמערינס". דאָס זענען ביליגע זשורנאַלען, וואָס דרוקען „געשלעכט"-ערצעהלונגען. די ערצעהלונגען ווערען כלומרשט פערבונדען מיט אַ מאָראַל, אַז מען טאָר ניט זינדיגען. אָבער דערווייל ווערט דערצעהלט וועגען זינד, און די זינדער ווערט געשילדערט אין די לעבעדיגסטע פאַרבען. פיל פון די זשורנאַלען דרוקען זייערע ערצעהלונגען כלומרשט אַלס די ווידוי'ס פון זי, וואָס האָבען געזינדיגט. די זינדער אַליין דערצעהלען זייערע איבערלעבונגען, אַז אַנדערע זאָלען אַרויסנעהמען אַ ביישפיל. די געשלעכט-זשורנאַלען ווערען פערקויפט פון דינסטמיידלעך און שול-מיידלעך. נאָר אויף די בילדער-זשורנאַלען זענען די סוחרים מייסטענס מאַנסבילען.

ל. נ-ר.

דאָס פעסעל האָניג / פון אונאויס-שעפּליכען קוואַל / פון ישראל אַסמאַן

עס איז געווען אַ שבת פון אַ גאַנץ יאָהר און גראָר איז זיך אָנגעקומען זעהר אַ גרויסער עולם קיין פרימישלאַן, צום רבי ר' מאיר'ל, יעדער איינער איז געקומען מיט זיין פעקעל צרות, יעדער איינער האָט אויסגעגאָסען זיי שווער האַרץ, געבעטען אַ ברכה, געזוכט אַ הילף. דער רבי ר' מאיר'ל איז געווען דורכגעווייקט מיט צער און האָט געענטפערט יעדען איינעם אויף זיין שפּראַך, „דער אויבערשטער וועט העלפען". און מ'האָט געוואוסט, אַז ער איז אַ בעהאָלפענער, אָדער „דער אויבערשטער זאָל העלפען" און מ'האָט געוואוסט, אַז ער דאַרף האָבען רחמים.

האָט זיך אַזוי אָנגעקליבען זעהר אַ גרויסער עולם פון די וואָס האָבען געדאַרפט רחמים, און זיי זענען צוגעשטאַנען צום רבי'ן ער זאָל עפעס טון, ער זאָל מתפלל זיין, אָפּקלאַפּען די טויערן פאַר זיי. און דער עיקר איז געווען: עמך ישראל צריכ'ן פרנסה. זיי האָבען געהאַט גאַנצע טענות צו איהם, פּשוט געזאָגט, דורך איהם זענען זיי געהאָלפען געוואָרען מיט בני און חיי, דאַרף ער זיי זעהן צו בעזאָרגען אויך מיט מזוני.

איז דער רבי ר' מאיר'ל אַרומגעגאַנגען אַ גאַנצען שבת אַ צוטראָגענער.

און צוטראָגען איז ער געווען, ווייל ער האָט געזעהן, אַז מיט זיי תפילה קען ער זעהר ווענייג פועל'ן און שולדיג זענען די. פאַר וועמען ער דאַרף מתפלל זיין: זיי האָבען פערלוירען דעם בטחון, און אָהן בטחון קען קיין תפילת צדיק גאָרניט העלפען.

איז ער אַזוי אַרומגעגאַנגען אַ גאַנצען שבת, געקוקט אין די פערכמורעטע פנים'ער, אין די האַלב אויסגעלאָשענע אויגען און עס איז געווען חושך.

ביז שלוש-סעודות האָט ער ניט געזאָגט קיין תורה. ביי שלש סעודות, אין דער צייט פון רעוא דרעוין, האָט ער געזאָגט צום עולם:

— רבותי, קיין תורה קען איך היינט ניט זאָגען, איך וועל אייך נאָר דערצעהלען אַ מעשה.

האָבען אַלע זיך צוזאַמענגעדריקט, אויפגעשטעלט די אויערען, און זיך איינגעהערט.

און דער רבי ר' מאיר'ל האָט אָנגעהויבען דערצעהלען:

— איך הייס נאָך מיין זיידע'ן, דער עהרליכער ר' מאיר'ל, אָדער ווי גוים, להבדיל, האָבען איהם גערופען, מאיר'קע ספּראַווידליווי. ער איז ניט געווען קיין רבי, קיין גוטער יוד, נייערט, אַנ־עהרליכער יוד. ער איז געווען אַ בן-בית ביים תולדות יעקב-יוסף, איינער פון די אמת'ע מקורבים. דער תולדות האָט געזאָגט אַמאָל איהם: „פון אַ סך אַזעלכע מאיר'לעך קען זיין דער אמת'ער צימעס! נאָר ניט דאָס מיין איך אייך צו דערצעהלען. דער זיידע ר' מאיר'ל, זכרונו לברכה, איז געווען אַנ'אויפקויפער אויפ'ן מאַרק. ער איז געווען דער אמת'ער און עהרליכער יוד. האָט קיינמאָל ניט געזאָגט קיין ליגען, און ניט געהאַט אויף זיך דאָס מינדעסטע שטויבעלע פון אָפּנאַרען עמיצען. די פויערים פון אַלע דערפער אַרום האָבען געוואוסט פון זיין עהרליכקייט, און האָבען קיין אַנדערען ניט געוואָלט פערקויפען דאָס, וואָס זיי האָבען געבראַכט אויפ'ן מאַרק חוץ איהם. ער האָט געהאַט פרנסה בשפע, ער איז געווען פערנומען צופיל אין די עסקים, און האָט ניט געהאַט קיין צייט זיך צו פיהרען, ווי ער האָט געוואָלט. חוץ דעם האָבען זיך געקלאָגט אַנדערע יודען, אַז דער עהרליכער ר' מאיר'ל, נעהמט זיי צו די פרנסה, ווייל די פויערים ווילען קיין אַנדערען ניט פערקויפען חוץ איהם.

— עס איז געקומען אַזוי ווייט, ביז ער האָט געזאָגט צו דער באָבע'ן:

— ווייסטו, מיין ווייב, עטליכע הונדער גילדען האָבען מיר, ברוך-השם, בטחון האָבען מיר אויך, און גאָט אין הימעל איז אַ טאַטע, דאַרף מאיר בעסער זיך אַוועקזעצען אין בית המדרש און פיהרען זיך ווי אַ יוד. אַנדערע יודען דאַרפען אויך פרנסה, זיי זענען אָרימער פאַר אונז.

און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין בית-המדרש, על התורה ועל העבודה, און איז מעהר אין מאַרק ניט געגאַנגען.

עס האָט לאַנג ניט גענומען און פון דעם ביסעל אָפּגעשפּאָרטען געלד איז גאָרניט געבליבען, און מ'האָט געדאַרפט ליידען דחקות, דער זיידע, ר' מאיר'ל איז אָבער געבליבען ביים זייניגען.

די פויערים פון די דערפער האָבען עס שטאַרק בעדויערט, זיי האָבען זיך געמוזט איבערבעטען מיט די אַנדערע אויפקויפער.

איין פויער איז געבליבען אַנ'עקש, ער האָט בשום-אופן ניט געוואָלט האַנדלען מיט קיין אַנדערען.

איינמאָל איז דער פויער געקומען מיט אַ פעסעל האָניג אין מאַרק אַריין. עס האָבען איהם גלייך אַרומגערינגעלט סוחרים, ווי די ביהנען, ווען זיי האָבען דערשמעקט זיין האָניג, געוואָלט אָפּ קויפען ביי איהם. דער פויער האָט אָבער קיינעם ניט געוואָלט פערקויפען. און האָט געוואַרט אַ גאַנצע מאַרק טאָג. האָבען זיי געפרעגט: פויערל. אויף וועמען וואַרסטו? האָט ער געענטפערט: „אויף מאיר'קע ספּראַווידליווי". האָבען זיי געלאַכט פון איהם, צוגעוואָרפען עטליכע שמעכ ווערטלעך. דער פויער האָט זיך אָבער געהאַלטען ביים זייניגען. לסוף איז ער אַ היים געפאָהרען מיט'ן פעסעל האָניג.

ער איז אַ היים געקומען, האָט איהם דאָס ווייב געפרעגט, פאַרוואָס ער האָט עפעס געבראַכט צוריק דאָס פעסעל האָניג, און ער האָט איהר דערצעהלט, אַז ער האָט עס נאָר געוואָלט פערקויפען צו מאיר'קע ספּראַווידליווי, און מאיר'קע איז ניט אַרויסגעקומען אויפ'ן מאַרק. האָט דאָס ווייב איהם געזאָגט, אַז ער ווייסט ניט וואָס עס טוט זיך אין מאַרק. זי מאָהרט אָבער אין שטאָט אַריין, צו פערקויפען אייער אין הינער, און זי ווייסט, אַז מאיר'קע קומט ניט מעהר אין מאַרק אַריין. האָט איהר דער מאַן געענטפערט, אַז אויב מאיר'קע ספּראַווידליווי קומט ניט אין מאַרק, וועט ער טרעפען צו מאיר'קען אַ היים. און קיין אַנדערען וועט ער ניט פערקויפען דעם האָניג.

און ער האָט טאַקע אַזוי געטון.

געקומען אויפ'ן מאַרק, געזעהן, אַז דער זיידע ר' מאיר'ל איז ניטאָ, איז ער אַוועק צו דער באָבע'ן אין הויז. און האָט זיך געפרעגט אויפ'ן זיידען. די באָבע האָט איהם געפרעגט, צו וואָס ער דאַרף איהם האָבען, און דער פויער, להבדיל, האָט איהר געענטפערט, אַז ער האָט געבראַכט אַ פעסעל האָניג צו פערקויפען. האָט זי געוואָלט עס אָפּהאַנדלען ביים פויער, און ער האָט ניט געוואָלט הערען דערפון — ער מוז עס פערקויפען מאיר'קע ספּראַווידליווי'ן אַליין. און ער האָט דערציילט, אַז ער קומט שוין צום צווייטען מאָל אין שטאָט אַריין צוליב דעם.

די באָבע האָט געזעהן, אַז דער פויער האַלט זיך ביים זייניגען, און זי האָט איהם געבעטען, ער זאָל אונטערוואַרטען. זי איז געלאָפען צום זיידע'ן אין בית-המדרש אַריין, האָט גענומען וויינען פאַר איהם, ער זאָל רחמנות האָבען און אַהיימקומען, אפשר וועט מען, מיט'ן אויבערשטענ'ס הילף, מאַכען דערביי עטליכע גילדען, און עס וועט זיין אויף אַ שטיקעל ברויט אין הויז אַריין. דער זיידע האָט געענטפערט, אַז ער וועט אַ היים קומען אַזוי גיך ווי ער וועט ענדיגען זיין שיעור.

איז די באָבע געלאָפען אַ היים, פאַרפיהרט אַ שמועס מיט דעם פויער, פערצויגען אַזוי לאַנג ביז דער זיידע, דער עהרליכער ר' מאיר'ל, איז אָנגעקומען.

אַ היים געקומען, איז איהם דער פויער געלאָפען אַנטקעגען און איהם געזאָגט, אַז ער מוז איהם פערקויפען דאָס פעסעל האָניג. האָט איהם דער זיידע געפרעגט, ווי פיל ער וויל, און דער פויער, להבדיל, האָט איהם געענטפערט. אַז ער וועט נעמען וויפיל ער וועט איהם געבען; ער איז זיכער, אַז מאיר'קע ספּראַווידליווי וועט איהם ניט אָפּנאַרען. דער זיידע האָט זיך אַוועקגעזעצט, האָט אויסגערעכענט און איהם געזאָגט, אַז ער גיט איהם צוואַנציג גילדען. דער פויער איז בעשטאַנען, און האָט געבעטען, אַז דער זיידע און די שכנים זאָלען איהם צוהעלפען אַראָפּנעמען דאָס פעסעל, ווייל עס איז זעהר שווער.

איז אָבער ניט געווען קיין גרושה אין הויז.

דער זיידע האָט געהייסען אַראָפּנעמען. אַ שכן איז דערווייל אונטערגעלאָפען און האָט איהם געפרעגט, אפשר דאַרף ער עפעס געלד דערווייל, און האָט איהם אַריינגעבראַכט די צוואַנציג גילדען.

מ'האָט אַריינגענומען דאָס פעסעל האָניג, און דער זיידע איז צוריק אַוועק אין בית-המדרש אַריין און זיך געזעצט לערנען מיט גרויס חשק.

איז אָבער די באָבע אין אַ שטיקעל צייט אַרום ווידער געקומען צו לויפען מיט אַ געוואַלד: ס'מייטש, מ'האָט זי אומגליקליך געמאַכט. זי איז געגאַנגען צו אַ סוחר פערקויפען דעם האָניג. האָט איהר דער סוחר געהייסען ברענגען עטליכע כלים, דאָס גאַנצע פעסעל דאַרף ער ניט. איז זי געגאַנגען און האָט געעפענט דאָס פעסעל און אָנגעהויבען אַרויסנעהמען דעם האָניג, האָט זי געפינען אַ סאָפּעלטען באָרען. אין דערהויך נאָר * ביסעל האָניג און מעהר גאָרניט. מ'האָט זי אָפּגענאַרט, אומגליקליך געמאַכט. איצט וועט זי ניט קענען אָפּצאָלען דעם הוב אַפילו!

דער זיידע, דער עהרליכער ר' מאיר'ל, האָט געענטפערט גאַנץ רוהיג: אַז איהם האָט מען נאָך קיינמאָל ניט אָפּגענאַרט! בערוהיגט דער באָבען.

און ער איז מיט איהר געגאַנגען אַ היים, האָט גענומען אַ האַק, און האָט אויפגעהאַקט דעם באָרען

קיין האָניג איז טאַקע דאָרט ניט

גרויזאמע טויט-שטראפען אין די אלטע צייטען

א דיסקוסיע וועגען דער צוועקמעסיגקייט פון טויט-שטראף. — איינשטיין איז געגען אפשאפען טויט-שטראף. — גרויזאמע טויט-שטראפען אין די אלטע צייטען. — ווי פלעגען די גרעקען בעשטראפען זייערע פערברעכער. — פאר'ן נישט אפגעבען א חוב ווערט מען געטויט און צוקאליעטשעט. — די בלוט-דורשטיגע רוימישע קיסרים און זייערע גרויזאמקייטען

אין דייטשלאנד האט מען איצט אנגעהויבען שטארק דיסקוטירען די פראגע וועגען טויט שטראף: צי מען זאל זי אפשאפען, אדער זי זאל בלייבען. די צייטונגען און די זשורנאלען ברענגען די מיינונגען פון ספעציאליסטען און געלערנטע בנוגע דער פראגע. דער אוניווערסיטעטס-פראפעסאר פאר שטראף רעכט דר. ליפמאן טרעט שטארק ארויס פאר'ן אפשאפען טויט-שטראף. דער פריי-סישער אינערן-מיניסטער גרושעשינסקי האלט, אז טויט-שטראף איז נישט אזא אפשרעקונגס-מיטעל פאר פערברעכער ווי מען רעכענט.

• דער וויכטיגסטער גרונד, וואס אלע ברענגען געגען טויט-שטראף איז, אז אפילו די פארגעפעלטיגסטע ארגומענטא-ציע פון געריכט און אויך דער אביעק-טיווער ריכטער איז נישט זיכער פון בעגעהן א טעות. דער געדאנק, אז מען קען פער'משפט'ן א מענשען, וועמענס אומשולדיג עס קען זיך שפעטער ארויס-ווייזען, מוז זעהר פיינליך זיין פאר דער מענשהייט.

דער בערלינער פאל ציי-פרעזידענט האלט די טויט שטראף פאר א ברוטא-ליטעט, וועלכע ענטשפרעכט בשום אופן נישט דער מאדערנער אויפפאסונג פון די צוועקען און צילען פון דער שטראף. די טאט איז אפטמאל א פראדוקט פון אזוי פיל פערשידענארטיגע, זיך צוזא-מענטרעפענדע אומשטענדען, ווי גייס-טיגע ירושה, ערציהונג, סאציאלער מצב, סביבה און נייגונגען. און זיי אלע שפי-לען א זעהר גרויסע ראלע אין דעם דורכגעפיהרטען פערברעכען און אין א קורצער געריכטס-פערהאנדלונג איז אפט מאל אומעגליך צו נעהמען דאס אלץ אין בעטראכט אזוי פיל, וויפיל עס איז נויטיג. דאס מענשען-לעבען איז דער טייערסטער אוצר, וואס מיר בעזיצען, און מיר האבען בשום אופן נישט קיין רעכט איהם אפצונעהמען ביי וועמען עס איז.

דער סענאט-פרעזידענט פריימוט זאגט, אז עס איז א טאט, וואס איז נישט ווירדיג פאר מענשען, אז ווען די ריכטערס, וועלכע זענען אויך מענשען, גיבען א בעפעהל צו דערמארדען א מענשען נאך צוליב'ן טויטען בוכשטאב פון געזעץ. עס איז אומענשליך אפצו-האלטען דעם צום טויט פער'משפט'ן לאנגע טעג, וואכען און חדשים אין דער שרעקליכער ערווארטונג פון טויט, עס איז נידריג דורך א תלין, וועלכער איז אויך א מענש, צו לאזען אומברענגען א מיט-מענשען.

אבער אויך געגען דער אפשאפונג פון טויט-שטראף זאגען זיך א סך עק-ספערטען ארויס. אזוי, למשל דער פרע-זידענט פון בערלינער קאמער-געריכט, דר. טיגעס. ער זאגט, אז א שווער-פערברעכער, וועלכער איז פער'משפט צו לעבענס לאנגע תפיסה, איז א גרוי-סע סכנה פאר אלעמען, ווער עס קומט מיט איהם אין בעריהרונג. אזא פער-ברעכער איז אימשטאנד אויס נקמה צו דערווערגען איינעם אדער מעהרערע תפיסה-שומרים, ווייל ער ווייס, אז דערפאר קען מען איהם סיי ווי סיי מעהר נישט בעשטראפען. עס איז אויך שטענדיג פארהאן די מעגליכקייט, אז אזא פערברעכער זאל אנטלויפען און אפטון נייע פערברעכענס אויף דער פרייהייט.

איינשטיין זאגט וועגען דער פראגע, אז ער קען נישט בעגרייפען, פארוואס זאל די געזעלשאפט נישט בעפרייען פון איהר בעשטאנד די סאציאלע אויס-ווארפען. די בעהויפטונג, אז אונזערע מלוכה און יוסטיץ-ארגאנען זענען נישט דער אידעאל, איז קיין תירוץ נישט. איז דען בעסער, ווען די זעלבע ארגא-נען — אויב זיי טוען אנ'אומרעכט — פעראורטיילען א מענשען צו תפיסה אויף זיין גאנצען לעבען? מען זאגט, טויט שטראף ווירקט פערדארבענד אויף די לעבעדיגע. דאס פאסירט אבער נאר דעמאלט ווען די פאלש-דערצויגענע מענשען זעהען אין דער שטראף נאר א אקט פון נקמה און נישט די שטרע-בונג פון דער געזעלשאפט צו פאלקא-מענהייט. אויף אזא אופן זאגט זיך פרא-פעסאר איינשטיין ארויס פאר טויט-שטראף.

עס זענען פאראהן מיינונגען פאר און געגען — און יעדער האט אויך רעכט פון זיין שטאנדפונקט. אבער איינס איז פאר אונז קלאר, אז די בעשטראפונג דורכ'ן טויט ווירקט נישט אזוי אפשרע-קענד, ווי מען טראכט זיך געוועהנליך. דאס זעהען מיר זעהר גוט פון די בע-שטראפונגען אין די אלטע צייטען און אויך אין מיטעלאלטער: נישט געקוקט אויף די אומגעוועהנליך גרויזאמע בע-שטראפונגען, האבען זיך די פערברע-כענס אין יענער צייט לחלוטין נישט פערמינדערט. און אז די שטראפען זע-נען דעמאלט געווען מאוימדיגע, וועלען בעווייזען די פאלגענדע אילוסטראציעס פון דער גרויזאמער שטראף יוסטיץ אין די פריהערדיגע צייטען.

אין די גאר אלטע צייטען האבען אלע פעלקער — הן די פערסען, הן די עגיפטער, און אויך די אלטע גרעקען און רוימער — אנגעווענדעט די שטרענ-גסטע שטראפען פאר חטאים. אויך מאכמעד איז געווען פאר „עין תחת עין". און אזוי איז עס אויך געווען אין מיטעלאלטער ביי די גערמאנישע און אנדערע פעלקער. די שטראף פלעגט מען אויספיהרען נישט נאר כדי זיך אפצורעכענען מיט'ן פערברעכער, אבער מעהר אפצושרעקען די אנדערע. וואס איז געווען די סיבה, וואס מען האט פאר'ן קלענסטען חטא פעראורטיילט צו די שווערהאפטסטע טויט שטראפען.

אין אלטען עגיפטען האבען געהערשט זעהר שווערע שטראף-געזעצע. אונטער דער רעגירונג פון אקטיסאנעס און זא-באקאן האט מען דארטען א קורצע צייט איבערהויפט אפגעשאפט די טויט-שטראף. אקטיסאנעס פלעגט לאזען ביי די פערברעכער, וואס זענען פערמשפט צום טויט אפשניידען דעם נאז, און זאבאקאן פלעגט זיי פערווענדען צו עפענטליכע ארבייטען, — דאס איז גע-ווען זעהר מילד.

דער קעניג אקארא פון אינדיען מיט אומגעפעהר איבער 2000 יאהר צוריק, האט טויט שטראף איבערהויפט אפגע-שאפט, — דאס האט איהם אבער נישט געשטערט לאזען צושטויסען אין א גרוי-סער שטויסעל איינע פון זיינע פרויען, וועלכע איז איהם געווען אומטריי.

בעזונדערס האבען זיך מיט זייער גרויזאמקייט אויסגעצייכענט די פערסער אין אויספיהרונג פון די טויט-שטראפען. נישט געקוקט אויף דעם, וואס זארא-טוסטרא האט געפרעדיגט אכטונג בנוגע דעם לעבען און אייגענטום פון דעם מיט-מענשען, זיינען די פערסישע דע-ספאטען געווען די שרעקליכסטע אין דער היסטאריע. געוועהנליך זענען די טויט-שטראפען דארטען פארגעקומען דורך אפשניידען דעם קאפ אדער פער-שטיינערן. אין שווערערע פאלען האט מען לעבעדיג בעגראבען, געקרייציגט און אפגעשינדען די הויט. אפט מאל האט מען די פער'משפט'ע צוקוועטשט צווישען מילשטיינער, אדער מען האט די אומגליקליכע אנגעבונדען מיט די פיס אן צוויי צוזאמענגעבונדענע בוי-מער, וועלכע מען האט לויזגעלאזען און דורכדעם צוריסען זייער קערפער. אפילו בשעת דעם אינדישען אויפשטאנד אין 1857 יאהר האט דער אינדישער פיה-רער נענא סאהיב אויך אומגעבראכט אויף אזא אופן מעהרערע געפאנגענע ענגלענדער.

די פערסען איז אויך בעקאנט געווען די כינעזישע שטראף צו צוזעגען. עס פלעגט אפט פאסירען, אז די פערסען פלעגען די פער'משפט'ע א גאנץ יאהר מאטערן און ערשט דעמאלט זיי טויטען. אונטער דער ממשלה פון קעניג וואראנעס דעם ערשטען (אין 3 טען יאהר-הונדערט) האט מען דעם סעקטען-פיה-רער מאני לעבעדיגערהייט אפגעשונדען. די הויט איז אויסגעשטאפט און אויס-געהאנגען געווארען פאר'ן טויער פון קעניגשלאס. כדי אפצושרעקען דעם פאלק, האט מען אויך אויפגעהאנגען די גאנצע משפחה פון מאני.

אין די שטראף געזעצען פון די אלטע גרעקען לאזט זיך שטארק פיהלען דער אריענטאלישער איינפלוס. ביי די גרע-קען איז די טויט-שטראף דורכגעפיהרט געווארען דורך קרייציגונג, שטייניגונג, פערגיפטונג, צושמעטערן די גלידער מיט שווערע אייזען-שטאנגען, ארונטערווארפען פון פעלזען, אויך ארונטערווארפען אין א גרוב אויסגעצוימט מיט שטעכעל-קעס, דורכ'ן אראפהאקען דעם קאפ, הענגען און צורייסען דורך בוימער.

זעהר שטרענג זענען געווען די גע-זעצען, וועלכע דראקאן האט ארויסגע-געבען (אנ'ערך 600 יאהר פאר אונזער צייטרעכנונג). זיי זענען אויך בעקאנט אלס „דראקאנישע געזעצען". אבער צו-ליב דער בארבארישער שטרענגקייט האט מען די געזעצען אויף לאנג נישט געקענט דורכפיהרען, און דערפאר האט אטען'ס שפעטערדיגער געזעץ-געבער סא-לאן זיי פערבעסערט. אבער שוין נאך די „פערבעסערונגען" זענען זעהר שטארק איינגעפיהרט געווען אזעלכע שרעקלי-כע שטראפען, ווי קאליעטשענען, אויס-שטעכען די אויגען און נאך אזעלכע שטראפען.

די רוימישע טויט-שטראפען זענען אויך געווען בארבאריש. אזוי האט מען דעם פאטער-מערדער דערטרונקען אין א זאק, דעם אונטערצינדער פערברענט, פאר פאלשע עדות זאגען ארונטערגע-

(ענדע אויף 10-טע זייט)

אין א כינעזישען טעאטער

פון דוד כארש

דער כינעזישער קווארטאל פון סאן פראנציסקא איז שוין היינט נישט אזוי אייגענארטיג, ווי אמאל. מיט יאהרען צוריק, פאר דער ערד-ציטערניש אין סאן פראנציסקא, איז דער דאזיגער קווארטאל געווען גאר א גרויסע צו-ציהונג פאר דורכפאהרער און אוואנ-טוריסטען.

היינט אבער ווערט דער כינעזישער קווארטאל פון סאן פראנציסקא ווענ'ג בעזוכט פון טוריסטע. דערפאר, אז איהר בעזוכט דעם כינעזישען קווארטאל זעהט איהר דארט אמת'ע כינעזער, וואס לעבען לויט זייערע אייגענע מנהגים און פראווען זייערע כאראקטעריסטישע ריטואלען.

די דאזיגע אפגעזונדערטקייט האט ביי די כינעזער ארויסגערופען א פער-לאנג צו ענטוויקלען און בעריייכערען דאס אייגענע לעבען. אזוי, למשל, הא-בען זיי אויפגעלעבט זייער טעאטער.

דאס כינעזישע טעאטער עפענט זיך זיבען א זייגער אין אווענט. די פאר-שטעלונג געהט אן ביז צוועלף ביינאכט. קיין אקטען זענען אין זייערע פיעסען נישטא. דאס שפיל געהט אן כסדר אהן אנ'אפשטעל. בלויז די אקטיארען בייטען זיך פון צייט צו צייט, לויט די פארשריפטען פון דעם טעקסט. געשפילט האט מען אזא מין אפערעטע, וועלכע איז בעשטאנען פון לויטער געזאנג. דאס זינגען איז קוויטשענדיג און שפיציג, אז עס לעכערט ממש די אויערען. אנ-אונזעריגער מענש קריגט דעם איינדרוק, ווי דאס וואלט געווען א רעפעטיציע פון קאמעדיאנטען, וועלכע קריכען זיך נאך ווי אנדערע זינגען... און אפשר מאכט דאס זינגען נישט גענוג טומעל, האט איהר נאך אנ'ארקעסטער אויך, וואס קלאפט, פייפט און צימבעלט מיט אנ'אויסערגעוועהנליכען ליארעם. דער ארקעסטער בעשטעהט פון זעקס מוזי-קאנטען, מעהרסטענס יונגלעך מיט צע-כראטעטע קאלנערס, ארויפגעוויקעלטע ארבעל און צעשויבערטע האר. דער ערגסטער אינסטרומענט פון אלע איז אזא מין לאנגער, דינער פידעל מיט איין סטרונע און די דאזיגע איינע סטרו-נע טרייבט אייך ממש פון זינען... דער נגון בעשטעהט פון עטליכע טענער, וועלכע האלטען זיך אין איין ווידער-האלען אין פערלויף פון דער גאנצער פארשטעלונג. איהר ווייסט נישט צי זאלט איהר זיך ציהערען צום ארקעסטער אדער צו די זינגער. איינער שרייט און קוויטשעט אריבער דעם אנדערן און איהר וואונדערט זיך ווי אזוי די צו-שויער קאנען זיך בכלל פונאנדערקלייבען אין דעם, וואס עס קומט פאר אויף דער בינע.

עס ווייזט אבער אויס, אז די צו-שויער זענען אויך נישט שטארק פער-אינטערעסירט אין דעם אינהאלט פון דער אפערעטע. דאס קענט איהר זעהן פון דעם, וואס א סך זיצען אויף זיי-ערע ערטער און שלאפען... אנדערע ווי-דער פיהרען שמועסען צווישען זיך און דער טומעל אין טעאטער צווישען עולם איז פונקט אזא שטארקער ווי אויף דער בינע... עס ווייזט אבער אויס, אז דאס שטערט קיינעם נישט, ווייל קיינער הייסט נישט זיין שטיל. הפנים, אז דאס שמועסען צווישען זיך איז אויך אזא מין פארם פון אונטערהאלט, וואס נעהט אריין אין דעם חשבון פון דער פאר-שטעלונג...

די קינדער האלטען אין איין ארומ-לויפען פון איין פלאץ צום צווייטען, שרייען, רופען זייערע טאטעס און מא-מעס צווישען זיך פערשידענע שפי-לען, וואס דאס גיט אויך צו א היבשען טומעל. אבער טאטע-מאמע שטערען נישט — ווייל קינדער דארפען דאך אויך הנאה האבען פון א טעאטער פארשטע-לונג...

אין מיטען טעאטער געפינט זיך א בופעט מיט פערשידענע געטראנקען, סענדוויטשעס, ניס, געקאכטע רייז און טיי, וואס האלט אין איין בעדינען די געסט. די קונים שטעלען זיך אויס פאר'ן בופעט, הייסען זיך דערלאנגען עסען און טרינקען און דאס אלעס מישט זיך אויס מיט די רייד און געזאנגען פון די אקטיארען, מיט די בראזגעדיגע קלאנגען פון דעם ארקעסטער און מיט דעם געשריי און געפילדער פון די קינדער...

אינטערעסאנט איז דאס, וואס די כינעזער קומען נישט אלע גלייך צום אנפאנג פון דער פארשטעלונג. טייל קומען זיבען, טייל — אכט טייל — ניין א זייגער און טייל — נאך שפעטער. עס מאכט זיי נישט אויס וויפיל זיי האבען פערשפעטיגט, זיי זעצען זיך אוועק און ווערען גלייך פעראינטערעסירט אין דער גאנצער ארומיגער סביבה, אהן אונטער-שייד צי דאס איז דער שפיל, א שכן אדער דער בופעט...

אייגנארטיג מיט די שטונדען ענדע-רען זיך אויך די פרייזען. צום ביישפיל: דער זעלבער פלאץ, וואס האט זיבען א זייגער געקאסט 75 סענט, קאסט אכט א זייגער בלויז פופציג, ניין א זייגער קאסט דער זעלבער פלאץ 35 סענט, און אזוי האלט דער פרייז אין איין פאלען ביז צו פופצעהן סענט.

אבער דאס אינטערעסאנטעסטע פון אלץ איז די בינע גופא. מילא וואס עס קומט דארט פאר פערשטעהט איהר נישט. איהר זעהט בלויז ווי די פרימא-דאנא, א קליינע כינעזערין מיט שמאלע מאנדעל-אויגען, זינגט און פאכעט זיך מיט א פאכער. נעבען איהר שטעהט א געליבטער, וועלכער זאגט איהר דאס אייביג-נייע ווארט און פאלט מיט אמאל אוועק אויף די קני. איהר זעהט אויך א פאטער, א מוטער און אנ'אינטריגאנט. פון דעם שטויסט איהר זיך שוין אן, אז דארט קומט פאר א ליבעס-קאנפליקט. אבער קיין קושען אדער האלזען זעהט איהר נישט. די געפיהלען און ליידענ-שאפטען ווערען אויסגעדריקט דורך פערשידענע בעוועגונגען.

א דער צייט, וואס די אקטיארען געהען אן מיט זייער שפיל, דרעהט זיך אויף דער בינע ארום א מאן, וואס האט אייגענטליך קיין שום שייכות נישט מיט דער פיעסע. דאס איז דער גארדעראבער פון טעאטער, וועלכער נעהמט צו די קליידער פון די אקטיא-רען און טראגט זיי אוועק הינטער די קוליסען. אויב, למשל, דער העלד קומט אריין מיט א רייכען מאנטעל און ער דארף דעם מאנטעל מעהר נישט האבען, גיט ער איהם גלייך אפ דעם גארדעראבער און דער לעצטער טראגט איהם גלייך אוועק. און טאמער האט דער גארדעראבער נישט וואס צו טון, זוכט ער זיך אויף אנ'אנ ער ארבייט אויף דער בינע, ווי אויסקעהרען דעם דיל, צוקלאפען א נאגעל אין וואנט א. א. וו.

די דעקאראציעס אויף דער בינע ווערען קיין איין מאל נישט געביטען אין פערלויף פון דער פארשטעלונג. טאמער שלאגט פאר די געליבטע, אז דער געליבטער זאל מיט איהר געהן צום טייך כאפען פיש, ברענגט דער בע-דינער אריין א גרויסע שיסעל, שטעלט זי אוועק אויף דער ערד, דאס פער-ליבטע פארעל זעצט זיך אוועק אויף א טיש און לאזען ארונטער א שטריקעל אין דער שיסעל אריין. אונטען שטעהט דער בעדינער, וועלכער בינדט אן א נאכגעמאכטע פישעל, וואס די געליבטע שלעפען כלומר'שט ארויס פון וואסער און מיט דעם ענדיגט זיך די גאנצע סצענע ביים „טייך"...

און טאמער דארף דער העלד ארויס-געהן, ברענגט מען אריין די ראהם פון א טיר, מען שטעלט זי אוועק אין מיטען דער בינע און דער העלד געהט דורך מיט א ריי-געזונג צו דער געליבטער. ער בלייבט אייגענטליך שטעהן אויף דער זעלבער בינע, נאר עס הייסט, אז ער איז שוין ארויסגע-גאנגען... ווען די סצענע איז פאראי-בער, נעהמט מען ארויס די ראהם און די „אויסשטאטונג" איז שוין ווידער אנ'אנדערע.

קוקענדיג אויף דער דאזיגער כינע-זישער פארשטעלונג האב איך נישט גע-וואוסט: ווער איז אייגענטליך מעהר ציוויליזירט — מיר, צי די כינעזער? מיר, וואס דערפיהרען דעם טעאטער-שפיל צו אזא אנגעשטרענגטען ערנסט, אזוי אז מען פערליערט אפט די גרעני-צען צווישען אילוזיע און ווירקליכקייט; אדער זיי, די כינעזער, וועלכע בע-טראכטען דאס טעאטער נישט מעהר ווי א שפיל...

געווען, דערפאר אבער איז דאס פעטעל פול געווען מיט רענדלעך.

דער ייִדע, דער עהרליכער ר' מאיר'ל, האט געזאגט, אז עס איז מעשה-נסים, און מ'דארף עס אוועק-געבען ארימעלייט. די באבע האט אבער ארויסגע'גנב'עט דערווייל א פאר-טוך מיט גאלדענע רענדלעך.

מילא, עשירות איז שוין געווען אין הויז אויף א גאנץ לעבען.

ווען דער פויער איז געקומען א צווייט מאל אין שטאט אריין, האט איהם דער ייִדע געפרעגט, וואו ער האט גענומען אזא גוטע האניג, האט ער דערציילט, אז ער איז געפאהרען אין וואלד אריין נאך האלץ. ער האט אויסגעשפאנט די אקסען און דערווייל גענומען אנהאקען א ביסעל האלץ. ווי ער איז פארטיג געווארען, האט ער דערזעהן, אז די אקסען זענען נישטא. אין ער זיי געלאפען זוכען און האט זיי געפונען ביי א דיקען בוים. ארום דעם בוים האבען געזשומעט בינען. האט ער זיי פערטריבען און איז צוגע-גאנגען צום בוים און האט אין הויל-ען בוים געפונען דאס פעסעל האניג. ער ווייס נישט פון וואנען עס האט זיך צו איהם דערנומען אזוי פיל כח דאס פעסעל ארויסצושלעפען אויף דער פוהר. דאס האלץ האט ער שוין געמוזט אראפווארפען, צו שווער געווען.

דער רבי ר' מאיר'ל האט געענדיגט. ביים עולם האבען זיך אנגעצונדען די אויגען, אין הימעל האבען זיך אנגע-צונדען די שטערען.

נאך הבדלה האט דער רבי געזאגט:

— א גוטע וואך, א געזונדע וואך, א וואך פון פרנסה פאר אונז און פאר כל ישראל, אמן.

„די שווארצע כריזאנטעמע“.

עקזאטישער ראמאן.

(30

די פרינצעסין מאראו איז ארויס איהם אנטקעגען, און מחמת אויך דער מארקיז איטא האט ליב געהאט די יאפאנישע אומגעבונג, האט זי א הויז פערבעטען אין איהר צימער.

די קליינע מוסמע׳ס (דינערינס) האבען צוגערוקט צו איהר זעסעל א קישעלע און א קיילעכדיג טעפיכעל.

דער מארקיז האט זיך אנגעזעצט.

— הויכגעשעצטע פרינצעסין — האט ער אנגעהויבען, פערגויגענדיג זיך אויפ׳ן יאפאנישען שטייגער — איך בין דא אהערגעקומע לויט׳ן בעפעהל פון גרויסען אימפעראטאר מיט דער בעפולמעכטיגונג אויסצודריקען אייך, הויכגעשעצטע האר, דעם מיטלייד פון מיקאדא צוליב׳ן גרויסען אומגליק, וואס האט געטראפען אייער פאמיליע. אייער זוהן איז אין פאריז דער׳הרג׳עט געווארען אויף א דועל, צוליב דער שולד פון דער פרינצעסין כריזאנטא וועלכע איז פלוצים פערשוואונדען געווארען — מען ווייסט נישט וואו...

די פרינצעסין מאראו האט ארויסגעלאזט א הויכען געשריי און מיט שרעק אויסגעשטרעקט איהרע גרויסע אויגען אויפ׳ן מארקיז.

זי האט לכתחילה נישט געקאנט תופס זיין וועגען וואס דער מארקיז איטא דערצעהלט איהר דא. די גרויזאמע בשורה האט זיך איהר נישט געלעגט אויפ׳ן שכל. איהר ברוסט האט זיך בערוועגט געהויבען, דאס הארץ האט מורא׳דיג געקלאפט, און מיט א געוואונקענעם קאפ איז זי אנידערגעפאלען אויף א קישעלע און זיך קאנוואולסיוו פונאנדערגעוויינט.

אויף דעם מארקיז׳ס צוקניישטע געלען פנים זענען ארויפגערונען צוויי גרויסע טרעהרען.

ער האט געשוויגען, נאר דאס דאזיגע שווייגען האט מעהר גערעדט ווי די שטרוימען טרייסט ווערטער, וואס ווערען אין אזעלכע פאלען ארויסגעלאזט.

— בערוהיגט זיך, מייערע פרינצעסין. — האט זיך אפגערופען דער מארקיז נאך א לאנגע פויזע — אייער טאכטער וועט מיר בקרוב צוריקצושטעלען א היים, און דעם קערפער פון דעם פרינץ וועלען מיר מיט כבוד קובר זיין אין דער בודיסטישער אפטיילונג פון דעם בית-עולם „פער לאשעז“, לע׳ם פאריז. אונזערע דינער וועלען דערביי שטרענג אפגעהיט ווערען.

מאראו האט זיך אויפגעהויבען. נאר רעדען האט זי נישט געקענט.

זי האט נאר א קוק געטון אויפ׳ן מארקיז, וועלכער איז געשטאנען מיט אנ׳אראפגעלאזטען קאפ, און זיך ווידער אנידערגעווארפען אויף דעם קישעלע, וואס איז שוין געווען אדורכגעזאפט מיט איהרע טרעהרען.

ווי אזוי האט זי זיך געקאנט איינהאלטען און נישט וויינען?

איהר געליבטער בכור, מיט וועלכע זי איז שטאלץ געווען — איז דער׳הרג׳עט, און איהר געליבטע טאכטער איז געווארען אנ׳אביעקט פאר הויף-רכילות...

פאר דער מוטער איז דער קלאפ געווען א צו שטארקער. זי האט זיך אין טרעהרען געפרובט צו געפינען א שטיקעל דערלייכטערונג.

א לאנגע צייט האט זי נישט געקאנט צו זיך קומען.

ארויסגעהענדיג פון דער פרינצעסינס צימער, האט זיך דער מארקיז איטא צוזאמענגעטראפען מיט׳ן פרינץ קאמאטסו, וועלכען די מוסמעס האבען אהערגערופען פון דעם הויף פארק.

די געפאלענקייט פון דעם מארקיז, וועלכער פלעגט דא זיין א זעהר זעלטענער גאסט האט תיקף מבולבל געמאכט דעם פרינץ.

— וואס האט פאסירט? — האט ער גלייך א פרעג געטון.

אין קורצע ווערטער האט איהם דער מארקיז איבערגעגעבען אלץ, וואס ער האט געוואוסט.

דער פרינץ האט זיך א וואקעל געטון אויף די פיס.

— זיין הויכקייט דער אימפעראטאר האט מיר בעפולמעכטיגט צו אויסדריקען אייך דעם טיפסטען ביילייד...

קאמאטסו האט אבער גארנישט געענטפערט.

ער האט עפיס פערשטארט געגאפט פאראויס, און אפילו נישט בעמערקט, ווי דער מארקיז איז, פערנויגענדיג זיך, אוועק פון שלאס.

ערשט דער רויש פון דעם אפפאהרענדען עקיפאזש האט איהם ארויסגעבראכט פון דער געליימטקייט, און געבראכט צו דער ווירקליכקייט.

די ווירקליכקייט אבער איז געווען א שרעקליכע.

א גאנץ לעבען האבען איהם פערפאלגט משפחה-ענמת-נפש. זיין זעהר שענע ווייב האט זיך זעהר לייכטזיניג אויפגעפיהרט. ער האט קיין מאמענט פון גליק נישט געהאט.

דער נייער קלאפ פונ׳ם גורל האט אויף איהם אנגעווארפען אזא אימה, וואס ער האט נאך ביז איצט נישט אדורכגעמאכט.

ער איז ארויס און אונבעוואוסטזיניג אנגעהויבען צו בלאנדזשען אין פארק. די גאנצע נאטור — בוימער און בלומען, אפילו די זון א יין האבען זיך איהם אויסגעוויזען ווי זיי וואלטען פערטונקעלט געווארען. איהם האט ארומגערינגעלט א נשמה-פינסטערניש, א טיפער חושך.

ער האט אזוי לאנג ארומגעבלאנקעט איבער׳ן פארק ביז ער איז צוגעקומען צו דער „טויט-אציג“.

די אוועני-זון האט מרה שחורה דיג בעלויכטען דעם טעמפ אינגאנצען חרוב׳ען אלטען טעמפעל.

עס איז אדורך א שעה, א צווייטע, און — אוועגד איז צוגעפאלען.

דער פרינץ איז געשטאנען אויף איין ארט א פערזונקענער אין געדאנקען.

ס׳איז שוין פינסטער געווארען.

אויף איינעם פון די טעמפעל-דעכער האט זיך בעוויזען א געלבער לאמטערן, דערנאך — א צווייטער א דריטער — — —

דער פרינץ האט זיך אויסגעוויזען, אז דער חרוב׳ער טעמפעל פון דער „טויטער אלעע“ רוקט זיך אויף איהם, און ווצט איהם באלד דערשטיקען.

ביינאכט האבען די ווערטער געפונען דעם פרינץ א טיף-פער׳חלש׳טען

מען האט באלד געשיקט רופען א דאקטאר, וועלכער האט אויף מאראו׳ס פראגען בלויז טרויעריג צוגעשאקעלט מיט׳ן קאפ, און שווייגענדיג פערשריבען א מעדיצין.

א פאראליטש.. בלוט-אויסגוס אין מארך.

אזוי האט פאר זיך געשעפטשעט דער דאקטאר.

מאראו איז נישט אפגעטראטען פון דעם קראנקענס-בעט, און שטיל בעקלאגט דעם דער׳הרג׳עטען עלטערן זוהן.

וועגען דעם פרינצ׳ס קראנקהייט האט מען מודיע געווען דעם מיקאדא, וועלכער האט בעוויליגט צו פעראינטערעסירען זיך מיט דעם גורל פון דער דאזיגער משפחה. א ייגשיקענדיג זיין לייב-דאקטאר אויף קאנסולטאציעס.

ביני לבינו האט דער מארקיז איטא ארויבערגעשיקט קיין פאריז געוויסע אינסטרוקציעס.

דער אינדישער מאהאראדזשא טאשירו, וועלכער האט זיך, מחמת זיין צייטווייליגער אפוועזענהייט, ערשט שפעטער דער-וואוסט וועגען דעם פרינצ׳ס טויט און וועגען כריזאנטא׳ס פערשווינדען — איז אריין אין א מורא׳דיגען גרימצארן.

— נקמה! — האט ער געשריגען — נקמה! איך וועל אפ-נעמען פון דער ערד דעם מנובל! איך וועל נישט דערלאזען, אז מיין טאכטער זאל ווערען א שפילעכעל אין די הענד פון עפיס א דאקטארל!

דער מאהאראדזשא איז געקומען אין קאמאטסו׳ס פאלאץ ערשט דאן, ווען ס׳איז שוין געווען פערביי דער שארפער קריזיס אין זיין קראנקהייט.

לאנג, לאנג האט ער ארייגגע׳טענה׳ט אין דער וויינענדיגער פרינצעסין מאראו, געבעטען איהר פערזיכערונגען, אז זייער טאכטער וועט זיך צוריקקעהרען, או געהאט פרעטענזיעס, הלמאי מען איז בעגאנגען דעם פעהלער, און אפגעלאזט אזא יונג, נאריש מיידעל אהן אויפזיכט אין דעם סדום, וואס הייסט פאריז.

דער מאהאראדזשא האט אויך געזוכט דעם פרינץ, און אויסגעדריקט איהם זיין מיטלייד צוליב׳ן געשעהענעם אומגליק.

אגב האט ער איהם אריינגעגעבען מוט און האפנונג, אז די טאכטער וועט זיכער בקרוב צוריקקומע...

(פארטזעצונג קומט).

גרויזאמע טויט-שטראפען אין די אלטע צייטען

(ענדע פון 9-טע זייט)

ווארפען פון א פעלז אין א טיפען תהום, די זינדיגע יונגפרוילויכע פרי-סטערינס (וועסטאלינס) האט מען לעבע-דיגערהייט בעגראבען, דעם גנב — אויפ-געהאנגען, אנדערע פערברעכער האט מען בעקרייציגט, געקעפט, געווארגען אדער צושמיסען אויף טויט. יעדער קרעדיטאר, וועלכער האט נישט געקענט ארויסבאקומען זיין חוב, האט געהאט דאס רעכט זיין צאהלונגס-אונפעהיגען בעל-חוב צו טויטען אדער צו קאליע-משען.

אין דער בליהונגס-צייט פון דער רוי-מישער רעפובליק האט מען פאר אלע האנדלונגען, וואס האבען געשעדיגט דער מלוכה, בעשטראפט מיט׳ן טויט. אזוי האט מיט אומגעפעהר 2200 יאהר צוריק דער קאנסול מאנליוס טארקוא-טוס געלאזען קעפען זיין אייגענעם זון, ווייל יענער האט זיך געשלאגען אויף א דועל, און דאס איז געווען פערבא-טען ביי טויט-שטראף. די רוימער האבען אויך דורכגעפיהרט טויט-שטראפען מיט אזוי גערופענע „שנייד-מעסערס“, וואס לויט זייער מוסטער איז נאכדעם געמאכט געווארען די פראנצויזישע גי-ליאטינע. לויט די געזעצע פון מארקוס פארציוס איז טויט-שטראף אפגעשאפט געווארען פאר די „רוימישע בירגער“, ד. ה. פאר די פרייע רוימער. שפעטער האט דער קאנסול סולא ווידער איינגע-פיהרט טויט-שטראף פאר מערדער און גיפטמישער. און אין א פאר יאהר-צעהנדליג ארום איז רוים געווארען אנ׳ארענע פון דער שוידערליכסטער תליגשער טעטיגקייט פון די פערברע-כערישע און משוגענע צעזארען — קאלי-גולא און נעראן. די קרבנות פון די טיראנען האט מען אויף אנ׳אונמענש-ליכען אופן געטייט — מען האט זיי אנגענאגעלט אן צלמים, אדער זיי איינ-גענייט אין פעלען און ארויסגעווארפען פאר די הינד, אדער מען האט די אומ-גליקליכע מענשען בעגאסען מיט פעך און זיי געלאזען ברענען ווי די פאק-לען. אנדערע ווידער האט מען נאקעט-טערהייט אנגעבונדען אן רעדער און אראפגעטייקעלט פון פעלזען אין תהום אריין, אדער נאר אריינגעשטעקט אין פעסער, אין וועלכע עס איז געווען גע-דיכט אריינגעשלאגען נעגעל און קני-זשאלען מיט די שפיצען אויף איננ-ווייניג, און מען האט זיי געקייקעלט אזוי לאנג, ביז זיי זענען צושטאכע און צושניטען געווארען אויף שטיקלעך. אמאל האט מען מענשען צוזעגט אויף א סך שטיקער, פרויען, וואס זענען פער׳משפט געווארען צום טויט, האט מען אפט געווארפען אלס פוטער פאר חזירים. און נישט איין אומגליקליכען האט מען אריינגעווארפען אויף דער צירק-ארענע פאר די ווילדע חיות.

ה. הערטלינג.

הומאר — סאטירע

זשאבאטינסקי

יא, געוועבט איז זשאבאטינסקי,
זאל עס וויסען אונזער כלל!
ער, דער העלד פון גאליפאלי
ער, דער יודישער מארשאל...

ווי המכבי און בר כוכבא
איז ער מוטיג, דרייסט און שטארק —
אז אפילו איך, גראף קאלי
בויג פאר אים מיין שטאלצן קארק...

ענגלאנד, ענגלאנד, מוז זיך נעמען
אויסצופיהרען דעם מאנדאט,
ווייל מיט פלירט און קאמפלימענטען
וועלען מיר נישט ווערען זאט...

באלפור איז צו אונז גאר ליבליך
און לאיד-דזשארדזש איז אויך
נישט שלעכט,
דאך חוץ טרוקענע די זומפען
האבען מיר דארט נישט קיין רעכט...

שוין גענוג געבראכט קרבנות
אהן א שיעור און א מאס,
אמיר ענדליך, ענדליך וויסען
ווער איז דארטען בעלבאס?..

אלעס מוז דארט ווערען יודיש
אין קאלאניע און אין שטאט,
און אפילו אויך פון ראדיא
די פלוכאוועקעס און דאס... דראט...

די זשאנדארמען אויף אראביש
וועלען מעהר נישט זידלען דאן,
און זיי וועלען נישט אין ספרדית
שרייען הילכיג „פאשאל וואן“...

גראף קאלי.

פערדינט בלומען.

— אט האט איהר א פיין בינטעל בלומען פאר אייער פרוי! — האט מען איהם אנגעבאטען אין בלומען-געשעפט.

— איך האב נישט קיין פרוי

— פאר אייער געליבטער?

— איך האב נישט קיין געליבטע.

— אויב אזוי, קויפט דעם בוקעט פאר זיך אליין, כדי זיך צו גראטולירען מיט אייער גליק.

פערשווארצטע ליבע.

— העליע! — האט געזאגט די בעל הבית׳טע צו דער נייער דינסט וואשען — דיין וועש קאסט מיך צו טייער. זעקס בלוזעס האסטו אריינגעגעבען אין וועש — צוויי מאל אזוי פיל ווי איך.

— יא, מאדאם! — איז געווען דער ענטפער — גיט איז אייך, אז אייער געליבטער איז נישט קיין קוימען קעהרער...

גוט פריינדשאפט.

חוה: ער האט מיר געזאגט, אז איך בין די שענסטע פון אלע היגע מיידלעך.

דבורה׳לע: ווי שטימט זיך נישט געהן חתונה האבען מיט אזא, וועלכער נעהמט דיר שוין זאגען ליגענט אפילו פאר דער חתונה.

דער סימן.

— דיין מאמע געהט דאך „אלא גאר-סאן“, ווי אזוי דערקענסטו צווישען דער מאמען מיט׳ן טאטען?

— איך זעה ווער עס בלייבט אליין מיט דער קעכין — דער איז דער טאטע!

קאלענדאר-ליבע.

זונטאג — זיך בעקענט.

מאנטאג — די ליבע ברענט.

דינסטאג — געבעטען א פאר גילדען, און מיט איהר א טשארלסטאן א ווילדען.

מיטוואך — ער דראהט, ער וועט זיך טויט׳ן.

דאנערשטאג — זי שושקעט זיך מיט דער מאמען...

פרייטאג — טאטע-מאמע זענען מסכים כמעט

שבת, צו-נאכטס — זאגט ער דעם „הרי-את“ ..

זונטאג — געפינט ער שוין עפעס א חסא...

מאנטאג — זענען שוין גע׳גט. .

דינסטאג — טוען זיי בעזונדער וואנ-דערן: ער זוכט אנ׳אנדערע, זי — אנ׳ דערען.

דער נאמען איז שולדיג.

מחותן: ווי הייסט דער בחור וועל כען איהר רעדט מיין טאכטער?

שדכן: ער הייסט גרשון.

מחותן: אויב אזוי וויל איך נישט! אז מיין טאכטערס אלא-גרשון (אלא גאר-סאן) קאסט מיר אזוי טייער, טא ווי פיל וועט מיר שוין דארפען קאסטען דער ריכטיגער גרשון.

א היינטיגע צווארט.

...איך האב נישט קיין גראשען. איך בין שולדיג אנ׳אוצר; דאס איבעריגע שענק איך אוועק פאר ארעמע-לייט.

פון די היינטיגע...

אנ אווארקאווער בחור האט זיך שטערבליך פערליבט אין א לאדזער מיידעל. ער האט איהר געשריבען בריף, גע-רעדט, אנגעווענדעט כל׳ערליי תחבולות און עס האט נישט געהאלפען. ענדליך איז ער זיך מיישב און פאלט פאר איהר אויף די קני, בעטענדיג אבזעלע ליבע:

— איך בעט איהן, פרייליין, גיבען זי מיר די דאזיגע נדבה!

— איך קאן נישט, — ענטפערט דאס מיידעל — איך האב מיינע אייגענע ארימעלייט.

די סיבה.

א לאדזער איינוואוינער האט געקויפט א פאר קאמאשען און בעוואוסטען מא-דערנעם שיך-געשעפט, אזוי ווי ער האט נאר די שיך אנגעטון דעם ערשטען טאג האבען זיי שוין געפלאצט. דער קונד טראגט אפ די שיך אין גע-שעפט אריין און ווייזט זיי דעם גע-שעפטס-אייגענטימער. דער שעף בעהמט די געפלאצטע שיך אין דער האנט אריין דרעהט זיי אהין און צוריק, בע-טראכט זיי פון אלע זייטען און נאכ-טראכטענדיג א לאנגע צייט ווענען דער סיבה פון פאראל, זאגט ער: א, איך ווייס שוין! איהר זענט אין זיי אוראי בעגאנגען!

קענטליך.

— דו טראגסט א חתונה רינג?

— איך דארף נישט אזא סימן; מיר דערקענט מען אין פנים!

1 מאָל פֿאַר אַלעמאָל

מוז יעדער וויסן, אַז די גרעסטע קאָנקו-רענץ-פֿעהיגע פֿירמע אין לאָדז, איז נאָר די:

פּערפֿומעריע „MODERNE“

פּעטריקאַווער 17

אינהאַבער: ד"ר אַסטראַמאַנילסקי

עמפּפֿעהלט די בעסטע און רעעלסטע סחורות ווי:

זייף, פּערפֿום, פּודער, אָדעקאָלאָן

און אַלע אַנדערע זעמטליכע קאָסמע-טישע אַרטיקלען אויס-און אינלענדישע

היט אייער געזונד און שעהנהייט! קויפֿט פֿאַלש-פּיקירטען! קומט איבערצייגט אייך!

דאַנטיסט און צאַהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוונט.

[illegible]

„טשעשניצע“ פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

פּיָטרקאָווער 11, טעל. 37-63

אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָוונט

ד"ר וואַליינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר יערושאַלער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9½ 6—4
ד"ר שיטמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11 6—5
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכטס קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערוועו און גייסטעסקראַנקע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2—2.30
ד"ר עלאַסבערג	כירורגישע קר.	[illegible]
ד"ר בערנסאָ	פֿרויען און געבורטס-הילף	[illegible]

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּר. ד"ר-שטערונגען, ווי שטאַמלען א. ז. וו. אַנאַליזען-שפּאַלט, קונסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג, אַקאָ-פּרעציונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויך פֿערלוגג — הייזען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום מאַכט מען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, פֿליקעט און בלוט.

אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטין.

בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען א רענטגענאָלאָגישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאַהן-ארצט	10 2 ב
ד"ר לאַזשינסקא סטאַראָפּאָלסקא	צאַהן-ארצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

קליינהענדלער-פּרייז פֿון האָלץ און מערס,

10 אַנדראַדזשאַ 10

מיר מאַכען בעקאַנט אונזערע מיטגלידער, אַז מוצאי-שבת, דעם 26 טען ד. ח. 6.15 אַ זייגער אָוונט צום ערשטען טערמין און 7 אַ זייגער צום צווייטען און ענדגילטיגען טערמין קומט פֿאָר אין ענגלישען זאַל, אַלעיאַ 1-טער מאַי 2 די יעהרליכע

גענעראַל-פֿערזאַמלונג

מיט פֿאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) ערעפֿנונג, 2) וואַהל פֿון אַ פּרעזידיום, 3) טעטיגקייטס-בעריכט פֿאַר 1926 4) קאַסע-בעריכט, 5) וואַהלען פֿון אַ פֿערוואַלטונג און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) בודזשעט אויף 1927 און 7) פֿרייע פֿאָרשלאָגען.

די פֿערוואַלטונג.

בעמ.: אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו רעגולירען דעם מיטגלידס-בייטראָג און פֿערזעהען זיך מיט אַבאָנעמענטס-קאַרטען, וועלכע עס גיט אַרויס דער סעקרעטאַריאַט אין די ביוראָ-שעה'ן.

889

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאַווער פֿירמע א. ג. **J. KRZYPOW** האָט ערעפֿענט — אין — לאָדז, 16 בעגעריקאַ 16

א מעבעל-לאַגער

קויפֿט און בעשטעלט אַלערליי מעבעל, דיוואַנען, נייטאַנען, ווי אויך גאַרדי-ראָבען, אַנטיקען און פּאַלצען, כ'אויף פּיאַנאָס, א. ז. ו. צאָהל די פֿערנינסטיגסטע פּרייזען קומט און איבערצייגט אייך

688

R. GRABOWIECKI, ŁÓDŹ

Piotrkowska 59, tel. 44-83 -- Egz. od 1895 r,

פֿאַבריק פֿון רייזע-קופֿערם

קאָלעקציאָן-קופֿערם און פֿערשידענע לעדער-גאַלאַנטעריע ווי טעקעס און דאַמען-טאַשען. צו ווערען אויך אָנגענומען פֿערשידענע בעשטעלונגען אויף מוסטער-קאָלעקציאָנען און רעפּאַראַטורען און פֿערפֿערטיגונגען אין פֿערלויף פֿון 6 שעה. נראָסערע בעשטעלונגען אין משך פֿון ... טאָג.

רעעל! צופֿרידענשטעלענדע פּרייזען! ביליג!

בעפֿאָר

איהר נעהט קויפֿען, אינטערעסירט אייך, אַז נאָר ביי אונז קענט איהר בעקומען צו די ביליג-סטע קאָנקורענץ-פּרייזען!

א בעט מיט ווענטעלעך, ווייס אָדער ברוין געמאָהלט 15 זל. א פֿעדער-בעט—14 זל. ספּרענזשינעס—58 זל. אויך די איבעראַל-בעריהמטע פֿאַטענט-מאַטראַצען פֿעדערליכע מיר'ס "Palma-Patent"

פֿעדער-בעטען

אויף לאַגער געפֿינט זיך שטענדיג אַ גרויסער אויסוואַהל ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך שאַטקאָווע און געבעטע מאַטראַצען. בילינסטע פּרייזען! רעעלע בעהאַנדלונג!

לאָדז, פּולנאָצנאַ 24, טעל. 31-85.

זעמטליכע רעפּאַראַטורען ווערען אָנגענומען.

Miejski Kinematograf Cświatowy

Wodny Rynek.

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג!

דאָס גרויסע מייסטערווערק

„QUO VADIS“

מיט **EMIL JANNINGS** אין דער הויפּט-ראָלע.

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַסאַוואָסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	11-10 3-2 7½—6½
ד"ר רושאַנער	הויט-און געשלעכטס-קר.	11—10 2—1
ד"ר גאָלדשטיין-פֿאַלאַס	אויגען-קראַנקהייטען	2-1 8-7
ד"ר יאַסטמאַן	נערוועו-קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12-10 3-4
ד"ר פּאַפּיערני	פֿרויען-און געבורטס-הילף	1-11½ 5-5
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	4-3 ו 2-1.
ד"ר ווײַנבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	1-11 7-5½
ד"ר סטופּעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראָדזענטשיק	צאַהן-ארצט	7—3
נ. ראָזעס	צאַהן-ארצט	2—9

צאָהן-פּלאָמבירונג, בעליכטונגען, קאָראָנקען, פּאָמפּען, א. ז. וו.

ביי דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פֿון הויט-קראַנקהייטען פֿון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַהלען, מיט בעשטראַהלונג און דורכלייכטונג, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פֿאַר פֿעלשער.

אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פֿון 4—5 נאָכם.

די לעטשניצע איז אויך אָפֿען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

ס'ווערט געזוכט

א קוואַליפֿיצירטע, ערשטקלאַסיגע

מאַשין-שטיקערין

מיט לאַנגיאָהריגער פּראַקטיק און פּעדאַגאָגישע פֿעהיגקייטען פֿאַר אַ גרעסערן אַנשטאַלט פֿון שטיקעריי.

אָפֿערטען אונטער „שטיקערין“ אָפּצוגעבען אין דער אַדמיניסטראַציע פֿון דער צייטונג.

עד מתי עצל תשכב?

ווי לאַנג וועסטו וואַרטען מיט דיינע איצטיגע און פֿאַר-מלחמה'דיגע וועקסלען?

מתי תקום משנתך?

ווען וועסטו קומען אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

מיטען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו מ'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אויסטאַוו, קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַרוואַלאַניעס, רעקורסען, וועגען פּעטער און קאָ-מיסאַריאַט-רושאַנדרו, ביטעס וועגען דירה און אוזשאַנד וואָיעוואָדזשטווע און אין אַלע אַפּעלאַציע-בעצירקען, שותפֿות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָווינעס, קאָרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ,

פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52

שנעל, רעעל און ביליג!

טליתים-פֿאַבריק

פֿאַרבעטונג פֿון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים כמו טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספּאַ-צונגען, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1,

פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298

[illegible]

אכטונג.

הה פּרייזערם!

פֿעליניש האָסער 4.25 זל. א קילאָ.

בלומען-וואַסער 4.25 זל. א קילאָ.

ווערשטעלע 3.50 זל. א קילאָ.

ראָווער-זייף Pixin 7.80 זל. א קילאָ

[illegible] בעקומט איהר אַמביליגסטען נור אין דער

פּערפֿומעריע פֿון

י. דרוקער, זאַוואַדסקאַ 11

מעבעל

שלאָף- עס-צימערן און קלוב גאַבינעטען, מעדכען-צימערן, קיך-איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-נעגענשטענדע צו מעסיגע פּרייזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפּפֿעהלט

W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 (אין הויף) 610

— ד"ר —

י. הערשפּינקעל

Zawadzka 15,

telefon 11-87

— — ספּעציאַליסט פֿאַר — —

קינדער - קראַנקהייטען.

נעמט אָן אינדערהיים פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 3—5 נאָכמיטאָג און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ“.

היילפֿעדאַגאָגישע קורסען

פֿאַר שוואַכבעגאַבטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערוועו-ארצט.

עלעקטריזאַציעס, ליכטהיילאַפּאַראַטען.

CEGIELNIANA 6, tel. 51-89

עמפּפֿאַנגט פֿון 5 — 7 אָוונד.

Dr. med.

Braun

פּאַלודניאָווא 23

טעלעפֿאָן 40-26

ספּעציאַל-ארצט פֿאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספֿאַל)

נעמט אָן פֿון 9—12 פֿריה און פֿון 5 — 8 אָוונד

Dr. Z.

Rakowski

ספּעציאַליסט פֿאַר אויערן, נאָז, האַלז, און לונגען-קראַנקהייטען,

קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9

טעלעפֿאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פֿון 12 ביז 2 און פֿון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע נאַרושער 17 פֿון 10—11 און פֿון 2—3 נ. מ.

Dr. med. **Ludwik**

Rapeport

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.

ספּעציאַליסט פֿאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען.

נעמט אָן פֿון 1 ביז 2 און פֿון 4 ביז 7 אָוונד.

Dr. ADAM

Grosglik

Al. Kościuszki 27, tel. 51-78

הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָוונד.

Dr. med.

A. MAZUR

נאַרוטאָוויטש (דזשעלנאַ) 44

טעלעפֿאָן 22-44.

אויערן און האַלז קראַנקהייטען שטימע און שפּראַך-פֿעהלערן (שטאַמלען א. ז. וו.) נעמט אָן פֿון 12—2 און פֿון 6³⁰—8 אָוו.

Akuszerka

E. Sklarowa

זיעראָנאַ 47, וו. 18

געבורטס-הילף פּריוואַט און פֿאַר מיטגלידער פֿון דער קראַנקען-קאַסע.

306

Dr. med.

W. Eychner

פֿרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זיך איבערגעצויגען אויף זגיערזשער 11 טעל. 34-72,

נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פֿון 12—2 טעגליך אין דער היים פֿון 6-8 אָוו.

Dr. med.

Różaner

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַל-ארצט פֿאַר וועגערישע און הויט-קראַנקהייטען.

— בעהאַנדלונג — מיט קינסטליכע בערג-זאָנגע.

נעמט אָן פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 5 — 8 אָוונד

נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק טעלעפֿאָן 28-98.

Dr. D. FRID

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען 880

שענקעוויטש 37

טעל. 24-78 (ווינקעל אַוז טעטיג)

נעמט אָן פֿון 9 — 11 פֿריה און פֿון 3 ביז 5 נאָכם.

אין דער לעטשניצע „סאַניטאַס“ צעגעלניאַנאַ 29, טעל. 44-51 פֿון 12—1½ און פֿון 5—6 אָוו.

Dr. med.

H. Lajchter

קאָנסטאַנטינער 9.

רוג זאַכאָדניע טעל. 49-66.

צאָהן - כירורג

ספּעצ. פֿון כירורגישע קראַנק-הייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, דזשאָנסלעס, צאָהן - פֿיסטולעס א. ז. וו. נעמט אָן פֿון 1—3 און פֿון 7—9 אָוו. זונטאָג 10—12.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פֿאַר הויט, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעמט אָן פֿון 6—9 אין אָוונד, פֿרויען—12 ביז 3 נאָכם. 873

Dr. med.

L. Pikielny

ספּעציאַל-ארצט פֿאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפֿאַנגט פֿון 4—7 אָוו.

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט
.24 פעברואַר 1927.

25 פרייטאָג כג אדר א תרפ"ז	פעברואַר זון-אויפגאַנג 6.34 זון-אונטערגאַנג 5.06 לענג פון טאָג 10,30 ליכט-צינדען 4.53

נפטר געוואָרען דער ראַדאָשיצער רבי זצ"ל

נעכט'ן איז אין לאָדז אין דער וואוינונג פון ה' יאַקובאָוויטש נאַרוטאָוויטש גאַס 49 נפטר געוואָרען דער ראַדאָשיצער רבי הרב הגאון לייזער דוד זצ"ל. די טרויעריגע ידיעה האָט זיך בליץ שנעל פערשפרייט איבער דער שטאָט און באַלד זענען מאַסען חסידים געקומען אין הויז וואו דער נפטר איז געלעגען. דער נפטר איז אַלט געווען 73 יאָהר, ער איז געווען אַן אייניקעל פונ'ם בעריהמטען גאון רב בער ז"ל פון ראַדאָשיק פון דער מגיד'ס צד. און אַ זוהן פון א"ב ר' הלל. זייט איינציג און צוואַנציג יאָהר איז ער רבי אין ראַדאָשיק. דער נפטר האָט איבערגעלאָזט 3 קינדער: 2 זיהן מיט אַ טאָכטער, דער עלטערע זוהן רב ישראל יוסף איז איצט רב אין ראַדאָשיק, דער צווייטער — ר' חיים אשר, האָט מיט'ן נפטר צוזאַמען געפראַוועט רבנות און דער איידעם איז דער סוכאַדניאָווער רבי, וואָס וואוינט אין קעלץ. בעת דער קראַנקהייט האָט מען איהם געבראַכט קיין לאָדז און דאָ האָבען איהם בעהאַנדעלט די בעסטע דאָקטוירים, וועלכע האָבען צום אומגליק גאָר נישט געקאָנט העלפען צו דערהאַלטען דעם נפטר ביים לעבען.

אַלע קינדער זענען אנוועזענד געווען ביי דער פטירה.

וועגען די לעצטע מינוטען פונ'ם נפטר דערוויסען מיר זיך פאָלגענדע פרטים: אַרום 10 אַ זייגער אינדערפריה האָט דער נפטר דערפילט די לעצטע מינוטען און האָט אָנגעהויבען זאָגען אדון עולם און על תבא דער לעצטער פסוק, וואָס ער האָט אַרויסגערעדט איז געווען בידך אפקיד רוחי... בעת דער גסיסה זענען אַנוועזענד געווען די קינדער און די רביים רב מלכ'ל פון סאָכאָדניאָוו, פון פאַביאַניק, דער סטאַשעווער רבי, דער בושעזינער רבי און די רבנים פון זשאַרנאָוו, סטערצעוו, יעזעוו, גאַוואַרטשאָוו.

באַלד נאָך פטירה איז פאָרגעקומען אין דער קהלה אַן אסיפה וואו ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וואו דער נפטר זאָל געבראַכט ווערען צו קבורה אין לאָדז, צי אין ראַדאָשיק.

דער ממלא מקום פונ'ם נפטר וועט זיין דער יונגערער זוהן ר' חיים אשר נ"י.

* * *

באַלד ווי ס'איז בעוואוסט געוואָרען, אַז דער ראַדאָשיצער רבי איז נפטר געוואָרען, איז ענטשטאַנען אַ מחלוקה צווישען די חסידים וועגען דער פראַגע, וואו דער רבי זאָל קומען צו קבורה.

קיין לאָדז זענען תכף אָנגעקומען דעם נפטר'ס מקורבים און חסידים, ס'זענען באַלד אויך געקומען צופאָהרען דער קאַמינסקער רב דזיאַרנאָווער רב, סטערצאָווער רב, בושעזינער רבי און אַנדערע, וועלכע האָבען זיך אָנגעהויבען בעמיהען, צוזאַמען מיט די לאָדזער אָנגעזעהענע חסידים וועגען דער לויה פון נפטר.

די לאָדזער קהלה אין דער פערזאָן פון דזשאָר מענדיל זאַמערפעלד איז אַרויסגעטרעטען מיט דער פאָדערונג, אַז די קבורה פון רבי'ן זאָל פאָרקומען אין לאָדז די דאָזיגע פאָדערונג איז אויך אונטערגעהאַלטען געוואָרען דורך חסד-של אמת אין דער פערזאָן פון ה' שבתי ענגלאַרד און פון די ראַדאָשיצער חסידים אין לאָדז.

געגען דער דאָזיגער פאָדערונג האָט זיך ענערגיש ענטגעגען געשטעלט דעם נפטר'ס זוהן, דער ראַדאָשיצער ר"ב. דער צווייטער זוהן פונ'ם נפטר, ר' חיים אש"ל, וועלכער וועט פערנעמען אַלס ממלא מקום, האָט זיין מיינונג נישט אַרויסגעזאָגט, נאָר ער האָט זיך פערלאָזען אויפ'ן פסק פון אַ דין-תורה. ער איז אָבער וועגען צו די, וועלכע האַלטען, אַז דער רבי דאַרף קומען צו קבורה דאָ, וואו ער איז נסתלק געוואָרען. צוליב די דאָזיגע חלוקי-דעות, איז בעשלאָסען געוואָרען צו זעצען אַ דין-תורה, און אַלע פוסקים איז בעשטימט געוואָרען אַלע מיטגלידער פון לאָדזער רבנות.

די דין-תורה האָט זיך אָנגעהויבען אַרום 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

די קהלה-לאָקאַל איז געווען בעלאַגערט דורך הונדערטער חסידים, וועלכע האָבען געוואַרט אויפ'ן פסק-דין וועגען דער קבורה.

דערווייל האָט מען טעלעפאָניש און טעלעגראַפיש מודיע געווען אין אַלע שטעט און שטעטלעך, וואו ס'געפינען זיך נאָר ראַדאָשיצער חסידים וועגען דער פטירה פונ'ם רבי'ן.

דער גרויסער עולם אין קהלה-לאָקאַל האָט געפיהרט הייסע וכוחים וועגען דעם, ווי אַזוי ס'דאַרף זיין דער אויסגאַנג פון דער דין-תורה. יעדער ווייל'ע איז אַן אַנדערער אריינגעלאָפען אין בית-דין-שטוב און אַרויסגעבראַכט ידיעות וועגען פערלויף פון די אונטערהאַנדלונגען.

ביים אָנהויב פון דער דין-תורה האָט גענומען אַ וואָרט דעם נפטר'ס זוהן, דער ראַדאָשיצער רב און ערקלערט, אַז בעת מ'האָט דעם רבי'ן געזאָלט ברענגען קיין לאָדז, האָט דער נפטר זיך געפרעגט ביי זיינע זיהן, צי ער זאָל פאָהרען קיין לאָדז, ווען די זיהן האָבען מסכים געווען, האָט דער רבי געזאָגט, אַז ער וועט פאָהרען, נאָר בתנאי, אַז טאָמער, חס וחלילה, ס'וועט געשעהן, אַן אומגליק זאָל מען איהם ברענגען צו קבורה אין ראַדאָשיק, וואו עס רוהען זיינע אבות.

ביי די דאָזיגע רייד פון רבי'ן האָבען אויך בייגעזאָלט זיין אַנוועזענד 8 ראַדאָשיצער חסידים, וועלכע זענען געקומען נאָכ'ן רבי'ן כדי איהם צו ברענגען קיין לאָדז.

די דאָזיגע 8 חסידים זענען דעריבער געכטען אַרויסגערופען געוואָרען אַלס עדות צו דער דין-תורה. זיי האָבען אָבער בפה-אחד ערקלערט, אַז זיי האָבען נישט געהערט וועגען אַזאַ תנאי. דער צווייטער זוהן פונ'ם נפטר, ר' חיים אשר'ל האָט וועגען דעם תנאי פון נפטר נישט דערצעהלט, נאָר געזאָגט, אַז ער פערלאָזט זיך אויפ'ן פסק פון לאָדזער ראַבינאַט.

דזשאָר זאַמערפעלד און שבתי ענגלאַרד זענען געווען דערפאַר, אַז לאָדז דאַרף נישט אַרויסגעבען דעם נפטר. נאָכ'ן אויסהערען די צדדים איז דאָס בית-דין אַוועק אויף אַ בעראַטונג.

נאָך עטליכע שעה בעראַטען האָט דאָס בית-דין נישט געקענט קומען צו קיין הכרעם, ווייל די מיינונגען וועגען לאָדז אָדער ראַדאָשיק האָבען זיך געטיילט גלייך אויף גלייך.

מ'האָט דעריבער געמאַכט אַ גורל. מ'האָט אַריינגעלייגט אין אַ קאַפעל 2 קוויטלעך מיט אויפשריפטען „לאָדז" און „ראַדאָשיק". אַ יונגעל האָט זיך בּוואַשען די הענט און — אַרויסגעצויגען דאָס קוויטעל „לאָדז".

אַזוי אַרום קומט די לויה פאָר היינט, פרייטאָג פאַרמיטאָג.

מאָרגען
– דער גרויסער מאַסקען-באַל פון דער יודישער פרעסע.

מאָרגען, נצדענקס, מאָרגען, שבת-צונאַכטס, 11 אַ זייגער, קומט פאָר דער גרויסער מאַסקען באַל פון דער יודישער פרעסע. צי דאַרף מען נאָכאַמאָל איבער'חזר'ן דאָס רייכע פּראָגראַם פון דעם באַל? גאַנץ לאָדז רעדט דאָך וועגען דעם! מ'רעדט וועגען זשוּרנאַליסטען-טשאַרלסטאָן פון משה בראָדערזאָן און הענעך קאָן, וועגען ראַדיאָ, וועלכער וועט אַרויסרעדען דרשות פון אַלע אונזערע בעקאַנטע פּערזענליכקייטען, וועגען די פלאַסטישע טענץ פון פרוי בראָדערזאָן און ה' נעסטעלבערגער. שיסבודע, קאַרוזעל, קיאָסקען, פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט, וועגען די דעקאָראַציעס פון א. וויינבוים און מאַנע קאַץ. וועגען גלית שפּיל פון דער יוד. דראַמאַטישער סטודיע אונטער רעזשי פון קינסטלער ראַפּאַן ראָזענטאַל און אַזוי ווייטער, ווי ווייטער.

מיר מאַכען בעזונדער אויפמערקזאַם אויף די פּראָגראַמען. זיי וועלען ענטהאַלטען דעם פולען טעקסט פון זשורנאַליסטען-טשאַרלסטאָן, אַחוץ דעם וועלען זיין די פּראָגראַמען נומערירט, און יעדער, וועלכער וועט האָבען אַ פּראָגראַם, וועט זיך בעטייליגען אין גורל צו געווינען 3 ווערטפולע פּריזען, דהיינו: אַלע ווערק פון שלום עליכם, אַ צייכענונג פון מאַנע קאַץ און אַ שעהנע בראָנז-פיגור.

צום באַל קומען פיל געסט פון וואַרשא און פון דער פּראָווינץ. אַזוי, אַז דער מאַסקען באַל פון דער יודישער פרעסע וועט זיין דער אמת'ער קאַרנאַוואַל רענדעוואו.

אַלזא, מאָרגען! צום ווידערזען אויפ'ן באַל פון דער יודישער פרעסע אין די זאַלען פון „אימפּעריאַל".

צום 10 יאָהריגען יובילייע פון קאָנפעקציאָנערען פעראיין.

צום 10 יאָהריגען יובילייע פון לאָדזער קאָנפעקציאָנערן-פעראיין האָבען די מיטגלידער דערלאַנגט אַלס מתנה דעם פעראיינס פּרעזעס ה' מאַטע אַ גאָלדענעם בעכער און אַ ליוב און דאַנק אַדרעס פאַר זיינע פערדינסטען לטובת דעם פעראיין.

מ'טאָר נישט שטעלען קיין העכערע הכנסה-שטייער אָהן וויסען פון די סוחרים

וויכטיגער פסק-דין פון העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל

דער אַדמיניסטראַטיווער טריבונאַל האָט איצט אַרויסגעגעבען אַן אורטייל, וואָס האָט זעהר אַ וויכטיגע פּרינציפּיעלע בעדייטונג.

פיל סוחרים האָבען אָנגעגעבען אַפּעלאַציעס אויף דעם הכנסה-שטייער, וואָס איז פאַר זיי געווען צו הויך געשאַצט, די אַפּעלאַציע קאָמיסיע האָט די אָנקלאַגעס אָפּגעוואָרפען פאָדערענדיג, אַז די סוחרים זאָלען מיט דאָקומענטען בעווייזען, אַז זיי האָבען נישט געהאַט אַזויפיל הכנסה, וויפיל מ'האָט זיי געשאַצט.

דאָס העכסטע אַדמיניסטראַטיווע טריבונאַל האָט די אָנקלאַגע פון די סוחרים אָנערקענט פאַר ריכטיג און האָט געפסק'ענט, אַז דער „אוזשאַנד סקאַרבאָווי" טאָר נישט שטעלען קיין גרעסערען שטייער ווי לויט דער „זעזנאַניע", אויב זי האָט נישט פריהער אַרויסגערופען דעם סוחר און איהם געגעבען די געלעגענהייט צוגעבען ערקלערונגען פאַר דער שטייער-מאַכט, וואָס געהט בעשטימען דעם שטייער.

דאָס העכסטע געריכט מאָטיווירט דעם פסק-דין אַזוי:

אויב דער פינאַנץ-אַמט אָדער די שאַצונגס-קאָמיסיע וויל שטעלען אַ גרעסערען שטייער, ווי עס האָט אויפגעגעבען דער שטייער-צאָהלער אין זיין „זעזנאַניע", דאַרף מען איהם אַרויסרופען אין אַמט און איהם ערקלערען אַז לויט די אינפאָרמאַציעס פון אַמט איז די הכנסה גרעסער מיט אַזוי און אַזוי פיל, צי האָט דער שטייער-צאָהלער בעווייזען אָדער דאָקומענטען אויף אָפּצוּווענדען די דאָזיגע אינפאָרמאַציעס.

אויב מען האָט דעם שטייער-צאָהלער נישט אַרויסגערופען פאַר'ן שאַצען דעם „פּראָטאָקאָל דאָכאָדאָוו", נאָר מען האָט אָהן זיין ווילען און אָהן זיין פערטיידיגונג איהם געשאַצט מעה"ר, איז דאָס אומגעזעצליך. אין רעזולטאַט פון דעם פסק-דין האָט מען גאָמיט אָנער-קענען די הכנסה, וואָס מען האָט אויפגעגעבען אין דער „זעזנאַניע".

דער דאָזיגער אורטייל האָט אַ קאָלאָסאַלע פּראַקטישע בעדייטונג.

קודם כל ווערען איצט בעהאַנדעלט די אַפּעלאַציעס אויפ'ן הכנסה-שטייער פון פאָריגען יאָהר. די פעראינטערעסירטע בעקומען שוין תשובות. אַט די פערזאָנען, וועמענס „אָדוואָלאַניעט" מען האָט אָפּגעוואָרפען, אָדער מען וועט זיי איצט אָפּוואַרפען און מיט זיי איז געשעהן, ווי מיט דעם אויבענדערמאָהנטען פּראָצעס, ד. ה. מען האָט זיי געשטעלט אַ גרעסערען „פּאָדאַטעק דאָכאָדאָווי" אָהן זייער וויסען און מען האָט פאַר'ן אָפּשאַצען דעם שטייער זיי נישט אַרויסגערופען אין „אוזשאָנד", די דאָזיגע וועלען קאָנען דערלאַנגען אין העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל אָנקלאַגעס געגען דער קאָמיסיע „אָדוואָלאַווטשע".

כדי יעדער איינער זאָל קענען זיך פערופען אויף דעם אויבענדערמאָנטען פסק-דין גיבען מיר דאָ דעם נומער פון אורטייל:

Orzeczenie z dn. 7 Października 1926 L. rej. 1526/25 r.

די פּראַקטישע בעדייטונג פון דעם דאָזיגען אורטייל בעשטעהט נאָך אין דעם, וואָס פון איצט אָן וועלען די פינאַנץ אַמטען זיך שוין רעכענען מיט דעם אורטייל און וועלען איינפיהרען אַ נייע טאַקטיק, וואָס וועט זיין אַ גרויסע טובה פאַר די שטייער-צאָהלער.

ביי די נייע זעזנאַניעס וועט מען שוין נישט שטעלען קיין גרעסערען שטייער, ווי לויט דער זעזנאַניע, נאָר מען וועט פריהער אַרויסרופען דעם שטייער צאָהלער און געבען איהם די געלעגענהייט צו פערטיידיגען דאָס וואָס אין אַ גרויסער מאָס פערמיידען די אַ צאָהל צרות, ווייל מ'וועט קודם כל וויסען פריהער, אויף וואָס פאַר אַ גרונד מ'וויל פערגרעסערען דעם שטייער און מען וועט דאַדורך וויסען, ווי אַזוי זיך צו פערטיידיגען.

(ה. צ.)

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 6–7, זונטאָג פון 3–4

מוזיקאַלישע נאָטיצען.

גוטע אָפילו זעלטענע קאָנצערטען ווערען אויך גוט בעזוכט. די לעצטע צוויי קאָנצערטען זענען טאַקי געווען גוטע.

דער ראָזע-קוואַרטעט מיט זיין דוכט זיך אינטימע לייסטונג, נאָר אויפ'ן קאַמער-מוזיק געביט, איז וועלט בעריהמט, דורך זיין קלאַסישער אינטערפּרעטאַציע פון דעם מוזיק-זשאַנר, אין וועלכע די גרעסטע טאָן-דיכטער האָבען זייערע ערהאַבענסטע געדאַנקען אַזוי אינטים-עדעל אויסגעדריקט. אָט דער ראָזע-קוואַרטעט פון פיר קינסטלער, פון פיר בעטרייע היטער פון דער קלאַסישער פאָרם און פון מוסטערהאַפטער צוזאַמענשפּיל, האָט זיין „אינטימע" לייסטונג געווידמעט בעטהאָווען, דעם טיטאַנען, דעם גרעסטען מוזיק-גבור פון אַלע צייטען, וועלכען די מוזיק וועלט, ווי אַלע קולטור מענשען פון דער גאַנצער וועלט גרייטען זיך אין קורצען ווירדיג צו עהרען.

נאָר 3 קוואַרטעטען האָט דער ראָזע-אַנסאַמבל אונז פאָרגעשפּילט און עס האָט אונז פאָרגעלויכטען דער גרויסער גייסט פון אונפערגעהנדיגער שעהנער קונסט פאָרם. פיר מייסטער פון פיר אינסטרומענטען, האָבען דורך מייסטערהאַפטען צוזאַמענשפּיל אַרויסגערופען אַזאַ גרויסע ווירקונג!

דורך אָט די פיר מייסטער האָט צו אונז גערעדט דער וועלט-געניוס אויף די עדעלסטע שפּראַך פון אַלע שפּראַכען און מיר האָבען געהערט און פרומע שטילקייט, פילענדיג ווי פיל דאַנק און עהרע זענען די מענשען שולדיג דעם עדעלסטען מענשען-העלד, בעטהאָווען, וואָס האָט בעזונגען די וועלט מיט'ן גרעסטען געניוס, פון זיינע אַלמענשליכע מוזיק...

אויך דער סינפאָנישער קאָנצערט איז געווען גוט. די שוין צו-פיל געשפּילטע אָבער נאָך אימער ביים פּובליקום בעליבטע „זעקסטע" פון טשייקאָווסקי האָט אונס בערדיאַעוו לייטונג פיל געוואונען. אַלס רוס, פיהלט בערדיאַעוו אַזוי טיף טשייקאָווסקי'ס ליריק, אַז זיין איבערגעבען די „זעקסטע", ווי דאָס ערשטע טייל פון די „מאָנפרעד סינפאָניע, האָט בעקומען פלייש און בלוט. ס'האָט זיך געפיהלט אַ פרישער הויך אין אַלע טיילען. דער שטרענגער רימט, די טעמפּי'ט, דיקטירט פון מאַסגעפיהל, די שטייגערונג ווי איבערהויפּט די גאַנצע ניואַנסירונג האָבען אַרויסגערופען שטימונג. אָבער צו וואָס איז דאָס גוטיג דאָס שאַרפע מייטלען מיט'ן מאַקט שטאָק, צו וואָס זענען נויטיג די עפעקטירטע אָנווייזונגען די קלאַפּ און מעש-גריפען? זיי האָבען דאָך פאַר זיך פאַרט-נאָטען און קענען און מוזען אַליין ציילען די טאַקט-שלאָגען און פּויקען אָן די אויגען שוויג דעלדיגע בעוועגונגען פון דיריגענטען. דאָס זענען עפעקטען, אָן וועלכע מען קען גוט דיריגירען אַזאַ אַלטע פּאַרטיטור ווי די פּאַטהעטישע פון טשייקאָווסקי... און דאָך איז בערדיאַעוו אַ גוטער דיריגענט.

דער צום ערשטען מאָל ביי אונז געשפּילטער מאַרש פון פּראָקאָפיעוו'ס אָפּערע „די ליבע צו די 3 פּאָמעראַנצען", איז ווי אַלע זיינע ווערק: מאָדערן, דאָס זענען אָטאָנאַלע שפּעקולאַציעס, וואָס רעדען ווייניג צום האַרצען. און ווען דער עולם האָט עס פערלאַנגט צו ביסירען, איז דאָס נאָר אַ קאַפּריז פון אַלעם. וואָס בלייבט שטענדיג אַ... עולם.

אַ-אַ סאַרי'ס נעזונגען האָט מען געהערט מיט גרויס בעגייסטערונג. דער זילבער העל-קלאָרער סאָפּראַן מיט זיין ווייכען, זיס-זינגענדיגען טעמבר (קלאַנג) די נאַטירליכע נישט געקינצעלטע קאָלאָראַטור-געלויפיקייט, די טרעפליכע סטאַקאַט'ט אין די העכסטע רעגיסטערען, די קלאַנג-מאַרבען פון יעדען רעגיסטער בעזונדער, די ריינגאַלדענע אינטאָנירען אין די פּאַסאַזשען און טרילען — מאַכט איהר געזאַנג אַזוי רייצענד-שעהן, אַז מען גלויבט נישט דאָס עס זינגט אַ מענשליכע שטימע. און ווען אָט די מ נשליכע, אָט דער הערצליכער אינטאָנירטע מענש בעזיצט אַזאַ מוזיקאַלישע פערזענליכקייט ווי סאַרי איז (פון אונזערע, געלויבט גאָט.) קען מען זיך לייכט פאָרשטעלען וואָס פאַר אַ גרויסע ווירקונג עס מאַכט איהר זינגען.

D-ski.

שאַראַדען־ווינקעל

.39

אַ מאָל – אַ סימן זולל ו־ובא,
אַ מאָל – מען ציטערט אויס דערפאַר,
מיר האָבען עס די וואָך געליסען –
ווער ס׳עסן ווער–דער איז קיין נאַר..

שאַראַדען־חינהעל קופּאָן 39

פּרעמיע:
אַ טאַפעל שאָקאָלאַדע.

.40

דאָס ערשטע איז – אַ פליגען־מערדער,
דאָס צווייטע – אַנדערש איז דער „מאָז"
און ביידע זיי – אַ גרויסער דענקער,
וואָס ס׳האָט זיין גרויסקייט גיט קיין מאָס.

שאַראַדען־חינהעל קופּאָן 40

פּרעמיע:
אַ טאַפעל שאָקאָלאַדע.

לעזונג פון רעטעניש נ. 37.

א ל י - ש ב ע

בעוואונען האָט לויט אַ גורל:
אַ טאַפעל שאָקאָלאַד מאַניאַ טשאַלעק, גראָסמאַנס 5.

לעזונג פון רעטעניש נ. 38.

ל י - ח י - ז - ד א ר.

פּערקעהרט: ר אַ ד ז י ו י ל.

בעוואונען האָט לויט אַ גורל:
אַ טאַפעל שאָקאָלאַד שמואל׳ען פלאַנצענבוים, מיצקיעוויטש 7

איז משוגעים־הויז אויף ווערסאָלע גאַס

איז איצט די לאַגע נאָך ערגער, א סך דערטרעגליכער, מענשליכער.

(–) נעכטען האָט די פּערוואַלטונג פון דער לאָדזשער יודישער קהלה פּעררבעטען די פּרעסע־פאָרשטעהער צו בעזוכען דאָס משוגעים־הויז אויף ווערסאָלע־גאַס.

פריהער האָט מיט דעם משוגעים הויז אויף ווערסאָלע־גאַס פּערוואַלטעט אַ קאָמיטעט. איצט האָט די אינסטיטוציע איבערגענומען די קהלה און – דער דאָזיגער פאַקט בעווייזט אַן׳איבעריג מאָל, אַז אויב מיט אַ קערפּערשאַפט פּערוואַלטעט די מלוכה׳שע אָדער קאָמונאַלע מאַכט – אין יעם פאַל די קהלה – איז עס גאָר אַנדערש און פיל בעסער, ווי אַז אַן׳אינסטיטוציע ווערט געפיהרט דורך יחידים אויף אַ פילאַנטראָפּישען אופן.

פאַר אַזעלכען, וועלכער האָט בעזוכט דאָס משוגעים־הויז מיט אַ יאָהר צוריק, שטעלט איצט די דאָזיגע אַנשטאַלט מיט זיך פאַר גאָר אַן׳אַנדער בילד.

פריהער איז געווען שמוציג, אַ שטיקענדער ריח האָט געשלאָגען פון אומעטום, די צימערען זענען געווען נישט בעהייצט און די קראַנקע האָבען יעדען אייגעם בעגעגענט מיט דער גאָר נישט משוגענער ביטע: „ברויט גיט מיר!"

די צימערן, אין וועלכע עס שלאָפען היינט איז גאָר אַנדערש. הגם ס׳איז נאָך נישט די אידעאַלע אַנשטאַלט, אָבער דאָך, צו דערליידען. די צימערן זענען פריש אויסגעמאָלט מיט אייל־פאַרב. די פּאָדלאָגעס זענען ריין־געוואַשען און געפאַרבט. די בעטען זענען אויך ריינע, מיט פרישע ווארימע קאָלדרעס און ווייכע שיענקעס. ס׳איז אריינגעצויגען עלעקטרישע בעלייכטונג, אין דער קאַנצעלאַריע איז דאָ אַ טעלעפאָן, אַזוי, אַז די ליימונג פון אַנשטאַלט קען זיך צו יעדער צייט פּערשטענדיגען מיט׳ן דאָקטאָר. דער טעלעפאָן האָט אויך די מעלה, וואָס אין דעם הויף פון משוגע׳ם־הויז געפינען זיך די עגלות פון בית החיים און סיי די קהלה, סיי די ליימונג פון בית־החיים קען שטענדיג טעלעפאָניש ארויסרופען די עגלות.

אין משוגעים־הויז אויף ווערסאָלע־גאַס געפינען זיך היינט 57 משוגעים 27 פרויען און 30 מענער. ס׳רוב זענען זיי אונהיילבאַר־קראַנקע. זיי טיילען זיך איין אין רוהיגע, האַלבע און גאַנצע אידיאָטען און ווילדע.

פאַר די ווילדע איז פאַראַן אַ ספּעציעלער קאַרצער.

די האַלב־ווילדע, זענען מיט שטיינערנע פּאָדלאָגעס, מחמת דאָס שמוץ זאָל קענען לייכט צוגענומען ווערען.

די משוגעים בעקומען 4 מאָל אין טאָג צו עסען. 4 מאָל אין וואָך–פליישׁ. די פריהשטיקען און אָוונד־ברויטען בעשטעהען פון ברויט מיט פּוטער, קאַווע, מילך. אין די צימערן איז איצט וואַרים. דער שלעכטער ריח איז אויך פּערשוואונדען.

ערגער איז נאָר ביי די פרויען. דאָרטען איז שוין פאַרהאַן אַ שלעכטער ריח. די ריינקייט איז שוין אויך נישט אַזוי, ווי ביי די מענער. דאָס איז אָבער צוליב דער שולד פון די קראַנקע גופא.

אין אַלגעמיין מאַכט די אַנשטאַלט איצט אַ גוטען איינדרוק. ס׳ווערען געפּלאַנט פּערשידענע איבערבויאונגען. דערווייל איז צוגעבויט אַ וועשעריי, עס איז איינגעאָרדענט געוואָרען וואַסערליימונג און איינגיכען ווערט צוגעבויט נאָך אַ שטאָק.

די גאַנצע אַרבייט ווערט דורכגעפיהרט אונטער דער ליימונג פונ׳ם פאָרזיצער פון דער ווירטשאַפטס־קאָמיטעט ביי דער קהלה דאָזער וואָידיסלאַווסקי.

„זעזאָנ׳יעס" אויפ׳ן הכנסה־שטייער קען מען אפּגעבען ביז׳ן 30 מערץ.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט דאָס פינאַנץ־מיניסטעריום אַרויסגעגעבען אַ פּעראָרדנונג, אַז דער טערמין אָבצוגעבען זעזאָניעס וועגען הכנסה פון יאָהר 1926 איז געוואָרען פּאַלאָנגירט אויף אַ חודש, מען דאַרף נישט אָבגעבען די זעזאַניעס ביז׳ן 1 מערץ, עס איז צייט ביז׳ן 30 טען מערץ.

הגם עס איז נאָך צייט אַ גאַנצער חודש, פונדעסטוועגען איז וויכטיג, אַז יעדער סוחר און קרעמער זאָל שוין בעצייטענס זיך צוגרייטען די מאַטעריאַלען און ציפערען כדי צו בעשטימען וויפיל הכנסה ער האָט געהאַט אין יאָהר 1926

דאָס איז נויטיג צו טון בעצייטענס כדי דער אויסגעגעבענע הכנסה זאָל זיין גוט בעטראַכט און זאָל זיך שטיצען אויף דאָקומענטען פון האַנדעל, ווי אויף רעכנונגען, פראָכטען, וועקסלען א. ד. גל.

די אַלע וואָס וועלען בעצייטענס זיך אויפשטעלען אַ גענויע און אויספיהרליכע צוזאַמענשטעלונג פון זייער הכנסה, וועלען שפּעטער קענען מיט ערפאָלג פּערטיידיגען זייער זעזאַניע אויב מען וועט פאַר זיי וועלען בעשטימען אַ גרעסערען הכנסה שטייער.

מ׳קאָנטראָלירט שוין די אומזאַץ = "זעזאַניעס"

און באַלד וועט מען שוין צוטרעטען צום שאַצען.

(§) ווי בעוואוסט האָט זיך דעם 15. פעברואַר געענדיגט דער טערמין פון ארייגטראָגען די זעזאַניעס פון אומזאַץ פאַר׳ן יאָהר 1926. די פינאַנץ־מאַכט איז איצט צוגעטרעטען צו קאָנטראָלירען די צאָהל אריינגעטראָגענע זעזאַניעס.

אויף אַזאַ אופן וועלען אַלע פּצוזאַנען, וועלכע האָבען לויט׳ן געזעץ געדאַרפט בעלייגען זעזאַניעס, און האָבען עס נישט געטון צו דער צייט – בעשטראָפט ווערען לויט דער שטראָף טייל פון געזעץ וועגען אומזאַץ שטייער. נישט אָפּהענגיג דערפון וועלען די דאָזיגע צאָהלער, גערופען ווערען צו בעלייגען מינדליכע ערקלערונגען וועגען אומזאַץ, די ערקלערונגען וועלען אָבער בעטראַכט ווערען נאָר אַלס אָריענטאַציע־מאַטעריאַל פאַר די שאַצונגס־קאָמיסיעס.

דעלעגאַציע פון האַנדעלס־אַנגעשטעלטע.

עס האָט זיך נעהאַנדעלט וועגען רעגירונגס־שטיצע פאַר ארבייטסלאָזע.

נעכטען איז פון וואַרשע צוריקגעקומען אַ דעלעגאַציע פון די האַנדעלס־אַנגעשטעלטע בראש מיט די דעפּוטאַטען קראַניג, קוואַפינסקי וואַשקעוויטש א. אַנדערע, וועלכע האָט אונטערהאַנדעלט מיט׳ן אַרבייטס־מיניסטער יורקעוויטש וועגען פּערגרעסערען די רעגירונגס־שטיצע פאַר די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

די אונטערשטיצונגען וואָס זענען ביז איצט אויך געווען מינימאַלע זענען נאָך פּערקלענערט געוואָרען, און 60 פּראָצ. האָבען איצט אַ דאַנק דער נייער פּעראָרדנונג פּערלוירען דאָס רעכט אויף אונטערשטיצונגען. דער אַרבייטס־מיניסטער האָט צוגעזאָגט מיט דער פראַגע זיך צו פּעראינטערעסירען, ער האָט אָבער נישט געגעבען קיין גרויסע האָפנונגען, ווייל דער פינאַנץ־מיניסטער האָט ערקלערט, אַז ער האָט נישט קיין מיטלען אין זיין רשות ביז דער נייער בודזשעט וועט ווערען בעשטעטיגט. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערט אין די נאָהענסטע טעג צוזאַמענגערופען אַ מיטינג פון די גייסטיגע אַרבייטער וועגען אָנגעהויבען אַן׳אַקציע.

אויף רעקלאַמאַציעס.

אויסצאָהלונגען פאַר גייסטיגע ארבייטסלאָזע.

(ס) נעכטען האָבען זיך פּערענדיגט די אונטערשטיצונג אויסצאָהלונגען פאַר די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע. ס׳זענען פּערטיילט געוואָרען 80 טויזענד זלאָטעס. היינט פון 10 פריה ווערען אויסגעצאָהלט פאַר די רעקלאַמאַציעס פון דינסטאָג, מאָרגען – פון די מיטוואָכ׳דיגע רעקלאַמאַציעס, און מאָנטאָג די רעקלאַמאַציעס פון דאָנערשטאָג. די אויסצאָהלונגען אויף רעקלאַמאַציעס וועלען פאָרקומען פון 12 אַ זייגער אָן. נאָכדעם וועלען קיין שום רעקלאַמאַציעס נישט אָנגענומען ווערען.

פּראָצעס מיט א וויענער פירמע וועגען אָפּגעשטעלטע צאָהלונגען.

אין דעצעמבער פ.י. האָבען די לאָדזשער אינדוסטריעלער און סוחרים דערהאַלטען אַ ידיעה, אַז די גרויסע ווינער פירמע אַלפענלענדישע וואַארען פּערקעהר געזעלשאַפט האָט באַנקראָטירט, און אַז דערביי האָט לאָדז געליטען אויף 100 טויזענד זל.

ווי ס׳שטעלט זיך איצט אַרויס האָט די פירמע נישט באַנקראָטירט, נאָר האָט בלויז אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען, ווייל זי איז צייטווייליג אַריינגעפאַלען אין אַ שווערער סיטואַציע, צוליב׳ן פאַלען פון די פּרייזען אויף בוימוואָהל א.א.וו. דעם 16 מערץ וועט פאָרקומען אַ פּראָצעס אין ווינער האַנדעלס־געריכט. אַנמעלדונגען ווערען אָנגענומען אין לאָדז ביז׳ן 2. מערץ פון לאָדז וועט אַרויספאָהרען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע, וואָס וועט האָבען פולמאַכטען אויפצוטרעטען פאַר׳ן געריכט.

קאָנפערענץ אין פינאַנץ־מיניסטעריום

וועגען חסרונות אין דעם נייעם שטעמפעל־אָבצאָהל געזעץ

נעכטען האָבען די היגע סוחרים פּעראיינען בעקומען אַן׳איינלאַדונג צו דער קאָנפערענץ אין פינאַנץ־מיניסטעריום. אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ זאָלען צוו. אַנד. אַרומגערעדט ווערען די חסרונות פונ׳ם נייעם שטעמפעל־אָפּצאָהל־געזעץ. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז נעכטען אין ווירטשאַפטס־ראַט פאָרגעקומען אַ בעראַטונג וואו ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו פּאָרלאַנגען איינציפיהרען אַ רייה ענדערונגען אינ׳ם דערמאָנטען געזעץ. ווי מיר דערוויסען זיך פאָהרען אַרויס מצד דעם צענטראַלען לאָדזער סוחרים פּעראיין (פּעטרי קאָווער 10) אַלס דעלעגאַטען צו דער דאָזיגער קאָנפערענץ ה׳ה. ד״ר ראָזענבלאַט, פּ־עזעס שיק און ווייצע פּרעזעס פּרעהליך.

נאָיפרוף

פון ראַבינאַט און פּעראייניגטע „שומרי שבת" „ומזהירי שבת".

אַזוי ווי דער שמירת שבת איז זייער אָבגעשוואַכט און דער פּרצות פון חילול שבת קודש האָבען זיך געמערט, מוזען מיר זיך אָבגעבען אַ דין וחשבון פאַר וואָס מיר זיצען בחיבוק ידים, מ׳ברויך תמיד מקיים זיין דעם זכור את יום השבת לקדשו, דער חוב ליגט אויף יעדען יוד אַ גאַנצע וואָך אַרומצוקלערען מיט וואָס ער קען נאָר צוהעלפען דעם חיזוק פון שמירת שבת, דאָס איז אַ מכה מהלכת ר״ל עס האָט זיך אָנגעהויבען ביי מורדים ופושעים און לייַדער האָט זיך דאָס פערשלעפּט אויך אין יודישע הייזער ביי זייערע אַנגעשטעלטע אָדער פּועלים אין די פאַבריקען אָדער ביי זייערע עקספּעדיטאָרס, וועלבעס דער איסור איז אויך אויף די סוחרים און פאַבריקאַנטען, וואָס זענען דער גורם צו חילול שבת קודש, דעריבער בעטען מיר און מיר זענען מזהיר באזהרה גדולה, אַז יעדערער יוד, וואָס די הייליגע תורה איז ביי איהם טייער זאָל זיך משתתף זיין אין חיזוק שמירת שבת אָבהיטען זיך פון אַ גורם אין חילול שבת קודש און אויך זיך משתדל זיין ביי זיינע בעקאַנטע דאָס זעלבע אָבהיטען.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען פאָלגענדע עטליכע פּונקטען: 1) די סוחרים זאָלען פרייטאָג, וואָס פריהער אָבשיקען זייערע סחורות צו די עקספּעדיציעס שפּעטסטענס ביז זייגער 12 מיטאָג, 2) די עקספּעדיטאָרען מוזען אַמשפּעטסטענס אַוועקשיקען די פוהר צו די באַהן עקספּעדירען אַנדערהאַלבען שעה פאַר דעם זמן פון ליכט־צינדען, 3) ביי אַ חתונה פרייטאָג זאָל זיין די חופה וואָס פריהער אַמשפּעטסטענס אַ שעה פאַר זמן ליכט־צינדען. 4) אַ שעה פאַר זמן ליכט־צינדען איז אַ איסור, אַז די כלי־זמרים טאָרען נישט שפּילען און דער בדחן טאָר נישט בעזינגען חתן וכלה. 5) יעדער יוד ברויך מהדר זיין אונטערשטיצען אַ שומר שבת ביי אַ חתונה צו נעמען כלי־זמרים, וועלכע וועלען האָבען אַ בעשטעטיגונג פון די חברה שומרי שבת. 6) ביי דינגען אַ זאַל צו אַ חתונה זאָל מען זעהען צו דינגען אַזאַ זאַל, וואָס דאָרט קומט נישט פאַר קיין חילול שבת אָדער אַנדערע דברים מכוערים, נאָר די זעלער, וואָס וועלען האָבען אַ בעשטעטיגונג פון די חברה שומרי שבת, אין אַ זאַל וואָס קומט פאַר חלילה אַ חילול שבת, אָדער דברים מכוערים איז אַ שאלה אויף די כלים. 7) אויך זאָל יעדער מהדר זיין ביי אָפּשערען צו געהן נאָר ביי אַ פריזיר, וואָס איז נישט מחלל שבת, נאָר ביי זעלכע, וואָס וועלען האָבען אַ בעשטעטיגונג פון חברה שומרי שבת, און בכלל איז אַ מצוה צו האַלטען אַנגעשטעלטע און אַרבייטער שומרי שבת, דאָס ברענגט ברכה והצלחה. 8) אין אַ רעסטאָראַציע, גאַר־קיך, קאַוויאַרניעס אָדער ביער־שענק ווי עס איז חילול שבת איז דאָס עסען טריפה און די כלים טריפה.

דער ראַבינאַט און די פּעראייניגטע „שומרי שבת" ומזהירי שבת" אין לאָדז. 1070

אויסשטעלונג

פון אַדאָלף בערמאַן, ווערט געעפענט דינסטאָג.

די ארץ־ישראל בילדער־אויסשטעלונג פון בעקאַנטען יודישען קונסט מאָלער אַדאָלף בערמאַן, וועלכע קומט פאַר דינסטאָג, דעם 1 טען מערץ אין דער שטאָטישער קונסט־גאַלעריע האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פּעראינטערעסירונג. די 300 מזרח בילדער, וואָס בערמאַן שטעלט איצט אויס זענען די פרוכט פון דעם קינסטלער׳ס 3 יעהריגע שטודיום רייזע איבער ארץ־ישראל און מצרים, אויף דער ספּעציעלער איינלאַדונג פון פּראָפ. באָריס שאַץ. בערמאַן האָט בערייזט דאָס אַלטע און דאָס נייע ארץ־ישראל און די קינסטלערישע איינדריקען פון זיין בעזוך אין אונזער היימלאַנד האָט ער פעראייביגט אין זיינע בילדער.

צו דער פייערליכער ערעפענונג פון דער אויסשטעלונג זענען איינגעלאַדען געוואָרען פאָרשטעהער פון דער לאָדזער געזעלשאַפט כצר און קולטורעלער וועלט, דערונטער אויך דער לאָדזער וואָיעוואָדע ה׳ יאַשטשאָלט, שטאָדט־פּרעזידענט ה׳ ציגאַרסקי א.א.

מעלדונג.

ההסתדרות הציונית בלודז.

שורת הרצאות על אחד־העם.

מחר שבת, בשעה 5.30 אחה״צ באולם ההסתדרות הציונית תערך ההרצאה הראשונה על הנושא: „עברו של עמנו לאור שיטתו של אחד העם" המרצה: הד״ר ירמיהו פרנקל.

1092 הכניסה חנם

נייע וואַהלען

וועלען מוזען פאָרקומען אין דער קראַנקען־קאַסע.

(ב) לויט די פאָרשריפטען דאַרפען פאָרקומען נייע וואַהלען צום ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע שוין אין חודש אַפּריל, צוליב דעם אָבער וואָס די וואַהלען צו דער וואַרשעווער קראַנקען־קאַסע האָבען געגעבען אַ מפּלה די עקסעס־לינקע, זענען געמאַכט געוואָרען בעמיהונגען, אַז די וואַהלען צו דער לאָדזער קראַנקען־קאַסע זאָלען אָפּגעלעגט ווערען. די פּ. ד. ווילען אָבער דערצו נישט דערלאָזען און ווילען אַרויסציהען זייערע פאָרשטעהער פון ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע אַזוי אַרום וועט דער ראַט דעקאָמפּלעטירט ווערען און עס וועלען מוזען פאָרקומען נייע וואַהלען.

קאָנטראָל

אין פאַביאַניצער פירמעס.

(§) פון אַ פּאָר טאָג, ווײלט אין פאַביאַניץ אַ קאָמיסיע פון דער לאָדזער פינאַנץ קאַמער, וועלכע קאָנטראָלירט די האַנדעלס־ביכער און אַלע אַנגעלעגענהייטען, וועלכע זענען פּערבונדען מיט׳ן אריינטראָגען דעם שטעמפּעל אָפּצאָהל אין די אָרטיגע פירמעס. ביז איצט זענען קאָנטראָלירט געוואָרען די ביכער אין דער קראַנקען־קאַסע און אין דער פּאַפּיר־פאַבריק פון ה׳ זענגער.

דורכ׳ן שטענדיגען בענוצען פון דער

פּאַסטע צו ציינער

Kaliklora

„קאַליקלאָראַ"

וועסט ערהייטען

898 געזונדע און ווייסע ציינער.

מיר ווילען ארץ-ישראל

וויל מיר מוזען האָבען אַן אָרט, ווי זיך צו בעזעצען.

וול. זשאַבאָטינסקי'ס נעכטיגער רעפעראַט אין „פילהאַרמאָניע".

בײַ אַן איבערפולטען „פילהאַרמאָניע"-זאַל, איז נעכטען פאָרגעקומען די צווייטע פאָרלעזונג פון וולאַדימיר זשאַבאָטינסקי.

פונקט ווי דעם פאָריגען מאָל איז די טריבונע אויסגעשטעלט מיט אַ שומרים-וואַך און פּעהנער און ווען זשאַבאָטינסקי בעווייזט זיך אויף דער טריבונע, ווערט ער בעגעגענט מיט אַ שטורם פון אַפּלאָדיסמענטען.

באַלד אין אָנהויב ערקלערט זשאַבאָטינסקי, אַז פאַר'ן צוטרעטען צו דער אייגענטליכער טעמע, וויל ער רעדען וועגען דעם מאָראַלישען און גייסטיגען קריזיס אינ'ם ציוניזם. בעת מיר רעדען וועגען ארץ-ישראל פּרובט מען אויך אַרייַנגעהען אין דער

נשמה פון אראַבער

און מען פרעגט: וואָס פאַר אַ רעכט האָבען יודען אויף ארץ-ישראל? אויב מ'זאָגט, אַז מיר האָבען רעכט, הייסט עס, אַז אַנדערע האָבען נישט קיין רעכט. געוועהנליך איז פאַרהאַן אַ סובּיעקטיווער און אָביעקטיווער בעגריף וועגען רעכט. אין אַזאַ פאַל ווענדעט מען זיך צו אַ געריכט. מיט אונז איז די לאַגע אַזאַ: מיר קענען נישט שטעלען די פאָדערונג די אַראַבער, אַז זיי זאָלען אונז אָפּטרעטען ארץ-ישראל. מיר קענען אָבער אויפווייזען אונזער רעכט דערמיט, וואָס

מיר וועלען די ערשטע קאָלאָני-זאַטאָרען פון ארץ-ישראל.

מיר האָבען זיך די ערשטע געווענדעט צום העכסטען געריכט פון דער וועלט — צום פעלקער בונד און דער פעלקער-בונד האָט ענטשיידעט, אַז מיר האָבען רעכט אויף ארץ-ישראל. אויב אַנדערע פעלקער ווילען פערנעהמען ערד, ווייל זיי ווילען, ווילען מיר ארץ-ישראל, ווייל מיר מוזען האָבען אַן אָרט, וואו זיך צו בעזעצען. מיר זאָלען נישט דאַרפען אַרומוואַנדערען איבער דער וועלט היימלאָז. מיר זענען אָנהענגער פון זעלבסטבעשטימונג; אָבער זעלבסטבעשטימונג איז גוט בײַ נאָרמאַלע בעדינגונגען. אין א"י זענען נאָך קיין נאָרמאַלע בעדינגונגען נישטאָ. אַלע קאָלאָניזאַציעס פון דער וועלט זענען געווען פערברעכענס: די קאָלאָניזאַציע פון אַמעריקא איז צו יענער צייט געווען אַ פערברעכען, ווייל דאָרט האָבען געוואוינט אינדיאַנער. מיר, יודען, האָבען פאַר ארץ-ישראל אַזוי-פיל געשאַפען, אַז דאָס לאַנד איז אונזער, און אַזוי-אַרום איז ענטשיידעט דער בעגריף וועגען רעכט.

וואָס זאָלען מיר טון איצט: אפשר אוגאַנדאַ? אוגאַנדאַ איז שוין פערנומען; אפילו ראָבינזאָן'ס אינזעל איז שוין פערגומען.

לאָמיר נאָר בעטראַכטען: פאַרהאַן אויף דער וועלט

37 מיליאָן אַראַבער,

וועלכע בעוואוינען מאַראָקאָ, עגיפּטען, אַלזשיר, מעסאָפּאָטאַמיען און אַנדערע לענדער. א"י מיט עבר הירדן צוזאַמען איז קוים אַ 200-סטעל טייל פון דער

ערד, וועלכע ס'בעוואוינען אַראַבער. ווען מ'פרעגט אונז — ענטפערן מיר: לאַנד געהערט נישט די, וועלכע האָבען אַ סך; נאָר די, וועלכע האָבען גאָרנישט. דאָס איז אונזער מאָראַלישע רעכט אויף א"י, נישט רעדענדיג שוין וועגען אונזערע פאַקטישע, היסטאָרישע רעכט.

איבערגעהענדיג צו דער אייגענטליכער טעמע — „דער קריזיס אין ציוניזם" — האָט זשאַבאָטינסקי געזאָגט:

איך פערזענליך, האַלט, אַז דער קריזיס, וועלכען א"י לעבט-איבער, סיי דער פּאָליטישער, סיי דער עקאָנאָמישער, ווערט אין אַ לענגערער אָדער קורצערער צייט אַרום פערבײַ.

די לאַגע איז נישט קיין גוטע, אָבער נאָך נישט קיין קאַטאַ-סטראָפאַלע.

אָבער — מיר זענען לאַנגע יאָהרען געווען געוואוינט אין געטאָ, דער געטאָ האָט זיך אין אונז איינגעוואורצעלט. בײַ אונז אין דער נשמה זענען געבליבען געטאָ-סמנים. ס'טרעפט, ווען צמיך הערט אויף צו רעדען אויף זיין שפּראַך און הויבט-אָן רעדען אויף אַן אַנדערער. בײַ דעם מענשען בלייבט אויף לאַנגע יאָהרען דער סימן פון זיין אַלטער שפּראַך — דער אַקצענט. אין דער שפּראַך איז דאָס קאָמיש, אָבער נישט געפעהרליך. אויב אָבער דער אַקצענט בלייבט אין דעם אָרט אין דער נשמה — איז דאָס געפעהרליך און טראַגיש. די, מיט דער געטאָ-פּסיכאָלאָגיע זעגען איצט, ווי שטענדיג, געפעהרליך; נישט זיי שמידען אונזער שיקזאַל און צוקונפט.

איך — זאָגט זשאַבאָטינסקי — געהער צו אַ גרופּע, וועלכע האָט געפאָדערט און קעמפט נישט פאַר קיין נייע ענט-דעקונגען, נאָר פאַר די פאַראויסזעהונ-גען, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר אמת. די, וועלכע בעקעמפען אונז, און פערשטעהען אונז נישט, זענען מיט'ן קאָפּ אין ציון, אָבער מיט די פיס — נעהנטער צום געטאָ. די איצטיגע לאַגע אין דער א"י פראַגע דערמאָנט דער געלד-אינפלאַציע פון נאָך דער מלחמה: מ'האָט געהאַט פּאַפּיר-געלד אין גאָרנישט געקענט דערמיט טון. איצט איז פאַרהאַן אַן אינפלאַציע אין מענשען-מאַטעריאַל. ארץ-ישראל איז איצט די גאַלעריע, אויף וועלכער ס'קענען אַרויף 3 הונדערט מענשען; אָבער אויב ס'געהען אַרויף מיט זענדער — איז פאַרהאַן אַ סכנה און מ'מוז זעהען, צי ס'וועט אויסהאַלטען. יענע גאַלעריע קען נישט אויסהאַלטען. מיר האָבען פאָרגע-לעגט אונטערצולעגען אונטער דער גאַלעריע שטיינערנע עמודים ד. ה. אַן אַגראַר-רעפאָרם, וואָס זאָל זיכערן, אַז די גאַלעריע — דאָס לאַנד — זאָל אויסהאַלטען.

אָבער די פּערזאָנען, וועלכע שטעהען היינט בײַ דער אַרבייט טוען כסדר פעהלערן. אַ טראָפּען וואַסער, אַז מ'שפּריצט אויפ'ן קאָפּ, איז נישט גע-פעהרליך; אָבער, אַז מ'שפּריצט טראָ-פּענס וואַסער סיסטעמאַטיש איז דאָס די שווערסטע שטראָף, פול מיט יסורים. אַ בײַשפּיל: די 306 דעלעגירטע אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס האָבען זיך נישט געקענט קיין עצה געבען מיט דער מו"א פאַר אונרוהען אין וויען בעת דעם קאָנגרעס. נישט דער „חכות" און נישט דער „מכבי" האָבען נישט געקענט פער-זיכערען די רוה. אָבער די עסטרייכישע מאַכט האָט געשיצט און פערטיידיגט, און אַלע האָבען זיך געפיהלט זיכער פאַרוואָס? ווייל עסטרייך האָט צו אונ-זער דיספּאָזיציע געשטעלט 3 מאָל מעהר מיליטער אין וויען גופא ווי ענגלאַנד גיט אונז אין גאַנץ ארץ-ישראל. דאָס איז געווען אין אַ שטאָט, וואו מיר זע-נען געווען נאָר 2 וואָכען. טאָ ווי-אַזוי ווילען מיר זיין זיכער בײַ אַזאַ לאַגע אין אַ לאַנד, וואו מיר ווילען בלייבען אַ סך מעהר, ווי 2 וואָכען?

מיר שלאָגען דעריבער פאָר אַ לעגיאָן.

אַלע זענען אויפ'ן קאָנגרעס געווען דערפאַר. אַלע האָבען צוגעשטימט, אָבער נישט געשטימט בײַ דער אָפּ-שטימונג. ווייצמאַן האָט אויפ'ן לעצטען קאָנגרעס געזאָגט: „מיר ווילען נישט ענדערען אונזער פּאָליטיק, ווייל מיר קענען נישט ענדערען".

(סוף זונטאָג)

אָבסטרוקציע אין שטאָט-ראַט דויערט ווייטער.

די מעהרהייט נעהמט אַרויס פון די כלים.—אינצידענטען.—מען וויל אָפּשטעלען די אָבסטרוקציע דורך ענדערען דעם רעגולאַמין, נאָר ס'גיט זיך נישט איין.—ראַטמ. האַלענדערסקי דראָהט צו כאַפּען קלעפּ.—ראַטמ. זובערט פערכאַפּט בײַם ראַטמ. מילמאַן אַ פּעקיל פאַרשלאָגען.—זיצונג שליסט מען אָהן אַ קוואָרום.

דער ברוגז צווישען נ. ד. און כ. ד. וואָס איז געפיהרט געוואָרען אויף דער מיטוואָכדיגער זיצונג פון שטאָט-ראַט איז נעכטען פערענדיגט געוואָרען. מ'האָט שלום געמאַכט, אויף וואָס פאַראַ בע-דינגונגען איז נאָך נישט בעוואוסט. איינס איז אָבער שוין געווען קלאָהר — אַז מ'וויל צומאַכען דאָס מויל די אָבס-טרוקציאָנערען. דער סעניאָרען-קאָנווענט האָט טאַקי בעשלאָסען צו ענדערען דעם רעגולאַמין אויף דעם אופן, אַז די אָפּאָ-זיציע זאָל נישט קענען קומען צום וואָרט.

אויף דער זיצונג פון שטאָט-ראַט האָט דעם פאָרשלאַג צו ענדערען דעם רעגו-לאַמין רעפערירט ראַטמאַן וואָלשינסקי. נעגען דעם רעגולאַמין טרעטען אַרויס די ראַטמענער האָלענדערסקי, מילמאַן, שווייג א. אַ. עס איז געקומען צו זעהר שאַרפע אינצידענטען צווישען דעם פּרעזעס פּיכנא, ראַטמאַן שווייג ראַטמאַן האָלענדערסקי א. ד. וו.

ראַטמאַן קראַסוצקי איז אָפּגעשיקט געוואָרען קיין פּאַלעסטינאַ.

ס'איז געווען גרויסע סקאַנדאַלען.

נאָך די דערקלערונגען פון די פראַק-ציעס בנוגע דעם רעגולאַמין האָבען די פּ. פּ. ס. און דייטשע אַרבייטער פּאַרטיי לויט אַ פערשטענדיגונג פון אַלע סאָציאַ-ליסטישע פראַקציעס פערלאָזען דעם זאַל. ראַטמאַן פּאָזנאַנסקי ווייזט אָן, אַז לויט'ן געזעץ פאָדערט זיך צווייטדריטעל שטימען אויף איבערצוענדערן דעם רע-גולאַמין. אַזוי ווי אַזאַ צאָהל ראַטמענער איז נישט פאַרהאַן, קען זיך פּרעזעס פּיכנא קיין עצה נישט געבען און לעגט דערווייל אָפּ דאָס אָפּשטימען וועגען ענדערען דעם רעגולאַמין.

מ'טרעט צו צו די ווייטערדיגע אָפּ-שטימונגען איבער'ן ביודזשעט לויט'ן אַלטען רעגולאַמין.

אויף דער טריבונע בעווייזט זיך גלייך די ראַטמענער האָלענדערסקי און מיל-מאַן און הויבען אָן די אָבסטרוקציע. דערבײַ געשעהט פאָלגענדע עפּיזאָדען, אַן פּ.ר'ישער ראַטמאַן לויפט אַרויף אויף דער טריבונע און סטראַשעט דעם ראַט-מאַן האָלענדערסקי, אַז אויב ער וועט נישט אויפהערען די אָבסקרוקציע וועט ער אָננעמען געגען איהם פיזישע מיט-לען. דאָס בעמערקט אָבער דער וו. פּרעזעס וואָיעוואָדזקי און דערלאָזט נישט צו קיין סקאַנדאַלען.

דער בעריהמטער זובערט גייט-צו צו ראַטמאַן מילמאַן, וועלכער שטעהט אויף דער טריבונע מיט אַ פּעקעל פאַרשלאָ-גען און מאַכענדיג זיך שמועסען גאַנץ געמיטליך ציהט ער אַרויס בײַ איהם דאָס פּעקעל פאַרשלאָגען. עס העלפען נישט זיינע פּראָטעסטען. די פאַרשלאָ-גען זענען געבליבען בײַ זובערט'ן.

ראַטמאַן האָלענדערסקי פערוואַרפט ווייטער דעם פּרעזידיום מיט פאַרשלאָ-גען. דער פּרעזעס פּיכנע זעהענדיג, אַז קיין קוואָרום צו אָבשטימען דעם נייעם רעגולאַמין איז נישטאָ רייסט איבער די זיצונג.

בעשטימענדיג די נייע זיצונג אויף שבת צו-נאַכטס.

היינט די לויה פון ראַדאָשיצער רבי'ן זצ"ל *)

די ידיעה וועגען דער פּטירה פון ראַדאָשיצער רבי זצ"ל האָט זיך נעכ-טען באַלד אין דער פריה זעהר גיך פער-שפּרייט איבער דער גאַנצער שטאָט. אין אַלע עקען פון פּוילען איז די ידיעה איבערגעגעבען געוואָרען טעלעגראַפיש און טעלעפאָניש, און פון נעכטען נאָכ-מיטאָג אָן האָבען מיט אַלע צוגען, וואָס קומען אָן קיין לאָדז, אָנגעהויבען צו קומען פיל מענשען, וועלכע ווילען זיך בעטייליגען אין דער לויה. עס זענען געקומען פיל רביים און רבנים, דער אַלעקסאַנדערער, בענדינער, פּיעטריקאָ-ווער, פּאַביאַניצער, טאָמאַשאָווער. קאָ-מינסקער, סאָקאָלאָווער, פערטרעטער פון וואַרשאָווער ראַבינאַט א. א.

די לאָדזער נושאי המטה האָבען אויסגעוועהלט 10 עלטסטע מיטגלידער, וועלכע ווילען צוגעלאָזט ווערען צו טראָגען די מטה. די טהרה וועט פאָר-קומען היינט 8 אין דערפריה אין טרוי-ער-הויז אויף נאַרוטאָוויטש-גאַס.

10 — 11 וועט זיך אָנהויבען די לויה.

*

די פאַמיליע פונ'ם נפטר בעט איבער-צוגעבען, אַז צו דער טהרה וועלען צו-געלאָזט ווערען נאָר מענשען, וועלכע מ'וועט ספּעציעל דערצו אָנרופען און זיי מוזען פריהער זיין אין מקוה. נאָ-העגט צו דער מטה, בעט די פאַמיליע, זאָלען געהן נאָר אזעלכע, וועלכע פלעגען פאָהרען בחייו צום רבי'ן.

* *

נעכטען 7 אין אָוועגט איז אין „חסד של אמת" פאָרגעקומען אַ זיצונג, אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט די פערוואַלטונג פון „חסד של אמת", פון „נושאי המטה", קרובים פונם נפטר, די מתעסקים און אַ סך ראַדאָשיצער חסידים

ס'איז אַרומגערעדט געוואָרען די אָרד-נונג פון דער לויה א.א.וו. ס'איז בע-שלאָסען געוואָרען, אַז די לויה וועט געהן דורך נאַרוטאָוויטש גאַס, פּלאַץ טאַרגאָווי, ציגעל-גאַס, ווידזעווסקאַ, וואָל-באָרסקאַ, אַלטשטעטישע שוהל, אַלטער מאַרק, מרדכי גבאי'ס גאַס א.א.וו. עס זענען בעשטימט געוואָרען 6 אָנגעזעהע-נע בירגער מיט ר' הערצקע נאַטאַנזאָן און דאָזאָר שבתי ענגלאַרד. וועלכע זאָ-לען זיין בײַ דער טהרה. 6 אָרדנער און 6 פערזאָן זענען בעשטימט געוואָרען צו די טהרה.

ס'איז אויפגעפּערטיגט געוואָרען אַ מטה און ס'איז בעשטימט געוואָרען אָנ-געהערען-וואַך, וועלכע זאָל אָפּהיטען. אַז די „נושאי המטה" זאָלען זיין נאָר פון די, וואָס זענען געווען אין מקוה. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו די מלוים מיט אַן אויפפאָדערונג, אַז

אַזוי ווי בײַם לעבען האָט דער נפטר געגעבען שלום נאָר די, וואָס זענען גע-ווען אין מקוה, זאָלען צו דער מטה צו-געהן נאָר די, וואָס זענען געווען אין מקוה.

פון 7 אין דער פריה ביז 11 וועט מען אינעם הויף אַרײַנלאָזען נאָר די, וואָס ווילען האָבען לעגיטימאַציעס פון „חסד של אמת"

* *

נעכטען בײַטאָג איז דער אַלעקסאַנ-דערער רבי געקומען צו פאָהרען מבקר חולה זיין דעם ראַדאָשיצער רבי, ער האָט זיך אָבער דערוואוסט, אַז ער איז שוין נפטר געוואָרען.

ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז די לויה וועט פאָרקומען היינט פריה, איז ער צוריק אַוועקגעפאָהרען קיין אַלעק-סאַנדער און וועט היינט קומען צו דער לויה.

*) פּרטים וועגען דער פּטירה — זעה זייט 12.

א וויכטיגע
פער קויפעריין
פון דער שיך-בראַנזשע
ווערט פון זאָפאָרט
געזוכט בײַ
העכטקאָפּף,
פּעטריקאָווער 58.

דער שענסטער פילם פון דער לעצטער סאָוויעטישער פּראָדוקציע
Grand-Kino
דער קאַווקאַזער פּאַרטיזאַן
(אַבּרעק זאַור) מעכטיגע דראַמע אין 10 גרויסע אַקטען, אין דער הויפּטראָלע י. בעסטאַ"עוו, וועלכער איז אין גאַנץ רוסלאַנד בעקאַנט אונטער'ן פּסעוודאָנים דער קאַווקאַזער פערבענקס
די זאַך קומט פאָר אין דער צייט פון דער אונאויפהערליכער מלחמה מיט די צאַרישע תלינים. — דאָס בילד ווערט אילוסטרירט דורך לידער פון אַ ספּעציעל אַנגאַזשירטען כאָר פון דער מאָסקווער אָפּערע. — — דער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ר. ראַנשאַ וועט אויספיהרען ספּעציעל צוגעפּאַסטע רוסישע מוזיק. — — דער לעצטער סעאַנס הויבט זיך אָן 10 אין אָוונד.

קינאָ
CZARY
היינט סענסאַ-ציאָנעלע
פּרעמיערע!!!
„די באַנדע פון בלוטיגען יאַים"
מיט'ן אַנטייל פון ליבען
JACK HOXIE
מעכטיגע סענסאַציאָנעלע דראַמע אין 8 גרויסע אַקטען, וואָס שילדערט די קאַמפען מיט קאָנטראַבאַנדיסטען אויף די גרענעצען פון מעקסיקאָ און פעראייניגטע שטאַטען. אויסער'ן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער פאַרס אין 2 אַקטען. דער זאַל איז געהייצט.— אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג-1 אַ זייגער. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער צו 60 גראָשען. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ניעוויאַראָמסקי.

6011

אבלאווע
פון „מלינה'ס".

(ב) לויט דער איניציאַטיוו פון אויספאָרשונגס־אמט איז פאָרגעקומען נאכט אין דער געגענד פון 7־טען קאָמיסאַריאַט פאַרגעקומען אַ נ׳אבלאַווע.

ס'זענען אַרומגעזיכט געוואָרן אַ גאַנצע רייה „מלינה'ס" און אַנדערע פערדעכטיגע לאָקאַלען, אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער אַבלאַווע זײַנען 28 פּערזאָן אַרעסטירט געוואָרן. נאָכן אַדמיניסטראַטיווע קאָנטראָלירען די דאָקומענטען זײַנען 14 פּערזאָן באַפרייט געוואָרן, די איבריגע זענען פערהאַלטען געוואָרן. צווישען די פערהאַלטענע האָבען אַלע עפּיס אויפ'ן געוויסען.

עקזעקוציעס
אין דער קר.־קאַסע.

(א) צוליב די אינפאָרמאַציעס וועגען דעם, אַז די קראַנקען־קאַסע האָט גישט קיין רעכט צו מאַכען עקזעקוציעס האָט דער סאָמבאָרסקי ערקלערט פאָלגענדעס:

ביז איצט האָט נאָך די קראַנקען־קאַסע נישט באַקומען קיין מיטטיילונג, אַז זי האָט נישט קיין עקזעקוציע־רעכט, אַזוי אַז ביז דאַן וועט די קראַנקען־קאַסע אויספיהרען ווײַטערע עקזעקוציעס.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל־נאַס 18.

גאַסטראָלען פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אַדלער

צוזאַמען מיט זײַן אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל. פרויען: הדסה, האַלימש, רעגינאַ, סאַלאַמאַן, פּאָדערמאַן, שייעוויטש. מענער: האַמבורגער, לאַוי, קורץ, קאַן, קראַנק, שטאַקפעדער, ראַטשייז און אַנדערע.

פרײטאָג, דעם 25. און שבת, דעם 26. פעברואַר, 8.30 אָוונד צום 3. און 4. מאָל די העררליכע מעלאָדראַמע מיט געזאַנג און טענץ אין 3 אַקטען מיט עפּילאָג פון א. פריימאַן, וועלכע האָט געהאַט אַ גוואַלדיגען ערפאָלג

„דער בלינדער מאַלער"

מיט יוליוס אַדלער אין דער טיטעל־ראָל.

אין דער פּיעסע ווערען געזונגען פאָלגענדע שלאַגער־נומערן: 1) וואָס געוועז איז געוועז...—געזונגען פון יוליוס אַדלער; 2) זאָרג נישט מאַלי—געזונגען פון ר. רעגינאַ און א. שטאַקפעדער; 3) זאָל עם געהן, ווי עם געהט—געזונגען פון ל. סאַלמאַן און אַנסאַמבל; 4) מאַסיע, מאַסיע—געזונגען פון ר. שעמווטש און א. קורץ.

שבת, ד. 26 ד"ח 3.30 נאָכמ. צו ביליגע פרייזען די בעל. דראַמע אין 4 אַקטען

„קרייצער סאָנאַטאַ"

הויפּט־ראָל רפאל פרידלענדער—יוליוס אַדלער.

מאָנטאָג, ד. 28 ד.ח. 8.30 אָוונד גרויסע פּאָפּול. פאָרשטעלונג צו ביליגע פרייזען אויפ'ן אַלגעמ. פערלאַנג טאָלער'ס סאָציאַלע טראַגעדיע „הינקעמאַן"

בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער „סקאַלאַ". אימפּרעס.: א. שטאַהל

פון „אָרט".

פאָלגענדע פערזאָנען, וואָס האָבען זיך דורך לאָדזער „אָרט" געווענדעט צו זייערע קרובים אין אַמעריקאַ וועגען מאַשינען ווערען געבעטען אין זייערע אייגענע אינטערעסען זיך צו ווענדען אין קאַנצעלאַריע פון „אָרט" פּלאַץ קאָשטשעלני 4 אין די ביוראָ־שעהן פון 9 ביז 1 טעגליך חוץ שבת: משה לאַשיב, אפרים מאַראַקאַ, יעקב שלאָמאָוויטש, פערל איינשינדלער, ליבע יוגמאַן, ציריל זילבערמינץ, רחל שליימאַן, צירל גאָלדוואַסער, טריינע גאָשעלסקאַ, יחזקאל פרידל, דבורה פּאַיעל, לייבוש גאָלדבערג, פייגע מאָזעס, יהושע גלוכ, לאה קאַהן, אסתר פאָגעל, בונעדל וויינגאַרטען, רחל ראָקלפלאָה פינחס שייערשניי, משה מיזדאָק, אבֿרהם סטאַוורינסקי, אסתר שפּאַר, משה פּלעק, יצחק יעקב מייע, שרה פרידמאַן, יעקב לוצקי, רבֿקה הצנדעל, ירוחם סטריקאָווסקי, פעסע ליסקע, יעקב שמקעוויטש, איטע קלעניצקאַ.

ANGIELSKA HERBATA SIBUNION

Dr PRYBULSKI

צוריקגעקעהרט.

זאַוואַדזקאַ 1, טעלעפאָן 25-38

ווענעריש אין האָר־ הויט־ קראַנקהייטען מענער־שוואַכקייט, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל), רענטגען־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוונד, דאַמען: פון 4—5 נאָכמ.

קלינגהענדלער
אַלגעמיינע פערזאַמלונג.

מאָרגען, שבת אין אָוונד וועט אין ענגלישען זאַל (אַלעע 1 מאַי 2) פאָרקומען די יעהרליכע גענעראַל פערזאַמלונג פון ם קליינהענדלער־פעראיין (פּעגראָדאָוואַ 10) די פערזאַמלונג איז גילטיג ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

פאָרלעזונגען וועגען אחד־העם.

מאָרגען, שבת, 5.30 נ. מ. קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) די ערשטע פון ציקל פאָרלעזונג (אין דער העברעאישער שפּראַך) איבער אחד־העם. די מאָרגענדיגע פאָרלעזונג איז געווידמעט דער טעמא: „די פערגאַנגענהייט פון אונזער פאָלק אין'ם ליכט פון אחד־העם'ס שיטה" רעפערירען וועט ה' ד"ר ירמיהו פרענקעל.

דער אַריינגאַנג איז פריי.

פון יודישען טעאַטער.

ערפאָלג פון די פאָרשטעלונגען פון יוליוס אַדלערס טרופּע.

די פאָרשטעלונגען פון יוליוס אַדלערס טרופּע אין „סקאַלאַ" טעאַטער געהט בסדר מיט גרויס ערפאָלג.

היינט, פרײטאָג אין אָוונד און מאָרגען שבת אין אָוונד ווערט געשפּילט די אַזסענזאַציאָנעלע פּיעסע מיט געזאַנג „דער בלינדער מאַלער".

שבת נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט יעקב גאָרדינ'ס בעריהמטע דראַמע „קרייצער סאָנאַטע".

ביידע שטיק ווערען געשפּילט מיט יוליוס אַדלער'ן אין די הויפּט־ראָלען מיט דער בעטייליגונג פון די אַרטיסטען פרויען: סאַלאַמאַן, הדסה, האַלימש, פּאָדערמאַן, שייעוויטש, רעגינאַ. ה"ה: האַמבורגער, לאַוי, קורץ, קאַן, קראַנק, שטאַקפעדער און ראַטשיין.

פון „פּאָפּולאַרני".

אין טעאַטער „פּאָפּולאַרני" ווערט זונטאָג געשפּילט לטובת דער הילפסקאַסע ביי דער שול אויף פּאַמאָרסקאַ 8. די פאַנטאַסטישע לעגענדע „סמוטנאַ פּערעלקאַ". די פּיעסע ווערט רעזשיסירט דורך ה' ליאָווע לוואָווסקי (קאַפּלון).

רעדאַקציאָנס־קאָלעגיום:
מ. בראָדערזאָהן, ל. בראַנט, ח. י. ברומאַחסקי, ב. זינגער
פעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. הויפמאַן.
אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר־קאָאָפּעראַטיוו מיט בעשר. האַפטונג.

קינאָ „ERA" זאַווישאַ 22 (באַלוט)

פרי־הער „פּלאַראַ" ◆ היינט און פאָלגענדע טעג! אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובליקום!

היינט און פאָלגענדע טעג!

דער גרויסאַרטיגער פּוילישער פילם

„ס'געהיימניש פון דער טראַמוואַי־סטאַציע"

(Tajemnica przystanku tramwajowego)

אין די הויפּטראָלען די קעניגין פון פּוילישען עקראַן JADWIGA SMOSARSKA און דער בעריהמטער JÓZEF WĘGRZYN

אַנאָנס! קירצליך דער ריזען־פילם „ברידער שעלענבערג" מיט קאָנראַד ווײַדט אין דער הויפּטראָל.

די פרייזען זענען בעדייטענד פערקלענערט.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6

טעלעפאָן 45-49

הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 8—9³⁰, 12—2 און 7—8 אָוונט

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-82

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער־שוואַכע קראַנקהייטען.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען (האָר־אויספאַל)

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד

קאָסמעטיש־מעדיציניש קאַבינעט

Dr. med. P. MARKOWICZ

פּיעטריקאָווער 124

נעמט אָן פון 3 ביז 7, זונטאָג און אַנד. חגאות—פון 11 ביז 2

הויט־ און האָר־קראַנקהייטען הײלונג געזיכטס־פעהלער, מאַסאַזש, עלעקטראָטעראַפּיע, 812

מעטאַל־בעטען

דראָטענע און געבעטע מאַטראַצען, קינדער־וואָגען ביליג אויף גינסטיגע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)

זעמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 751

Do malowania przyjmuję: balowe suknie, aksamity, podszewki, chustki, abażury, pantofle i t. p. podług ostatnich modeli paryskich najnowszą techniką. Ceny bardzo przystępne. **Również nauczam** w ciągu krótkiego czasu. 666 ul. **Narutowicza 36 m. 1, telef. 35-25 i Południwa 36** m. 19

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען

אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (וואָלטשאַנסקאַ 13), טעלעפאָן 37 76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאָבאָדסקי	4-3 זונטאָג 11½-10½ 10½ 12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסל. פרענקעל " קלאָזענבערג	1½-12½ חוץ פרייטאָג 12-11 חוץ פרייטאָג
מאָגען און קישקע־קראַנק	ד"ר אלכסנד. מאַרגאַליס ד"ר י. מייבוים מאַרזשינסקי	1-12, זונטאָג 12-1 10—11 אחוץ זונטאָג.
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיביאַנסקי " קאַץ " לעווי " קאַי העניגס	11½—9½ זונטאָג 9½—11 12—2 זונטאָג 11—12 3—4½ זונט. 1—2 10 — 11 זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאָלאָוויעטשיק אַרק " מאַשלאַנקאַ " פּרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ זונט. 10½-12 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פּערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½ 11-1 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָווא	12-1 זונטאָג 12-1 דונערשטאָג, פרייטאָג 1½-2½ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויער־קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן " ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק " זאָנענבערג	3 4 זונטאָג 9—10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגען־לאַבאָ	ד"ר קיילמאַן	3-7
עלעקטרישע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט. — פּאָקען־שטעלען. רענטגענאָגראַפיע זעמטליכע דורכשטראַהלונג — (קוואַרץ לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַזייגער נאָכמ.

לעטשניצע „SANITAS"

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען (פאַר קומענדע קראַנקע) און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט.

ציגעל־גאַס 29, טעלעפאָן 44-51

נערווען־קראַנקהייטען	ד"ר א. קאַצענעלסאָן
מאָגען און קישקע קראַנקהייטען	ד"ר ג. ראָזענבערג
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר י. איציקזאָן " ה. ראַכאָווסקי " ד. פריד
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר י. בעטמע " וו. לאַסקי " י. שטיינבערג
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר ז. לעווענסאָן " ע. מאַרטקאָוויטש
פרויען און געבורט קראַנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאַדט " ענגעל " ל. שייעראָוויטש
נאָז, האַלז און אויערען־קראַנקהייטען	ד"ר י. אייזיק " ש. מאַלאָוויסט
אויגען־קראַנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין " ע. ראָזענבלאַט
הויט, ווענערישע און אורין־קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד"ר ס. קאַנטאָר " מ. לעווינסאָן " ל. פּריבולסקי
רענטגען פּאָנקאַלישע טעראַפּיע און אַרטאָפּעדיע	ד"ר א. שטיינבערג
ציינער און מויל־קראַנקהייטען. גאָלד־ קראָנען און בריקען.	צאָהן ד"ר צוקער " גרינשטיין־גאַרקאַווי פּר. ד"ר שאַצקאַ " קרעניצקאַ־ציפּין

קוואַרץ־ליכט, עלעקטראָטעראַפּיע, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען רענטגען, אָפּעראַציעס פּאַטרונקען, איינשפּריצונגען, אימפּונגען, מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט־אונטערזוכונג. די לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד. זונטאָגפון 9 ביז 4. שפּיטאָליק־הילף, בײַטאָג און נאָכט. וויזיטען אין שטאָדט. דויערנדע היילונג, לויט אָפּמאַך.

ג. ה.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אז מיר האָבען איינגעפֿיהרט אין אונזערע פֿיליעס דאָס

וואשען און פרעטען פון פיינע

הערען-וועש

צו פאָלגענדע פרייזען:

שטײַפֿע קראַגענס	25 גר.
ספּאָרט-קראַגענס	„ 20
מאַנזשעטען	„ 35
פאָרלאַגעס	„ 35
אויבערהעמדער ווײַסע מיט מאַנזשעטען	„ 100
„ אָהן „	„ 90
„ קאָלירטע מיט „	„ 90
„ „ אָהן „	„ 90

כעמישע רייניגונגס-אַנשטאַלטען און פאַרבערײַ-פיינוועשערײַ

Ledich i Golda

אַנשטאַלטען: וואָלטשאַנסקאַ 257, טעל. 30-01.
פיליעס: פעטריק. 4, פעטריק. 67, פעטריק. 147, טעל. 27-87, גלובנאַ 52, רוג קילינסקי, נאַפּיורקאָווסקאַ 27

א שאַר-סעאַנס

קומט פאַר שבת-צונאַכטס 7 אַ זײַגער אָוונט אין שפּיל-זאַל בײַם פֿערמיטלער-פֿעראיין פּעטריקאַווער 64 לינקס אַפֿיצינע 1-טער אַנגאַנג 1-טער שטאָק. 1056

איינגאַנג פֿאַר יעדען מיטשפּילער פריי.
בופעט אויפ'ן אָרט. אינהאַבער קאַססאַווער.

Uwaga!

Wszyscy właściciele zakładów fryzjerskich mogą się zgłaszać z zapotrzebowaniem pracowników w poniedziałki, środy i czwartki od 8 9 wiecz.

CECH FRYZJERÓW
ul. Sienkiewicza 15
1058

בילינער עלעקטרישער שטראָם מיט 65 פּראָצ.
קען יעדערער בעקומען, ווען עס ווערט איבערגעאַרבײַט פון

א לימשניק אויף א אנראנימשניה

ווי אויך נײַע אַנלאַגעס, איבעראַרבײַטען פון אַלטע אויף נײַע, פּראָמאָקאַלען פון דער עלעקטראָווניע—אַלעס אויף ראַטעס!
אָנפראַגעס אומזיסט פון 3—5 יעדען טאָג.
קומט און איבערצייגט אײַך!
קאָנצעסיאָנירטע פירמע

Ch. Solnik i M. Torner
Cegielniana 63 (sklep frontowy)
אין הויז פון: ווילישען טעאַטער.

וויכטיג פאַר גילזען נעבראוכער!

אַלע סאָרטען גילזען פון דער פײַנסטע פּאַפּירען
„ABADIE PARIS"
איז צו בעקומען מיט צוגענגליכע פרייזען אין דער גילזען פאַבריק וואָכאָדניאַ 34,
„רעקאָרד—קרונאַ"
1086

א שיך יונגעל

פון אָרענטליכע עלטערען ווערט געזוכט אין אַ געשעפט. צו ערפֿאַהרען בײַ
וורובעל,
הסכאָרניאַ 56.
1084

עס ווערט געזוכט

אַ זעלבסטשטענדיגער אונטערנעהמער צו מאַגאַזין אַרבײַט פֿאַר בעשטעלונג אין לאַגער וועלכער בעהערשט גוט דעם שניט. אָפערטען אונטער „K" 1080

א בינדע-נייהעריי

ווי אויך אַ לערן יונגע ווערט געזוכט בײַ ענגעל, נאָוואָמיעסקאַ 6.
1097

א לערן יונגעל

ווערט געזוכט באַלד געצאָלט צום הערען-שניידער ד. טאָיבע, נאַוואָט 34

Dr. Czesław Jastrzembski
sp. chor. oczu z dnia 1. lutego przeniósł swój gabinet na ul **Zachodnia 27**
przyjm. od 3 6 pp.

פאַלעטש קעס

פערשידענע נײַעסטע פאַסאָנען עמפעהלט דער פריזיער-סאַלאָן קאָנסטאַנטינער 15, צוקער.

Dr. H. SPIRA-BORNSTEINOWA
Cegielniana 4
34-90
פּראַקטיצירט אין אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

CASINO

הײַנט פּרעמיערע!!!

די פֿיל מיט לײַדענשאַפֿט און דראַסטישען אינהאַלט דראַמע פון Blasco IBANEZ, רעזשי פון פרעד ניבלאָ (שעפער פון BEN HUR)

„די זינד-רייצענדע"

„KUSICIELKA"

— דאָס איז אַ מאָדערנער טיפּ פון אַ פּאַטאַלאַנישע פרוי, פאַר וועלכע די לײַדען פון אַ מאַן ברענגען זי אַרײַן אין אַ פרײַדיגען עקסטאַז.

— דאָס איז אַ פילם רײַך מיט סצענעס פון נאַקעטער ברוטאַליטעט, ווי אַ זעלטענער דורכ אויף בײַטשען, געטונקען אין סמאָלע.

— דאָס איז אַ נישט-איינגעהאַלטענער געיעג פון די ווילדסטע אינסטינקטען פון אַ מאַן.

— דאָס איז די וואַהנזיניגע מאַכט פון פרויען-ליבע, וועלכע איז אַ שקלאַפֿין פון אייגענע געפֿיהלען.

KUSICIELKA

אין דער הויפּט-ראָלע די פֿיל מיט פֿייער-דיגען טעמפּעראַמענט — די זינגע

Greta Garbo

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. האַנטאַר.
אַנהויב 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג — 2 אַ זייגער.

LUNA

הײַנט און פאָלגענדע טעג!

אויסערגעוועהנליכע סענסאַציאָנעלער 18 אַקטיגער פּראָגראַם!

1.
דער וואונדער-שעהנער פילם-ראָמאַנס מיט שעהנע אויסשטאַטונג און שעהנע אויפֿנאַהמען
„דער טעמפּעל פון דער ליבעס-געטין".
אין די הויפּטראָלען Mary Philbin און דער העלד פון „בורלאַק פון דער וואָלגאַ" William Boyd
אין 1000 שענסטע אַמעריקאַנער פרויען.

2.
די גרויסע דראַמע פון שאָ יער שפּאַנונג
די קנעכטשאַפט פון א חתונה-רינג
אין די הויפּטראָלען די שעהנע עקראַן-שטערענס
Jacgueline Logan i Margaret Liwingston
ווי אויך Walter Mc. Grail

3.
הײַנט און פאָלגענדע טעג!
3 באַזעכעם פון פאַקס-פילם אויפ'ן עקראַן.
די גרעסטע סענסאַציע פון אַמעריקאַ און אייראָפּאַ.
„1000 טריט טשאַרלי סטאַו"
ווי דאַרף מען טאַנצען טשאַרלסטאָן. אַ מוסטער קורס פון טאַנצען אונטער דער לייטונג פון פאַריזער טשאַרלסטאָן-מייסטער.

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' מ. כהאַס.

APOLLO

דער ערשטער פוילישער סענסאַציאָנעלער פילם. - אַמעריקאַנישע טעכניק. - אייראָפּעאישע מדרגה

דער ווייסער ליץ

קינאָ-דראַמע אין 10 אַקטען. - ה. מאַלאָוסקאַ. ע. באָדאָ. ר. בערע. ה. סמאָסאַרסקאַ און ס. הערדיינג.

נעזאַנג-אילוסטראַציע
פון די רעפּערטואַרען: „כחי פראַ קוראַ" און „פּע-סקיע אָכאָ" ווע-לען אויספֿיהרען די ליבלינגען פון לאָדז
מירסקאַ—פּאַלאַנאָווסקאַ
און זינמ. אוראַס

CORSO

הײַנט דאָס ערשטע מאָל אין לאָדז!

ODEON

הײַנט דאָס ערשטע מאָל אין לאָדז!

די נײַעסטע פּראָדוקציע פון יאָהר 1927.

לויט דער אַלגעמיינער מיינונג פון דער אויסלענדישער פרעסע די בעסטע און פרעהליכסטע קאָמעדיע פון סעזאָן א. סימול:

„פאַט און פּאַטאַשאָן אַלס דעטעקטיוועס"

„יונגער צו דער זאַך"

בעמערקונג: וועלענדיג צוגענגליך מאַכען פאַר די ברייטע מאַסען פון ג. פּובליקום דאָס בעקענען זיך מיט די פרעכטיגע בילדער, וועלכע מיר דעמאָנסטרירען אין קינאָ-טעאַטער „אָדעאָן", הייזען מיר די זועלבע בילדער אויך אין קינאָ „קאָרסאָ" וואו די פרייזען זענען ביליגער.

אַנאָנסען - פרייז:
פאַר א מילימעטער - שורה.
פּאָרן טעקסט 15 גראָשען, פרײַטאָג 20 גראָשען, אין טעקסט 40 גר., פרײַטאָג 60 גראָשען, נאָכ'ן טעקסט 10 גראָשען, פרײַטאָג 15 גראָשען; — פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100 פּראָצענט טייערע. אויסער דער שטאָט — 50 פּראָצענט טייערע.

באַאַמאָנעמענט-פּרייז:
אין לאָדז: אַ חודש — 5 זלאָטעס, — אויף דער פּראָווינץ: אַ חודש — 6 זלאָטעס, אין אויסלאַנד מיט 50 פּראָצענט טייערער. — פאַר'ן אינהאַלט און טערמין פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.